

تایبەتمەندییەن کەسێ چە کداری شۆرەشگەرێ کورد
پیشمەرگە

ئىنسكلۆپىدىيا پارتى دىموكراتى كوردستان

سەنتەرى بېشكجى بۆ فەكولتېن مروفایەتى

سەنتەرى فەكولتېن جىنوسایدی

زنجیره پەرتوکی ۶۰ سالیا شۆرەشا ئەیلوولۆ (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵)

(14)

کۆنفرانسى زانستىي نىقدهوله تىي

شۆرەشا ئەیلوولۆ وەرچەر خانەك د دىرۆكا سىياسى يا كوردى دا

۱۹۷۵/۳/۶ - ۱۹۶۱/۹/۱۱

تايپه تمه نديين كه سى چه كدارى
شوره شگه رى كورد
پيشمه رگه

ئاماده كرن:

كرمانجى چالى

پيداچونه فه و سه رراستكرن:

د. له زگينى چالى

دهوك - 2021

-
- ناپ و نيشانى پەرتووكتى: تايپەتمەندىين كەسى چەكدارى شۆرەشگەرى كورد - پيشمەرگە
 - ئامادەكرن: كرمانجى چالى
 - پيداچۇنەفە و سەرراستكرن: د. لەزگىنى چالى
 - دەرھىنانا ھونەرى: خالد توفىق ئامىدى
 - دەرھىنانا ھونەرى يا بەرگى: ناسر منبەرى
 - ۋەشانگەر: ئىنسكلۆپىدىا پارتى دىموكراتى كوردستان و زانكۆيا دھۆك
 - ژمارا سپاردنى: ل پەرتوووكخانىت پارىزگەھا دھۆكتى (D/۲۴۷۹/۲۱) ل ۲۰۲۱/۸/۱

ماڤىن چاپ © و بەلاڤكرنى بو بو زانكۆيا دھۆك و ئىنسكلۆپىدىا پارتى دىموكراتى كوردستان دپاراستىنە

-
- uod.ac/besikci-center
 - besikci.center.uod.ac
 - Besikci center for humanities studies BCHS
 - +964 750 736 27 97

سەنتەرى بيشكىچى بو فەكۆلىنن مروفایەتى / زانكۆيا دھۆك - كومەلگەھا زانكۆين -

جادا زاخو ۳۸ - ئافاھىي پەرتووكخانا مەلبەندى - قاتى سىن

پېرست

- ۷ په یفا ده ستپیکڼ
- ۱۱ شروفه یه کا فەر
- ۱۳ ئاسته نگین بده ستکه فتنا زانیاران
- ۱۳ ئەگه رین تۆمارنه بوونا بوویه ران
- ۱۴ ژبو چی ئەف تایبه تمه ندى و خه سله ته
- ۲۱ چاوا کوردان چهک ب ده ست دئىخست ؟
- ۲۳ نافین ژ بو خو فرۆشیی بکار هاتین
- ۲۴ نافین کو دۆژمانان دانانه سەر شۆره شگه ران
- ۲۵ نافین ژ بو چه کدارى شۆره شگه رین کورد هاتین گۆتن
- ۲۶ دو نافین گه ش ب به ژنا چه کدارین شۆره شگه ر
- ۲۸ نافین سازیین چه کدارین شۆره شگه رى
- ۲۸ هنده ک نافین سازیین له شکه ریین کورد
- ۳۳ سى ده ردین کوژهک: جاشاتى، نافین سازى یین جاشاتى، شه رین برا کوژى، ئاغاتىزم
- ۴۷ پيشمه رگه و په یوه ندى یین جفاکى
- ۵۵ پیلانگىرى یین گه له کۆمى ل دژى شۆره شگه ران
- ۵۷ ژن د خه باتا چه کدارى یا کورد دا
- ۶۰ تایبه تمه ندى یین چه کدارى شۆره شگه رى کورد (پيشمه رگه)
- ۱۰۷ سى په یقین پيشنيار كرى
- ۱۰۹ ل دووماهیكى
- ۱۱۱ ریز وسوباسى
- ۱۱۳ وینه دانکا په رتۆكى

په یفا دهستیځک:

گهلهک ژ وان که سین کو د بوارې سهربازیې دا دنفیسن نانکو شروقهیا ژيانا چه کداری دکهن، ژيانا چه کداری ب ئالوژی و شوولی ناف دهن، ل ههمبر ژی ب ههست و کفتین پر شانازی د ژمیرن، د گهلهک ده مان دا ژی دژ ب مروقاتیې یان بهروفاژی، ههروهک بوتول گاستون^(۱) د کتیا خوهیا ب نافې جهنگناسی دبیژیت: ژيانا چه کداری ژيانهک ئالوزه و شهر شارستانیتهکې ژ ناف دبهت و شارستانیتهکه دی ئافا دکه.

ههروهها ژ بو شهر گهلهک بزافین ناشتیخوازی ههبوونه لې چ جارن کهس نه شیا یه ههستا شهرخوازی یا مروقان ژ ناف ببهت ، لهوما تهنې بزاف ژ بو کیم کرنا ههستا شهرخوازی بوونه^(۲). لې د ههمی دهم و د ههر رهوشهکې ژی دا شهر ب نه ریې و ناشتی ب نه ریې بوویه، ههروهک کو بیرمهندي ئهمریکی (بنجامین فراکلین) د وی باوهری دا بوویه کو : چ شهرین باش و ناشتیین خراب ههبوونا وان نه بوویه^(۳)، لې د بزافین شوره شگهری دا ئەف بهروفاژی و جودا بوویه و شهر بوویه چاره سهر بهروفاژی تیگه هین ناشتیخوازی.

تیگه ههک ژ بو شورشگه رین کورد ژی ل باکورې کوردستانې ههیه کو دبیژیت: شوره ش وهک پرا سیراتی یه، یانی تهنې خوه دیې کریارین شوره شگهری لې دهر باز دبیت^(۴)، لې د ههمان دهم ژی ژ بو شوره شا چه کداری ژی دبیزن: شهر جه ژنا گه لانه د شوره ش کرنې دا^(۵).

د توورهیا گه لیری ژی دا، د ناف چیروک و ستران و بهیتان دا، ئەف ب روئی دیار دبیت کو توورهیا کوردی شهر وهک داوهت ئان کو شاهی دیار کری یه ژ بو نمونه د سترانا داوهتې یا (شهر شهره، شهره شهره، سبه ل مهیدانې شهره، شهر داوهتا میړانه. ئیرو ل مهیدانې شهره... هتد) شهر داوهتا میړانه^(۶).

(۱) جهنگناسی، بوتول گاستون . ئەف پرتوک ب شیوازه کن زانستی و ئەکادیمی ل دور جهنگناسی و نه رینی و نه ریین جهنگن یه ، ب زمانې کوردی ژی که فته بهرده ست .

(۲) پالنه رهکانی جهنگ ، نامهکانی نه نیشتاين و فرؤید، وهرگیترانی مهريوان هه له بهجی، چاپا یه کتې ۲۰۰۷، چاپخانه تیشک، سلیمانې، لاپه رهیا ۸۴ ټ .

(۳) پالنه رهکانی جهنگ ، نامهکانی نه نیشتاين و فرؤید، وهرگیترانی مهريوان هه له بهجی، چاپا یه کتې ۲۰۰۷، چاپخانه تیشک، سلیمانې، لاپه رهیا ۲۵ ټ .

(۴) روژنفیسا گه ریل PKK ټ، پیروژناسکاداش، کو دهستنقیسه و هژمارا روپه لان دیار نه کری یه کو ئاماژ پې بیته دان.

(۵) روژنفیسا گه ریل PKK ټ، پیروژناسکاداش، کو دهستنقیسه و هژمارا روپه لان دیار نه کری یه کو ئاماژ پې بیته دان.

(۶) کورد و کوردستان، دېرک کینان، ژ پاچقه یا ژ ئنگلیزی، د. لهزگینې ئاقدردهمانی، لاپه رهیا ۱۹، باس ل فی لایه نن توورهی هاتیبه کرن.

ههروهه دیرۆکا مێرخاسی و شۆرهش و بهرگری یێن کوردان د توورهیا کوردی دا رهنگه دانه کا بهرچاڤ ههیه، ههتا ئاستی پلاندانهری یا چه کرداری و سهربازی، خوشمیڤری و میرخاسی، شهرقانی و شۆرهشگهری د وان بهرهمین فلکلوریین توورهیی دا وهک دیرۆکا نهنقیسی و تۆمارنه کری، تۆمار بوویه، کو دئ شین بێژین دیرۆکه کا تۆمار نه بوویه^(۱).

زۆر ل ستران و بهیتین کوردی هه نه کو دیرۆک فهگیرن و ژيانا چه کرداری و بهرخۆدان و بهرگریین کهسێ کورد تیدا خویا دبیت، وهک سترانا (شێلا شلیمازیکی - شهرێ ملا عه ره بێ - تهنگا بانگی)^(۲).
ئه فه خویا دکهت کو ژيانا چه کرداری ل دووڤ بارودوڤ و کاودانان دهیته هه له سه نگاندن و ب تهفافی یاگریدی یه ب بگره و بهرده یین سیاسی فه، ژ بهر فێ چه ندئ، ژيانا چه کرداری پیدفای ب زانستی سهربازی و رۆشنیری یا سهربازی ههیه، ههتا ل هه له بهز و دابهزان دا بیته جهی پووته پیدان و گرنگی یا گهلی و بیته پارێزه ری ژيان و فیانا گهلی.

پشتی نه مانا چه کردارین میرنشینان و چه کردارین عه شیره تان، چه کرداری کورد د ناف ریکهستیین پارتیزانیین شۆرشگیری و پارتین سیاسیین شۆرشگیری کوردستانی دا بوون، ب دیسپلین و پرۆگرامین پارتییان و پهیره وهک شۆرشگیری په ره ده د بوون، زۆر ل وان کار و چالاکیین چه کرداری د ناف وان پارتیزانان دا، د ئاستی پێشکه هفتیرین پلان و دیسپلینین سهربازی دا بوونه، لی ئه و ب نهنقیسی و ب تۆمار و دیکۆمهنت کری مانه، یان ژ هه د رۆژها بیره وهریان ژ دا نه مانه، نمونه یا فێ راستین داستاتین کۆمارا مه هاباد و ریفینگی به ره ف سوڤیه تا به ری یا بارزانی نهر و هه فالتین وی بوویه، کۆ سهر کرده یین سهربازیین جیهانی عه جیب گرتی کرین^(۳).

مه بهست ل فان دیران نه وه کۆ ئه م ژ بو پاشه رۆژا چه کرداری یا کورد مفایی ژ بیینین، به ری هه که سه کی سه رۆک مه سعود بارزانی^(۴) ههست ب فێ گرنگی کریه و دیژیت: ئه گه ر مفا ل شاهه زایی یا پێشمه رگاتی و زانستی سه ربازی هه فچه رخ به یته وه رگرتن، دئ کاره کن سه ره که فتی بیت^(۵).

(۱) نقیسکاری کورد نه حمه د قه رنه ههست ب گرنگی یا فێ تۆمار نه بوونا دیرۆکی کری یه و چه ند سه ره اته که کتبه کیدا تۆمار کرینه ب نافئ (کورد چاوا دیرۆکا خوه فه دگیرن) چاا ئیکئ سالا ۱۹۹۱ئ، چاپخانه یا خه بات دهۆک.
(۲) گۆفارا مه تین، خولا سیبئ، ژمارا ۵۷ ئ، چریا ئیکئ ۱۹۹۶، لاپه را ۲۶ ئ، شهرێ ملا عه ره بێ د سترانه کا دیرۆکی یا کوردی دا، ژ نقیسینا سه لاح هه روری.

(۳) (مه بهست هه وره کیین روودانانه وهک تاکتیکیین چه کرداری و پارتیزانی د وان شه ران دا).
(۴) سه رۆکئ هه ره یما کوردستانی و سه رۆکئ پ د ک / باشوور، سه رۆکئ هیزین چه کردارین باشوور.
(۵) د خولا ده رچۆنا ئه کا دیمی یا سه ربازی ل زاخۆ مه سعود بارزانی ئاماژه ب فێ گرنگی دا یه.

ل دووڤ ڦي ديتني پيشمه رگه يي كوردستاني پيدفي ب تايه تمه ندى يين پيشمه رگاتي و زانست و روشنيرييا سهربازي ههيه، نها دم هاتي يه كو ب زانست و روشنيري د ژيانا چه كداري دا كار بهيته كرن و بهرده وامي ب پيشمه رگاتيه كا پيشمه رگاتي بدين.

ئه ڦه ژي ده ستپي كه كه⁽¹⁾ هيفيدارم د دهوله مند كرنا بواري سهربازي ده مفا ههبيت، ئو ئه فسهر و فه رمانده يين سهربازي ژي بزافي بكهن - ههر كهس ل دووڤ شيان و زانين و فيانا خوهيا چه كداري - بهره كي بيخيته سهر گه رين في ديواري، هه تا ئه م كورد ژي بيينه خوهدي رمان و هزر و بيروكه يين سهربازي و چه كداري.

(1) ههر چه ند ل سالا 1998 ئي و د گوڤارا دهنگي پيشمه رگه ي دا يا ژماره 9 / حوزهيران 1998 ئي، من بابه تهك ل ژير نافي (چه ند تايه تمه نديه كيت چه كداري شوره شگيري كورد)، من نفيسي لي كه سي ديتر ئه و بابه ت دهوله مند تر نه كر و نها وهك ئه ف پرتوك من ده ست پيكره ڦه .

شروڤهيه كا فەر:

من ب فەر دیت کو د ناف ریزین پيشمه‌رگه‌يي کوردستانى دا، ل روويى زانستى و رۆشنییری یا سهربازى بزافه‌ک ب زمانى شرینى کوردی ژى بهیته کرن، ئەف بزاف تنى بۆ زیده‌تر خزمهت گه‌هاندن ب گهل و وه‌لات بیت، نه‌ک فه‌خواندن و تینگه‌هه‌کا دیت، ژ بهر کو ب ههمى زمانان ئەف بزاف هه‌نه و تنى زمانى کوردی نه‌بیت.

هه‌تا ئەفسه‌ری کورد ژى ب زمانین عه‌ره‌بى و فارسى و ترکی زانستى سهربازى خوه‌ندى یه و بکالۆریۆسا خوه‌ ستاندى یه، مروّف دکاریت بیژیت کو د کارین رۆژانه‌یین پيشمه‌رگاتیى دا بارا پتر یا ده‌سته‌واژهیان ژى هه‌ر ب زمانى بیانان ده‌ینه ب کار ئیان، هه‌رچه‌ند ژلاین هه‌ندک ئەفسه‌ران هه‌ندک بزاف هه‌بوونه د قى بارى دا^(۱)، لى زیده‌تر د گافین و ده‌مکورت و تایه‌ت بوونه وه‌ک: نامیلکه‌یا چه‌کناسى^(۲) کو د ده‌هه‌کین هه‌شتییین سه‌دسالا بۆرى دا، کو د ناف ریزین پيشمه‌رگه‌یان دا بلاف بوو، لى ئەو نامیلکه‌ تنى ژ بۆ ناساندنا وان چه‌کان بوو یین دده‌ستى سهربازین به‌عسیان دا و ل دژى کوردان بکار ده‌اتن.

ئه‌گه‌ر ئەم بۆ کورداندنا ده‌سته‌واژهیان و زانست و رۆشنییری یا سهربازى ب خه‌بتین، ئەفه‌ل ده‌مه‌کى نزیك و د قى قووناغا گرنگ و هه‌ستیار یا کوردستانى دى بین خوه‌دى رامن و تینگه‌هو زانستى سهربازین کوردانه، کو دى شیم بیژم - زانستى پيشمه‌رگاتیى - ژ بهر کو بارا پتر یا ژيانا پيشمه‌رگاتیى ژيانه‌کا شۆرشگیرى - چه‌کدارى یا بژوون و بى خه‌ش بوویه^(۳)، هه‌روه‌ها کورنى کورد ل هه‌ر ده‌لیقه‌کى ژى دا دى شیت به‌ره‌ه‌ف بیت ژ بۆ بگه‌رخستنا شیان و به‌هه‌ریا خوه‌.

(۱) ژ بۆ نمونه. رینییه مۆریس رۆژنامه‌فانق فەرهنسى د کتیبیا خوه یا ب نافق له‌گه‌ل کورد له پیناو مانه‌وه‌دا، ل وه‌رگیارانا جه‌رجیس فه‌تحوّلا ژ بۆ عه‌ره‌بیى و ئەبۆبه‌کر سالح ئیسماعیل ژ بۆ کوردیى چاپا تیکى ساللا ۲۰۰۸ى، چاپخانه‌یا ده‌زگایى موکریانى بۆ تووژینه‌وه و لیکۆلینه‌قى، لاپه‌ره‌یا ۱۲۹ى، به‌حس ل هه‌بوونا چالاک بوونا رۆژنامه‌گه‌رى یا شۆره‌شى دکه‌ت و رۆژناما خه‌بات، هه‌والنامه، ده‌نگى پيشمه‌رگه وه‌ک نمونه د ئینیت.

(۲) نامیلکه‌یا چه‌کناسى ژ نفیسینا پيشمه‌رگه و سه‌رکرده‌ هه‌میده فه‌ندى بوویه، کو نها ئەندامى سه‌رکرده‌یه‌تى یا پارتى دیموکراتى کوردستان/عیراقى یه.

(۳) پيشمه‌رگاتى و بوونه پيشمه‌رگه ژ ئەنجامى به‌ره‌لستى یا ره‌وا و خو ئەدانه‌ده‌ست و دلسۆزى بۆ گهل و وولات و جانفیدایى بوویه، له‌و ب بزاف و خه‌بانه‌ک بژوون و ساخله‌م دزانم، که‌سین کو د چۆنه‌ چیا و د بوونه پيشمه‌رگه ژ به‌ر ئایدۆلۆژیکین حزبى و سیاسى و فه‌لسه‌فى نه‌دبوون پيشمه‌رگه، لى ب هه‌سته‌ک نه‌ته‌وه‌په‌روه‌رى و نیشتمانه‌په‌روه‌رى بوو، وه‌ک به‌ره‌ه‌لستبه‌ک ره‌وا ئانکو به‌رگرى و شه‌ره‌ک ره‌وا، ل دژى سته‌م و زۆرا دوژمن. (کرمانجى چالى).

دېشپين د بكاربرنا زانستې ئەكادېمى و شارهزايى و ئەزمۇنا پېشمەرگانىي ب ههفرا، بېين
خوهدى لهشكهرهكئ ب هيژ و چهكدار ب زانست و رۆشنييري يا سهربازى، كو ببيته لهشكهرهكن
پاريزفانئ دهستكهفت و گهل و وهلاتئ مه، كو دئ بيته ئەگهرئ پاراستنا سەنگا ههبوونا كوردان.
ژبهه كو شورشين كورد ههرسى تايين خهباتا چهكدارى، سياسى، رۆشنييري^(۱) پيئكهه و ل چيائين
كوردستانئ وهك بناغهئ موكوم ژ بو شورشهكا خوهدان شهنگستين ب هيژ، كار پئ هاتيه كرن،
لهوماژى ئەزمۇنا پېشمەرگانىي گرنكى و تايبهتمەندى يا خوه ههيه كو كار ژ بو بهيته كرن و زانستې
سهربازى د گهل بگونجيين.

چونكى ژ بو چارهسەركرنا ههر پرسگرئكهكا سياسى - جفاكى، دو رئ ل پيشيئ نه:

۱- بزافين ناشتيخوازى و گيانئ ليئورينئ و دانوستاندنئ.

۲- بزافين گهفكرنئ و شهه.

يانى دهما كو بزافين ناشتيئ بئ ئەنجام بوون و گيانئ ليئورينئ نه ئافراندا و ئارمانجا ناشتيئ
نههنگافت، وى دهمى ههستا مهغرورپي و ههيهجانا داواكارى يا ماف، وهك دووبهريين دژ ههف
سهرهلدهن و ل ئەنجام گهف و ل دووفا گهفان كرياتا شهري دهست پئ دبیت.
د ديروكا كوردان دا، بزافهك نهبوويه ب نافئ چارسهري يا ناشتيانه ژ لايئ دوژمينئ كوردانغه،
كو راستين ئەو بزاف ژ بو ناشتيئ بيت، لهوما كوردان چهك قيايه و بكار برى يه.
ژيانا چهكدارى ژى ههتا ببيته جهئ باوهري يا گهل پيدفئ ب زانستې سهربازى و رۆشنييري يا
نهتهوايهتى يه، بزافا شورشهگهري يا كوردى رهنقهدانهك كوردانه بوو زيدهتر ل زانستهكن
سهربازى، لئ خوشمييري و دلسوژى يا شورشهگهران بزافا شورشهگهري يا كورد ب كورديني -
كوردايهتى - ب ناف كر.

(۱) ئەحمەد قەرەنى، رهوشه نيبورى يا چيا، پرتا ئيكن، چاپا ئيكن، سالا ۱۹۹۲ يئ، ههفلير، لاپههيا ۸۶ ئ.

ئاستەنگىن ب دەستكەفتنا زانباريان:

- تېيىنى ژ بۆ نقيسين و فەكۆلين ژ رۆژين خەباتا چەكدارى من وەك ژىدەر مفا وەرگرتى يە ژ:
- كىتپىن بىرەوهرىين قادا خەباتى.
- كىتپىن ئەكادىمى د قى بوارى دا.
- ئەو بىرەوهرىين كو ب شىوەك ژ شىوەيان بىلايىنى پاراستى يە يان ژى ھندەك راستىين دىرۆكى كەفتنە د ناف بەرپەرىن واندا.
- ئەو ژى ب فان رەنگان:

1. ژ بۆ ھەر پارچەيەك ژ كوردستانى نمونەيەك من وەرگرتى يە و كار ل سەر كرى يە.
 2. من بزاف كرى يە خو ل لايەنگىرىن بپارىزم، لى مە بقى ئان نەقى ھەر بىرەوهرىەكا چاپ و بلاف بووى ھەبىت لاگىرى يا پارتىەكا سىياسى دكەت، ئەو ژى ژ بەر ھەبوونا ھىزىن چەكدارىن تايەت ب پارتىان و نەبوونا ھىزەك يان بەرەيەكى چەكدارى شۆرەشگەر. كو نەراستەوخۆ نقيسكار وەك لاگىر دەپتە ناسين.
- لى بىي لاگىرى من دەست ب قى كارى گران و پىرۆز كر، ھەرچەند ئەز ب خو ھە بۆ دەمى ۳۰ سالانە چەكدارى ناف رىزىن لەشكەرى شۆرەشگەرى كوردستانى مە (پ د ك ع) و ب شانازى فە ژى دىژم ب ھەمى باوهرىا خو ھەز ھىچ ھىزەكى باشتر ژ (پ د ك) ل ھەرچوار پارچەيان نابىنم، گرنگىرىن خال ژى ل قى باوهرىونى مىراتى پىشەوا قازى و بارزانى نەمرە.

ئەگەرپن تۆمار نەبوونا بووبەران وەك خو:

بىرەوهرىين كو ژ لايى پىشمەرگەيان فە ھاتى نقيسين، ئەو رۆژ تۆماركرىن، ھندەك كىم و كاسى تىدا ھەنە و ب درسى نەشيانە وەك ھەبى بووبەران تۆمار بكەن، ئەو ژى ژ بەر فان ئەگەران:

- 1- خو پاراستن ل نقيسىنەفەيا نافىن كەسايەتيا و كاريگەرىين نەبىنى يىن وان كەسان ب سەر بزافا رزگارخووزى يا كورد، ب تايەت سەرۆك جاشان، يان ئاماژھ كرن ب وى كاريگەرى يا ھەبى ل سەر بزافا رزگارخووز يا كوردان، كو دىبىتە ئىك ژ خالىن تۆمارنەبوونا ھندەك تىشتىن گرنگ.

2- خوږپاراستن ژ نافرنا که سین پېشمه‌رگه و فرمانده د روودانین نه‌یینی، ب مه‌به‌ستا پاراستنا نه‌یینیان، دا ل وان روژین ته‌نگاف نه‌که‌فتبان ده‌ست دوژمنی و وه‌ک زانیاری ل دژی وان بکار نه‌هاتبان ځه.

3- ب گشتی هه‌می ټه‌و که‌سین کو بیره‌وه‌ریین خوه‌نقیسی، کیم په‌سنا که‌سین زندی کو دگه‌ل ټیک دابوونه، کریه، لی هه‌می په‌سین که‌سین کو شه‌هید بوونه دکهن، له‌وما مروّف نکاریت ب زانیاری وان بیره‌وه‌ریان که‌س کو نزیک ل بوویه‌ری ناس بکه و چاوانیا روودانې سه‌رراست بکه‌ت.

4- هه‌ر پېشمه‌رگه نان سه‌رکرده‌ی کو بیره‌وه‌ریین خوه‌نقیسینه، تنې خه‌باتا چه‌کداری ب پارتي یا ټه‌و ټیدا ټه‌ندام وه‌ک هیزا سه‌ره‌کی یا پارتي‌زانی و پېشمه‌رگاتیی ب ناف دکه‌ت و وه‌ها دده‌ته ناسین کو ته‌نې چه‌کداری وې پارتي بوونه کو خه‌باتا چه‌کداری کری.

5- خالا هه‌ری نه‌خوښ ژي، به‌حسکرنا شه‌رین براکوژيین نافرنا پارتيین کوردستانې په ژ بهر کو هه‌ر به‌حسکرنه‌کا نه‌یینی دې بېته جهې گومان ل لاگیري.

6- هه‌روه‌ها به‌حسکرنا سیسته‌مې جاشاتیی، ناسته‌نگیه‌ک بوو، ژ بهر کو زور ل وان سه‌ره‌ک جاشان یان ده‌سته‌یین تایه‌ت ل هه‌ریما کوردستانې نها به‌رپرسن و د ځه‌گیړانې دا ژي خوه ب ټه‌ندامې نه‌یینی یې وې پارتا کو ټه‌ځرو ټه‌ندام ټیدا یان ژي ل سه‌ر راژه‌یا وې پارتي د پوس‌تین حکومی ددن نیاسین، کو ټه‌ځه ژي زه‌لال نیه کا کریارین جاشاتیی راستن یان ځه‌گیړانا وان.

ژبو چی ټه‌ف تایه‌تمه‌ندی و خه‌سله‌ته؟.

د هه‌ر بزافه‌کا شو‌ره‌شگه‌ری دا هنده‌ک که‌س ریځه‌به‌ر و سه‌رکرده‌ی ټی دکهن. ټه‌و بزاف ل ژیر هه‌ر ناف و ټایدو‌لوژیا‌یه‌کې بیت، تایه‌تمه‌ندی و خه‌سله‌ت د بڼه ټه‌گه‌را ژ ټیک جو‌داکرنا که‌سه‌کی ژ که‌سه‌کې دیتر نان ریځخستی و ساریین شو‌ره‌شگه‌ر، کو ټه‌و تایه‌تمه‌ندی د بن هیما‌یا نارمانجه‌کا دیار کری د وې شو‌ره‌شې دا و که‌سین خه‌باتکار ب نافه‌کی د وې بزافا شو‌ره‌شگه‌ری دا ده‌ینه ناسین.

هه‌ر ل ده‌مې کو‌مارا کوردستانې ټو د سالو ۱۹۶۶ی دا نازنافی (پېشمه‌رگه) وه‌ک چه‌کداری کورد که‌فته د ناف فه‌ره‌نگا سیاسی و جفاکی و چه‌کداری یا کوردان دا، ټه‌ف نازناف ل دو په‌یقین (پیش + مه‌رگ) پیکه‌اتی په و وه‌ک زارافه‌ک ب کار هات و فه‌رمی بوونا خوه چه‌سپاند، ژ بهر کو ټه‌و

نازاناف ژ ناف گهلی و ژ بو گهلی بوو، پيشمه‌رگه يانی چه‌کداري شوره‌شگه‌ري کورد و پيشمه‌رگاتي وه‌ک ژيانا شوره‌شگه‌ر و چه‌کداري يا کوردستانن هاته ناسين.

پيشمه‌رگه ب واته‌يا پيشه‌نگ ژ بو مرنن، که‌سي کو في نازنافي هه‌ل‌دگريت، پيدفي يه خوه‌دي چه‌ندين تايبه‌تمه‌ندي و خه‌سه‌لتيت تايه‌ت ب بزافا چه‌کداري يا کوردفه بيت، دبنن نهو تايبه‌تمه‌ندي وي که‌سي ژ خه‌لکي ناسايي جودا بکه‌ت. هه‌مان تايبه‌تمه‌ندي ژي به‌رژه‌نگين پيروژ ب وي تاکي دبه‌خشيت، کو نهو تاک ژي هه‌لگري وي پيروژين بيت يي کو جفاک ژ بابته‌ن وي تاکي دبينيت.

هه‌ر نهو بزافا ريکخستنا چه‌کداري يا کومارا کوردستانن بوو کو چه‌کداري کورد د شوره‌شي دا ژ تالان و دزي و شه‌لاندنن دوور تيخست و بوويه بنه‌مايه‌کن پيشمه‌رگاتين، نه‌ک وه‌ک شوره‌شين به‌ري کوماري^(۱)، هه‌رچه‌ند هه‌تا رزگارکنا ئيراقن ژي تالان د ناف شوره‌شين کوردان دا هه‌بوونه، لن وه‌ک پره‌نسيه‌کن تولفه‌کرن، نانژي پلاندانايي نه‌بوويه و بگره زيده‌تر ژ لايين که‌سين نابهرپرس و به‌رژه‌وه‌نديخواز د ناف پارتين کوردان دا بوويه.

هه‌رچه‌ند د ده‌مين شهر و جه‌نگي دا، پره‌نسيبا "بکوژه" و "بگره" و "ده‌سته‌سه‌ر" و "ده‌سته‌به‌رکه" هه‌يه کو ژ لايين شروفه‌کارين بوويه‌ران بيته گونن: له‌شکه‌ر چه ژ زانستنن سياست و پوليټيکي نزانيت^(۲)، هه‌يه کو ل هه‌مي شهران دا هنده‌ک که‌س پي ده‌هستن، هه‌تا د شهرين ئوليټين سه‌رده‌مي سه‌ره‌لدا نا بسلامانينن دا ژي نه‌ف شيوازي ده‌سته‌کفتينن جه‌نگي ب ئايه‌ت هاتينه‌ه‌لال کرن^(۳)، يان ده‌سته‌کفتينن جه‌نگي وه‌ک ده‌سته‌کفتينن سه‌رکه‌فتينن د شه‌ري دا ده‌ين هژمارتن، هه‌ر نه‌فه‌ ژي بوويه کو د شوره‌شين کوردان دا، هه‌ر تشتن حکومه‌تن بکه‌فيته ده‌ستان وه‌ک ده‌سته‌کفتينن شهر به‌ين هژمارتن، چه وه‌ک تالان ژ بو خو به‌ن، نان ژي تيک بدن و بکار نه‌ئين، ژ

(۱) ژ بو نمونه شوره‌شا شيخ عوبه‌يدولايين نه‌هري، ژ بو زيده‌تر زانباري و زانين ل سه‌ر في شوره‌شي بنيره کتينا ديروکا زيده‌گافي يا کوردان، ژ نفيسي نا هه‌سه‌کده‌ري قوربانسنن نه‌رمه‌ني، ژ پاچقه‌يا د. له‌زگينن چالي جاپا تيکن ساللا ۲۰۱۰ ئي، ژ وه‌شانين وه‌زاره‌تا روشنبيري و لاوان يا حکومه‌تا هه‌ريما کوردستانن، هه‌مي کتیب فه‌کيره‌که ل سه‌ر شيوازي تالان و شه‌لاندنا گوند و باژيران چه ژ لايين شوره‌شگه‌رين شوره‌شا شيخ عوبه‌يدولايي يان ژ لايين هيزين سه‌ر ب ده‌وله‌تا ئيرانن و ئاغايين دژبه‌ري شوره‌شي.

(۲) ديروکا زيده‌گافي کوردان، نه‌سه‌کده‌ري قوربانسنن نه‌رمه‌ني، ژ پاچقه‌يا د. له‌زگينن چالي، جاپا تيکن ساللا ۲۰۱۰ ئي، ژ وه‌شانين وه‌زاره‌تا روشنبيري و لاوان يا حکومه‌تا هه‌ريما کوردستانن لاپه‌را ۹۹ ئي.

(۳) سوره‌تا نه‌فال، هه‌مي ل سه‌ر بنه‌مايئ ده‌سته‌کفتينن شهر هاتي يه و هه‌تا سه‌ر ژي هه‌لال کري يه، هه‌ر نه‌ف نافه‌ ژي بوو کو د پروسه‌ين ژ ناف برنا کوردان ل ساللا ۱۹۸۸ ئي ژ لايين حکومه‌تا به‌عسي يا ئيراقن ل پروسه‌کن ته‌فکوژين هه‌شت قووناغي دانا، کو سه‌ر و مالي کوردان ژ هيزين چه‌کدار هه‌لال کر.

بەر کو تیکدان زیدەتر ل سەردەمە جەنگی پارتیزانیی پارتیی کوردان کو زیدەتر دەستوەشاندن و تیکدانا یەکه و بارەگایین دوژمنی بوویە، وەک کەلتورەک ئان ژێ نەریتەک هەر ئەو رەنگفەدان هەبوویە هەتا د روژین سەرهلدانا ۱۹۹۱ی دا ل باشوور و هەرفیانا رژێما بەعسا ئیراقي ل ۲۰۰۳ یی، هەر ئەو تشت دەیت دیتن.

ئەف بزافا ئازادیخوازی یا کوردان، ژ ئەنجامی هەزرا نەتەوویی و خووەسەری یا نەتەوویی ئاڤا بوویە، لەوما ژێ بوویە خووەدی هەندەک تاییەتمەندیان کو د کەسیتی یا تاکن شۆرشگەری کورد دا رەنگفەدایە و بوویە هیڤینی شۆرەشگەری یا کوردان، کو ل ئاستی جیھانی کیم وینەییین وی هەبوونە، جۆگرافیا کوردستانی و دابەشبووناوی نەهێلایە یەکھیزی یا پێشمەرگە ی ئاڤا بیت. هەر ژ لایەکن دێڤە، فرەهزری یا شۆرەشگەری و پارتینی ژ ھۆکارەکن دی ی ئاڤانەبوونا وی یەکھیزی ل کوردستانی بوویە. ئەف نەبوونا یەکھیزی ژێ بوویە سەدەما وی کو ئەو تاییەتمەندی یین پێشمەرگە ی سنوری کوردستانی دەرئەکەفن و د ناف روژھفا سیاسی و جفاکی یا کوردستانی ب بەرئاسنەبوون، بەرەف ژبیرچۆنی بچن، ژ بەر کو نھا تێ هەندەک ل وان تاییەتمەندیان وەک پەيامین سیاسی د هەندەک گۆتاران دا دەین و بەس، ئو نەبوونە بنیاتەک ژ بو ئاڤا کرنا هیزا سەربازی یا کوردستانی بی هەر و رامانین سیاسی و تیوری یین پارتییان.

چەند نمونە یەکی بەردەست کو نیشانان هەبوونا هیزەکا خورت و خووەدی تاییەتمەندی یین جیاواز دگەل چەکدارین نەتەوویی دیتین جیران خویا دگەن کو شۆرشگەری کورد خووەدی تاییەتمەندی یین شۆرەشگەری و خووەدی کەسیاتەک شۆرەشگەری نە. ل وانا ژێ:

1- ل سەردەمە کۆمارا کوردستانی و پشتی ب فەر دیتنا هەبوونا هیزەک چەکدار ژ بو پاراستنا کۆمارێ، شەفەک و روژھکی کۆمبووتین ل پە ی هەف هانن بەستن و سەرئەنجام چ نافەک نەهاتە پەسەند کرن، هەتا کو چایچی سەرکردایەتی یا کۆمارێ (پ د ک ئیران) بوو، نافێ پێشمەرگە پێشنیار کر و شروفەیا وی نافێ کری کو ژ پێش+مەرگ پێک دەیت و ب واتەیا خووەدا (ف+پێش+مەرن+کەتن) د هیت و ژ لای سەرکردایەتی فە ژێ پەسەند بوو و بوویە نافێ فەرمیی چەکدارێ د ناف ئەرتیشا کۆمارا دیمۆکراتا کوردستانی، ئەف ناف ل کۆمارێ بو چەکدارێ شۆرەشگەری کورد مایە، ژ بەر کو چەکدارین شۆرەشین بارزان ژێ پێش ئاڤا بوونا کۆمارا

كوردستانى ب لهشكهرى مريدان(۱۹۰۸-۱۹۶۶) هاتبوونه ناسين، ههروهك چهكدارين شورهشا سمايل ئاغايى شكاك ب چهكدارين شكاكى(۱۹۲۰-۱۹۲۵) و شيخ مهمودى سليمانى (۱۹۱۹ و ۱۹۲۹-۱۹۳۲) و شيخ سهعيدى پيرانى(۱۹۲۵-۱۹۲۸) ب چهكدارين سهرههلدايى ناف لى هاتبويوه دانان، لى ئەف ناف پشتى كۆمارا كوردستانى (۱۹۴۶) بوويه زانافنى چهكدارى شورهشگهرى كورد ل ههر چوار پارچهيين كوردستانى، كو ئەفه ب خوه تاييهتمهنديهكا ههرى پيروزه و پيدفى يه وهك ريزلتيان ژ يهكهم كۆمارا ديموكراتيك يا كوردستانى ئەو تاييهتمهندي يا ديموكراتيك كو ههلبزارتنا هزرا چايچين سهركردايهتيني ژى بوويه، وهك هيمايهكا نهتهوهى همينيت^(۱).

2- د نافهرا ساليى ۱۹۶۰ ههتا ۱۹۷۵/۱ى دا (سهردهمى شورهشا ئەيلۆل ۱۹۶۱ - ۱۹۷۵)، چهنديى بزاقين تيرورستى ل ههمبهر تاك و جفاك و سهركرده و ريبهريى كورد ژ لايى دهستگههين ئەمنى و سيخوريين حكومهتا ئيراقى هاتنه كرن^(۲)، لى يهك كرياتا تيرورستى ژ لايى پيشمهركههين كوردستانى، ئانكو چهكدارى كوردستانى نههاته كرن، د بهرسفى دا كارى بزاقا ئازاديخوازى يا كوردان تهنى بهرگرى ل دهفهرين ژيردهستههلاتا شورهشى و هيرش كرن بو سهر سهربازگههين رژيميى بوويه، ژ بو نمونه مروف دكارت بههسا وى بكت ژى كو ل ساليى پشتى وان بوويهران، ريكخستنا بهغداين يا پ.د.ك.ع. ژ بو ئەنجامدانا كرياتا چهكدارى دژبهرى مالباتا كهسهكى كۆ

(۱) سهيد عهبدۆلا، چايچين كۆمارا مههابادى، د بيرهوهريين پيشمهركههكى كۆمارا مههابادى دا هاتيه كو د روونشتينى كۆمارى دا بو دانانا نافهكى ژ بو هيزين چهكدار، ئەف ناف (پيشمهركه) پيشنيار بوويه و بوويه نافى فهريمى چهكدارين كۆمارا مههابادى، ههم مهسعود بارزانى و ههم ژى د. مهمود عوسمان نامازه ب فى نافدانانى كرى يه د نفيس و بابته و پهيفينينى خوهدا .

(۲) ل دهمرۆژ ۱/۱۶۴۵/ى ئيقارا ۱۹۷۱/۹/۲۹ى، ب مفا وهرگرتن ل ههستا ئايينى يا بارزانينى نهمر و ب كار ئينانا زانايين ئايينى، بزاقا تيرور كرنا بارزانينى نهمر هاته دان، ئەف كرياتا تيرورستى ژ لايى ژ لايى سهدام حوسين و نازم گهزاز فه داريتى بوو، دوو كهس ژ كهسپن سهر ب ئاسايشا گشتى (مخابرات العامة) ههفرى يا شاندا زانايين ئايينى دكر، كو ل وان (ئيراهيم خوزاعى) بوو، ئەو بزاقا تيرورستى سهرنهگرت و بارزانى ژ وى پيلانن دهرياز بوو، سهرنهنجام ئوتومبيلهك هاته پهفاندن، ژ بلى ريكزودهرا ددهستى ئيراهيم خوزاعى، لى زيرافانين بارهگايى سهركردايهتيني شيان ئوتومبيله دوويى ههلوهشينن و ههردوو كهسپن كو دخواست خو دهرياز بكه ن بكوژن. ژ بو زندهتر زاناريان ل سهر فى مزارى، بنيره گوڤارا دهنگى پيشمهركه سالا يازدى، ئەيلۆلا ۲۰۱۰ى، ژمارا ۵۰ پى.

دهستين وى ب خويىنا كوردان سۆر بوو بوون و بهرپرسى چەند كرىاره كين تيرۆستى بوو ئاماده كرن. لىن ژ لايىن سەركردايەتى يا پارتنى قە رى ل وى كارى هات گرتن ئوو نەههلا كۆبزاڤا شۆره شگىرى ژ سەمتا خويى راستدەربكەفت^(۱).

3- د سالين ۱۹۷۶ هەتا ۱۹۹۱/ئى ل باشوورئى كوردستانى كۆ ب سەردەمى شۆره شا گۆلان(۱۹۷۶- ۱۹۹۱) ئانكو شۆره شا نوو بناڤ بوويه، هەر كەسى پيشمەرگە خووندهوار بايه ئانكو نەخووندهوار "ب تايبەت ل دەڤەرا بەهدينان" ل سەر ملئ وى يى چەپئ جەپئ پينئيس- قەلەم - هەبوويه، ئەڤ ژى وەك هيممايه كى بوويه ژ بو كەسى چەكدارئى شۆره شگەر. ژ لايەكى قە زۆر كەسان ب هەبوونا قئ هيممايا پيشمەرگاتين هەست ب شيائين خوه كر و ئەو هيممايا پيشمەرگاتين كره بزافەك بو هينبوونا خوهندن و نقيسينئ، ل دەڤ وان خوهندهكارين كو ل فيرگە و زانكويان بەرەڤ دەڤەرين ئازاد كرى ژى چۆبوون و بوو بوونه پيشمەرگە، بووبوويه هيممايا زيدهتر ب كار برنا هزر و هەستين وان، ئوو كو بەرەڤ جيهانا نقيسينئ قە بچن و قەقەتيا نا ژ فيرخوازي ب قئ بزافئ بسەرەڤ بيخەنەڤە. ئەم دكارين بيژين رۆشنبيري يا سياسى و جفاكى يا دەموكراتيك ل چيايان بەرەڤ شاران چۆيه، مۇنە ژى ئافاكرنەڤا ئيكەتى يا نقيسكارين كورد بوويه ل دەڤەرين ئازاد كرى، ب دەستى نقيسكارين پيشمەرگە^(۲)، هەبوونا راگەياندا چيايى و ئازادى يا وەشانئ^(۳).

هەر د وئ دەمى دا وەشانا ژير دەستەلاتا حكۆمەتئ ژى پيهه لگۆتن بوو.

د دەمئ راپەرينئ و ئازاد بوونا كوردستانئ دا ژى، ريزگرتنا مروڤى بەرامبەر مروڤان ژ لايى تاكى

شۆره شگەر قە ب دوو خالين ل هەڤ جدا رەنگ قەدا:

(۱) كتيبا بارزانى و بزافا رزگاريوخوازي يا كورد، مەسعود بارزانى، بەرگئ. سئيبئ، بەشئ دوويئ، لاپەرەين ۸۲ و ۸۱ يئ.

(۲) ئەحمەد قەرەنى د كتيبا خوه يا ب نافي رهوشەنبيري يا چيا، پرتا ئيكن، ب هوورى بەحس ل سەر رۆلئ ئەديب و نقيسكاران كرى يە د كاودائين كو كوردستان تيدا دەرپاز بووى، هەستا نەتەوهيى، زۆردارى يا دوژمن، بئ دەرفەتى يا دەربرينئ..هتد، هوکار بوون كو نقيسكارئ كورد هەمبىزا چيا و شۆرشئ بەهوينيت و رۆلئ خوهيئ رۆشنبيري بههستيت د نافي شۆرشئ دا.

(۳) ل بارا رۆشنبيري يا چيا، نقيسكار ئەحمەد قەرەنى، كتيبهك ب نافي (رۆشنبيري يا چيا)، چاپ كرى يە، ل ساللا ۱۹۹۲ يئ، هەڤلير كو دوو بەرگ ئانكو پرتن و تەنئ من (نقيسكار) پرتا يەك ديتى يە.

1- نەبوونا ھەستا تۆلھەلدان و چەسپاندنا بریارا سەركردایەتی یا بەرەیی كوردستانی ل بارا لیبۆرینا گشتی.

2- نەكوشتنا سەربازین چەك دانایی یین رژیما بەعس، ژ لاین جەماوەری سەرھەلدایی و پێشمەرگەیان، ھەك نەریتەك كوردەواری.

مروّف د شیت قی ھەك پێشاننا سەرھەكە د دیاركرن و سەلماندا راستی یا كەسایەتی یا شۆرەشگەری یا گەلی كورد، ب ھەبوونا تاییبەتمەندی یا شۆرەشگەری قە بەستیت.

ب ھزر و دتینا من ئەقە و چەندین تاییبەتمەندی یین دیتەر كو من ھەست پی نەكری نە و د ژيانا شۆرەشگەری یا گەلی كورد رەنگفەدان ھەبوویە، تاییبەتمەندی یین كەس شۆرەشگەری كورد بوونە.

ھەرچەند د دەمین شەر و جەنگان دا گەلەك تەشتین نەوازە و سەیر و عنتیکە روو ددەن ، ھەك كریارەكا نەژقام یا كەسەکی نان گرۆپەكی ، لی ئەقە نابیتە مۆنەیا گشتی ، لی د بەرھۆفاژی دا زۆر تەشتین دیتەر ھەنە كو گەلەك سەیر و عنتیکەنە ب ئەرینی و باش كو پێشمەرگە و شۆرەشگەرین كورد پی سەرفراز كری نە ، مۆنەیا ھەری پێش چاف ژێ خوەدانە دەست یا سەربازین ئیراقی بوو كو ژیر دەستھەلاتا شۆرەشی ھەك دەقەرا تەناھ ژ بو خوە ددیت، ھەرچەند كو دەقەرین تازادكری ل وی دەمی ل بەر بۆمبەباران و ھیرشین ئەسمانی بوو ، ب بەردەوامی^(۱).

مروّف دی شیت بیژیت كو : قەدەرا گەلی مە ئەو بوویە كو شەرزان و جەنگاوەر بن ، لەو ژێ ئەف ھونەری جەنگی د پرۆسەیا كە راھاتن ل جەنگی و شارەزا بوون و ئەزمۆنی كەسی بیت ، نەك پەرورەدەیا كە جەنگی، ژ بەر كو ھەمی ھەلاتی مە راستەوخۆ ئان ژێ نەراستەوخۆ پەپوھندی ب

(۱) لەگەل كورد لە پێناو مانەوودا، نفیسینا رینیە مۆریس، ھەرگێران ژ بو عەرەبی جەرگیس فەتھوللاھ، ھەرگەر ژ بو كوردین ئەبۆبەكر سالح ئیسماعیل، چاپا ئیکتی سالا ۲۰۰۸ ئی، چاپخانەیا دەزگای مۆکریانی بو توژیئەنەو و لیکۆلینەقی، لاپەرەیا ۱۲۷ ئی.

جەنگ و شۆرەشنى فەھەبوو ، يانى د قادا شۆرەشنى دا بوون^(۱)، ھەرۋەھا شارەزايى يا جوگرافى و چىيى بوونا كوردان ژى ھۆكارىن سەرەكە بوونە د شارەزا بوون د ھونەركارى يا جەنگى دا ، ھونەركارى ژى زىدەتر مفا دىتن بوويە ژ خەسلەتا ەرد و فاكتەرى نەشخافلەتى يا گورزوەشاندىن بوويە كو بوويە ئەگەرى سەرەكەفتان ئان ژى بواتەيەكا دىتر ھەتا سەرەكەفتى مسوگەر نەكربا ھىرش نەدكر^(۲).

(۱) لەگەل كورد لە پىناو مانەوەدا، نقىسینا رىئىيە مۆرىس، ۋەرگىران ژ بۆ ەرەبىن جەرچىس فەتھوللاھ، ۋەرگەر ژ بۆ كوردىن ئەبوبەكر سالىھ ئىسماعىل، چاپا ئىككىن سالا ۲۰۰۸ ى، چاپخانەيا دەزگايىن موكرىانى بۆ توۋزىنەو و لىكۆلىنەفى، لاپەرەيا ۱۹۰ ى.

(۲) لەگەل كورد لە پىناو مانەوەدا، نقىسینا رىئىيە مۆرىس، ۋەرگىران ژ بۆ ەرەبىن جەرچىس فەتھوللاھ، ۋەرگەر ژ بۆ كوردىن ئەبوبەكر سالىھ ئىسماعىل، چاپا ئىككىن سالا ۲۰۰۸ ى، چاپخانەيا دەزگايىن موكرىانى بۆ توۋزىنەو و لىكۆلىنەفى، لاپەرە غش ۲۱۳ ى.

چاوا کوردان چهک ب دهست دئڤخست ؟

ژ بو وهلاتهکئ پارقهکری ب سهر چهند وهلاتئین داگیرکارقه، ههبوونا چهکان کو ب ئاواى شورهشئ ب ئيسانى نيه؟؟.

لئ ههراگاف ژى شورهشين کورد شيايه کو شورهشين خويين چهکدارى بهرهف قووناغئین مهزن و سهرکهفتنى بن و دوژمنى بشکئین، ئەف ژى ل وئى باوهر ب خوه بوونا تاکئ شورهشگهري کورد بوويه، نهکو ههبوونا چهک و جبهخانه و کارگههئین چهکسازيئ ژ بو ژ دارخستنا شورهشين ديتريين جيهانئ ههبوونه، لئ ژ بو وهلاتئ کوردستانئ ژى ئەف بهروفاژى بوو، پارچهيئ کوردستانئ دورگرتى بوون ب نهتهوهيئ دژى کوردان، يانى وهلاتهکئ دهستفيرا نهگههشتى ب نهتهوهيئ نه دوژمن، ههچهند ل سهردهمئ بهدرخان پاشاى دا و ل جزيرا بوټان ئو ل سهردهمئ محهمه د پاشايئ رواندزى (۱۸۱۵-۱۸۱۶) ئ ل رواندزئ دو کارخانهيئ چهکسازيئ ههبوونه، لئ ديسان د نهجامئين هيرشين ئوسمانيان ئەف دوو کارگههه ژى ل ناف برنه و نهمانه^(۱).

ههروهه ل دووئ فهکولئنه کاريزدار د.عبدولرهقيب يوسف ل بارا چهکسازى يا کوردان ل باژاريئ سليمانئ کو وهک پورتوک چاپ و بلاف بوويه بهحس ل ههبوونا هندهک کهسان دکهت کو ل باژاريئ سليمانئ تفهنگ چئ کرنه، لئ ئەفه ژى نايته چهکسازيه کارئڤخستى و شورهشى ژ بهر کو تشتهکئ بازراگاني و دهمكى بوويه و وهک کار و پيشهيهک بوويه بو هندهک کهسان^(۲)، ههروهکى کو نها هندهک کهس وهک شارهزا ئەم د بيژئنى (جخسى) ژ بو چئکرنه فه ئان دهستکاري کرئ کار ل سهر چهکان دکهن . ههچهند کو ههيا شورهشا ئيلونئ ژى دوو پهيف ل بارا فيشهکان ههبوونه کو دگوتئ فيشهکئ (کارخانئ) و فيشهکئ (عمههلى)، ئەو فيشهکئ عمههلى ل دهستچئکريئ کوردان ب خوه بوونه و باروټ ل تئکههلهيهکا زملئ کهفن و کريت و رهژوويا رهشهبيئ چئدکر و ل نهجام فيشهکئ عمههلى چئدکر، کو کئيم جوداهى ههبوويه د گهل فيشهکا کارخانئ^(۳).

(۱) پهيدا بوون و دروستکردنى چهکى ئاگردار له کوردستان، د: عبدولرهقيب يوسف، چاپخانه يا شقان، سليمانى، چاپا يهکئ سالا ۲۰۰۴ ئ.

(۲) پورتوکا ريزدار د: عهبدولرهقيب يوسفى پورتوکهک هيژايه ل دوور فن پيشهيا چهکسازى و بهحس ل چئکرنا دهبانجه و تفهنگ و ئوپان و باروټئ ژى دکه و گهلهک وئنه و بهلگه وئنه ل سهر کوم کرينه .

(۳) ل گوټارا دهنکئ پئشمهراگه، ژماره (۳۰)/حوزهيرانا ۱۹۹۹ئ، د لاپهريهيا ۱۸ ئ دا بابهتهک ل سهر چئکرنا باروټئ ب نافئ (چئکرنا باروټئ ل سهردهمئ باپيرئت مه) من بلاف کرى يه، کو ئەو بابهت د گهل پورتوکا پهيدا بوون و دروستکردنى چهکى ئاگردار له کوردستان، د: عبدولرهقيب يوسف، چاپخانه يا شقان، سليمانى، چاپا يهکئ سالا ۲۰۰۴ئ، وهکههف دکهفن بهرچاف.

لښ جڼ ټاماڙه پيكرنڼي يه كو تاكڼي كورد شيايه ب هزر و نهريڼين خوه ژي ټافراندين چهك و كهلوپه لښ بوارا سهربازي بكه^(۱)، لښ ديسان ژي نه بوويه كو د شوږه شهكڼي دا پشتگيري هكا درست و ب نافي كارگه ه و چهكسازي ټان پيشه سازي يا سهربازي مه كوردان ههبيت .

لښ د كارين چهكدار بوونا شوږه شگه ران ب ټان خالان بزائين:

1. ل دهستيكا شوږه شين كوردان دا، شوږه شگه ران ب كهدا خوه چهك ب دهست دخستن، ياني زور ل شوږه شگه ران ب فروتن سامانڼي خوه ژ بو چهك كرينڼي، خوه چهكدار دكر، ټهو چهكدار بوون ژي پيخه مهت ب هيڙ كرنا رولڼي عهشيريكي بوويه، ههر ټهف ژي بوويه كو ددهمڼي سهرهلدانا شوږه شهكڼي ل دهفهرهكڼي چهكڼي پيدفي ب وي سهرهلدانڼي ل بهر دهست د بوو^(۲).

2. د دهمڼي هيڙش و شهريڼ بهريي و پارتي زاني دا و دهستگرتن ب چهكين دوژمن، ههروهك كو بارزائينڼي نهمر ب حنهك فه ل ههمبه رپسه كا روژنامه ټانڼي فرهنسي ريڼيه موريس دا د بيژيت : ل ټان ههفكارينڼي سهربازي كو دگه هنه بهغدايي، ل مه زيده تر كهس مفايي ژي نابينيت^(۳).

3. زور جارن ژي وهلاتهكڼي داگيركارڼي كوردستانڼي، ژ بو فشار خستن سهر ولاتهكڼي دين داگيركارڼي كوردستانڼي، هاريكاري يا چهكدار كرنڼي ژ بو شوږه شين كورد هه بوويه، وهك هاريكاريڼي چهكدارن ب شوږه شا باشووري كوردستانڼي ژ ټالڼي ټيرانڼي فه د دهمڼي شهري ههشت ساليي ناڅهرا ټيراق- ټيرانڼي، وه بهروفاڙي شوږه شا روژهلان ژ ټالڼي ټيراقڼي د ههمان قووناغ دا.

(۱) بڼره ژيرنڼيسا لاپه رها ۳۹ ټي ژ پهرتوكا (چون چهپكيك و كام ميژوي كومله) ل نڼيسينا مهلا بهختيار چاڼا بهكڼي چاڼخانه يا دهزگه هڼي چاڼ و پهخشا همدى ، سالا ۲۰۱۲ ټي، سلڼيمانى، بهس ل پيشمه رگه يهكي ب نافي (شهوكه تن مهلا سمايل) دكه كول سالا ۱۹۶۲ ين، ژ پارچه يڼ بڼه لڼين دوژمنى بڼه لهك چيكره فه و شيايه بروسكه يڼين دوژمنى ب وي بڼه لڼي وهرگري و شوږه بكهت و شوږه يا وان بزائيت .

(۲) ټهو چهكڼي كو ب ريڼيا كرين و فروتنڼي ب دهست كوردان كهفتي يه ب چوار ريڼان بوويه ۱- ټهو چهكين شهر و شوږه شان كو د كهفت دهست، ۲- ټهو چهكين د بزافين شهرين عهشيريكي و تالانكرينڼي عهشيره تان بوويه، ۳- بزافين كهسين ټهشقي و دژبهري حكومه ټين داگيركار كو ژ چهكدارين ولاتين داگيركار د ستانڼ، چهكين كو ب ريڼيا قاچاغچيان د گههشتن كوردستانڼي، كو ټي خالڼي چ چافكانينڼي پشتراستكار نينه.

(۳) له كهل كورد له پڼناوي مانه وهدا، نڼيسينا ريڼيه موريس، وهرگيران ژ بو عهريبي جهرجيس فهتولولا، وهرگيران ژ بو كوردڼي ټه بو بهكر صالح ټيسماعيل، چاڼا ټيكن سالا ۲۰۰۸ ټي، چاڼخانه يا دهزگايي موكرياني بو توژينه وه و ليكوڼينه ټي، لاپه رها يا ۱۱۳ ټي.

4. ههروهه زۆر جارێ ل بهر دژبهريين ههيزين ديترو دژبهريين زلهيزان ل روژهلالاتا نافين، ههيزهكي چهك بهخشينه كوردان، وهك دهمني كوومارا مههاباد و هاريكاريين ئيكهتي يا سوقيهتا بهري⁽¹⁾.

5. زۆر جارێ، جاشين كورد، د دهما ههيش و شهراڻ دا ئان ئي ب نهيني هاريكاري يا شوهرهشگهراڻ كړي يه ژ بو دانا چهكان، د شهراڻ دا، دا بقهست هندهك تهقه ي كهڻ و تهقه مهنيي زيده ل جههكي ژ بو شوهرهشگهراڻ هيلن، ئان ئي ب دزيكيشه د هنارتن دهقهريڻ ئازاد كړي⁽²⁾.

نافين ژ بو خوڤروشي ب كار هاتين:

چهته: ئهف ئاف بو يه كهم جار د ئاف عهشيرهتا زيباريان دا بلاف بوو، پشتي كو ل سالا 1961 ئي زيباري چول بووي و ههيزا شوهرهش ئهو دهقهر رزگار كړي ئهف ئاف دئاف عهشيرهتي دا ب خو بلاف بوو، نوكه ئي ئهو چهكدارين وي دهمي بوويه چهته، نابيژن جاش، دبيژن چهتاتي.

جاش: ب رهنگهكي گشتي ل ههر چوار پارچهيان دبيژنه كهسي چهكداري خوڤروش و نهريكخستي و د خزمهتا داغيركارين كوردستاني، كو هه مان چهتاتي ئي ههر جاشاتي يه لي د ئاف زيباري و هندهك ل مزووريان ئهف ئاف بكار دهات، هه مان (الافواج الخفيفه) يان (فرسان صلاح الدين) بوون ل زار دهقي حكومهتا ئيراق و (مليسي) ل زار گوټنا (تركان) و (بهسيچ مردمي) زباره يا جشاكى ئو (پيشمرگ مسلمان) پيشمه رگههي موسلمان ژ لايي ئيران ديته گوټن.

(1) كورد و كوردستان، د پرك كينان، ژ پاچفه يا ژ ئنگليزي، د. لهزگيني ئافدرهحماني، لاپهريه يا 84 ئي.
(2) ئهف كړيارين وهها ژ ئاليي وان كهسان فه بوو كو پهيوه نديين حزبي، ئان كو دلسوزين كورديني چن دبوو، رهنگه ب خووندا ئان ديران زور كهسين پيشمه رگه ئان جاش ئهف رهوش ب خوه ديت بيت ئان كر بيت، بيت بيرايان.

کنج خوار: ئەف ناف وەك دەستەواژەيەك سیاسی ژ بو جاشان هاتیه ب کار ئاین ل سەردەمە مستەفا کەمال ئەتاتورک، ئەف ژى ل وی دەمی بو هەفکارین رژیما ترکیپ دەت، ژ بەر کو وی دەمی نافى جاش ئان نافین دیتەر نەبوون^(۱).

جەردەفان و کوریجی و ملیس: ئەف سى ناف ل باکورى کوردستانى ژ بو چەكدارین کورد یین چەکین رژیما ترکیپ هەلگرتی ژلایى کوردان فە ب کار د هیئت.

هەر وەها زۆر کەساتیین سیاسیین کورد ژى هەبوونە کو پلە و پایە و پۆستین بالا یین حکومی ژى هەبوونە، وەك تەها محیەدین مەرۆف ل ئیراقى و عسمت ئینۆنۆ (۱۸۸۴-۱۹۷۳) سەرۆککوماری پشتی مستەفا کەمال ئاتاتورکی ل تورکیاد نافەرا (۱۹۳۸-۱۹۵۰) یی، ئەفە ژى شیوازه کى جاشسیاسیین کورد بوویە، کو ل دژى بزافا رزگار یخوایى یا کورد کار کرنه^(۲).

نافین کو دۆزمنان دانای سەر شۆرەشگەران:

ضد انقلاب: پشتی ب سەرکەفتنا شۆرەشا ئیسلامی یا ئیرانى ب هەمی وان هیژین چەكدارین ئۆپۆزیسیون هاتیه گۆتن، لى ب رەنگى گشتی د گۆتە کۆمەلە، پ د ک ئیران. تەرۆریست: ژ لایى حکۆمەتا ترکان فە دبیزنە چەكدارین کورد ب گشتی و ب تاییه تی پ ک ک ی. المخریین: ژ لایى رژیما بەعس دگۆتە پيشمه رگەیین گشت پارتیین شۆرەشگەرین باشوور. کونترا: ئەف ناف رژیما بەعس ژ بو پيشمه رگەیین کوردستانى بکار دبر د بزافین راگەهاندن و دیپلۆماسیدا، لى ئەو ناف چ جاران ئارمانجا خوە ب دەست فە نەدا، ئەف ناف ل دەستپیکى و ل سەردەمى رونالد ریگن سەرۆکی وولایه تین یه کگرتیین ئەمەریکا هات، دەما کو چەند حوکمەتە کین دژە دیموکراسی و کومونستی ل ئەمەریکا لاتین درست بووی و ب رییا دەستەیه کا مرۆف کوژ ب نافى (کۆماندۆیین کوشتنى) ئانکو کونترا ل وان وەلاتین ب هیزا سەربازی ئافا بووی د بەرژە وەندى یا ئەمەریکا دا کارى کوشتنى دکر .

(۱) لاپەرەیا ۱۹، کتیبای خەباتی پيشمه رگەبە تی یان کارەسات و مالویرانى، (لیکۆلینە وەهە کی سیاسی و میژوووییه له سەر بزووتنە وەى پارتیزانى له کوردستان و جیهاندا) له نووسینی ئەردەلان عەبدۆللا.

(۲) لەگەل کورد لە پینا و مانە وەدا، نفیسینا رینیه مۆریس، وەرگیان ژ بو عەرەبی جەرگیس فەتحوللا، وەرگەر ژ بو کوردین ئەبۆبەکر سالح ئیسماعیل، چا پا ئیکى سال ۲۰۰۸ ى، چاپخانە یا دەزگایى موکریانى بو توژی نەو و لیکۆلینە فى، بئیرە ژیر نفیسا د. جەرگیس فەتحۆلای لاپەرە ۶۳ یى.

ناڤين ژ بو چه كدارين شوهره شگه رين كورد هاتين گوڤن:

ههروهه ژبلى هه بوونا نازناقى پيشمه رگه ژ بو چه كدارين شوهره شگه رين كورد، هندهك ناف و دهسته واژهيين ديتر ژى دكهفن بهرچاڤ، ئەو ناف يان دهسته واژه چ ستاندارد بن، يان داتراشى، يان ل زاردهڤ هاتبنه بكار ئينان، ئەو ناف و دهسته واژهيين ژ بو چه كدارين كورد هاتى ئەڤن:

ئەشقى (ياخى): ئەڤ ناف ژ لايىن ئاغاتيزمى ب سەر كه سين شوهره شگه رين كورد د سه ده يا نوڤڤى و ههتا سالا ۱۹۳۰ ئى هاتيه گوڤن، ههردناڤ فه رههنگا زورينه يا كوردان و د ناف ريزين شوهره شگه ران ژى دا دهاته گوڤن، ئەڤ په يڤ ب واته يا ئەشقى و كووفى ل دهسته لاتى و شهركه رين نه ديار و خوڤه شير.

چه كدارين سه رهه لدايى: ئەڤ دهسته واژهيه زيده تر د ده مئ شوهره شين شيخ مه حمودى سليمانى (۱۹۱۹ و ۱۹۲۹-۱۹۳۲) و سمكويى شكاك (۱۹۲۰-۱۹۲۵) و شيخ سه عيڊى پيران (۱۹۲۵-۱۹۲۸) و سه يد عوبه يدولاين نه هرى (۱۸۸۰)، كه فته ناف روژهڤا چه كدارى يا كوردان دا.

له شكردى تابع و مريدان: دگوڤته وان چه كدارين بارزانى يين سه رده مئ شيخ عه بدولسه لامى بارزانى (۱۹۰۸)، ل دورا وى كوم بووون، ژ بلى شوهره شا يه كه مين ئو دوويه مين ئا بارزان، ههتا د شوڤشا ئەيلوڤى ژى دا، هندهك كه سين بارزانى يين كو مريد و تابع بوون، ب ڤى ناڤى خه بات دكر.

پيشمه رگه: ل سه رده مئ ئاڤا بوونا له شكه رى نيزامين كو مارا مه هابادى، ئو گه هشتنا هيڤا بارزانين كو ل ئەنجامى فه كيشيان (الانسحاب) يا ل شوره شا بارزان (۱۹۳۲-۱۹۴۳) يى كو وهك په نابهر ژ روويى سياسى و وهك پشتيفان ل روويى شوهره شگه رى گه هشت بوون مه هاباد و نه غه ده و شنويى و دهردوراوان شاران، بوويه نازناقى چه كدارى شوهره شگه ر.

گه ريلو: د بنه تار دا په يڤه كا ئيسپانى يه ژ (GUERILLA) هاتيه و كه فتى يه د ناف فه رههنگا سياسى ده، ئەڤ ژى ژ PKK كه فته د ناف فه رههنگا چه كدارى يا كوردى كو زور ل سياسه تڤان و شه رزان ب خو سه پينى و خو مه مزن ديتنا PKK ڤى دزان.

ههروهه گه لهك كه سين روژنامه فان كو د ناف شوهره شين كوردان دا كارى روژنامه فانى كرى ناڤين ديتر ب كار برنه نمونه يهك ژى رينيه موريى فه رههنگى پيشمه رگه ي وهه دده ته ناسين ده ما

كو دگههته ناف ریزین پيشمه‌رگه‌ی: ئەف پيشمه‌رگه نه، جه‌نگاوهرین نيزامین سوپاين شوهره‌شگه‌ری کوردستان^(۱).

دو نافی‌ن گه‌ش ب به‌ژنا چه‌کدارین شوهره‌شگه‌ر

هه‌ر ئەف جوامیری و به‌رخودانا گه‌لی مه‌ بوویه كو دوو ناف ب به‌رمشه‌یی و ب ریز و شوق د ناف بزافا چه‌کداری یا شوهره‌شگه‌ری یا کوردان دا، دکه‌فن روژه‌فی، كو کوردان د خه‌باتا خوه‌یا شوهره‌شگه‌ری دا، ب سه‌ر دوو ده‌سته‌یین چه‌کداری دابه‌ش کریه:

۱ - پيشمه‌رگه - ب - به‌رگری ملی

پيشمه‌رگه: هه‌ر پارتیه‌کا شوهره‌شگه‌ر ل دووف جه‌ماوه‌ری بوون و شیاين خوه‌یین مادی ئو ئورگانیزه‌یی هیزین چه‌کدارین تابه‌ت ب خوه‌ هه‌بوونه و هه‌نه، وه‌ک له‌شکه‌ری شوهره‌شگه‌ری کوردستان، پ د ک ل باشوور، هیزا پاراستنا گه‌ل پ ک ک ل باکور، هیزا پيشمه‌رگه‌یین کوردستان ی ن ک باشوور، كو هیزین چه‌کداریین کاریگه‌ری کوردستانی نه و هیزین دیت و ب نافی‌ن دیت هه‌نه و هه‌بوونه كو هه‌می ب پيشمه‌رگه‌ هاتینه ناسین، ده‌سته‌واژها پيشمه‌رگه د سه‌روه‌ندی کومارا کوردستان که‌فته د ناف روژه‌فا چه‌کداری یا کورداندا.

به‌رگری یا ملی: ئەو هیزا چه‌کدار بوو یا كو ژ کورین ملله‌تی و د ده‌مین ته‌نگاف و هیرشین دوژمنان بو سه‌ر گوند و شارین کوردستان وه‌ک ئەرکێ نه‌ته‌وه‌یی چه‌ک هه‌لدگرت و به‌رگری ل ده‌قه‌ری‌ن ئازاد بوویی د کر^(۱)، بیی كو د چوارچوؤفی هیزه‌کا چه‌کدار دا ئەندام بن، بیی كو لاگیر و ئەندامین پارتیه‌کێ ژي بن^(۲).

ئهوین ب نافی پيشمه‌رگه‌ی د ناف ریکه‌ستیین پارتییان دا کار د کر، پیگیری دیسپلین و رینۆمایین سه‌ربازی و سیاسیین پارتیین خوه‌ بوون، لی ئهوین ب نافی به‌رگری ملی پیگیری چ

(۱) له‌ گه‌ل کورد له‌ پیناوی مانه‌وه‌دا، نفیسینا رینه‌ مۆریس، وه‌رگیران ژ بو‌ عه‌ره‌بیی جه‌رجیس فه‌تحوولا، وه‌رگیران ژ بو‌ کوردین ئەبو‌به‌کر صالح ئیسماعیل، چا‌پا ئیکێ سالا ۲۰۰۸ ی، چاپخانه‌یا ده‌زگای مۆکریانی بو‌ تووژینه‌وه و لیکۆلینه‌فی، لاپه‌ره ۳۳ ی.

(۱) فه‌ره‌ كو شه‌هیدین به‌رگری ملی وه‌ک شه‌هیدین سه‌نگه‌ری بینه‌ هژمار، ژ به‌ر كو چ ل به‌ره‌یین شه‌ر شه‌هید بییت ئان ژ ل گوندین ده‌قه‌ری‌ن ئازاد، ژبلی هیزه‌ک مرۆفی، هیزه‌ک مه‌عه‌نوی بوویه ژ بو‌ پيشمه‌رگه و شوهره‌ش.

(۲) یادداشته‌ی یک پيشمرگ قهرمان، خاطرات فرمانده شهید شاپور فیروزی، به‌ کوشش جلیل گادانی، به‌رگێ ئیکێ، لاپه‌را ۲۵۳ ی.

بریارین سیاسی و خوهستهکین پارتییان نهبوون، تهنی د دهمی شهر و هیرشان دا بو بهرگری یا ل دهقهرین رزگار کری کار دکر، نمونه ژی ههبوونا ریڅخستییڻ ژ یهک جودا ل دهقهرین رزگار کری بوون، د دهردۆلهکڻ دا چهند مالین کو گوندهک ژ بو خوه ئاڤا کر بوو ئەندامین پارتییڻ لیک جدا بن، لڻ ژ بو پاراستنا وی دهقهره ئازاد ژ بو خوه چهکدارین بهرگریکار بوون و ل دهمی هاتنا هیرشین دوژمن د ههوارا پیشمه‌رگه‌یان دچۆن.

ئه‌فه ژی سه‌لمینه‌را وی راستیی یه کو هه‌می که‌سین ل دهقهرین ئازادکری نه ئەندامین پارتییان بوون، یان د ناف ریژین ریڅخستییڻ پیشمه‌رگه‌یان دا بوون، لڻ هه‌بوونا باوه‌ری و پشتراستبوونا گه‌ل ژ کار و کریارین پیشمه‌رگه‌یان، جفاکا دهقهرین ئازاد وه‌ک چه‌کداریی ته‌نگافیان و ل ژیر نافه‌کڻ بن لاگیر (بهرگری ملی) سه‌لمینه‌ری هه‌بوونا که‌سین نه ریڅخستی د ناف پارتییان وه‌ک چه‌کداریی شو‌ره‌شگه‌ر خه‌بتینه و قوربانی دایه و شه‌هید بوونه ژی، پشکداری یا بهرگری ملی کیمتر نه‌بوویه ژ هیژین پیشمه‌رگه‌ی، هه‌رچه‌ند هه‌می ئەو گوندییڻ کو دکه‌فتنه دهقهرین ئازاد کری که‌سی نیرینه‌یی چه‌کدار و ئافه‌تا پشتیفانی ل باشووری کوردستانی بهرگری ملی ژیر کۆنترۆلا هه‌رپارتییه‌کڻ ل دهقهرین ئازاد کری هه‌ر ب لاگیر و ئەندامین وی پارتیی هژمار د بوون^(۱).

ل دووڤ راپۆرته‌کا رادیۆ یا لهنده‌ن: مه‌سعود بارزانی (۱۰۰۰) هه‌زار چه‌کدار و زیده‌تر ل (۲۰۰۰) هه‌زار گوندییان کو وه‌ک بهرگری ملی ل به‌ر ده‌ست هه‌نه، یان ژ بو ده‌ستیشانکرنا ریژه‌یا بهرگری ملی تهنی ل ژیر ده‌سته‌لاتا پ د ک ئیراق دگه‌هسته (۳۰۰۰) که‌سین چه‌کدارین بهرگری ملی^(۲).

کو به‌رۆڤاژیی راستیی یه، ژ به‌ر کو وان خوه ب پاریزه‌ریڻ دهقهرین ئازاد کری دزانی و د گه‌ل پیشمه‌رگه‌ی ته‌مام که‌ریڻ هه‌ڤدو بوون^(۳).

(۱) عه‌لی ته‌ته‌ر: بزافی رزگاریخوازی نه‌ته‌وه‌ی کورد له کوردستانی ئیراق، له ساله‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لاپه‌ره‌یا ۳۷۸ ئی

(۲) عه‌لی ته‌ته‌ر، هه‌مان ژیدری به‌ری، لاپه‌ره‌یا ۴۰۹ ئی.

(۳) عه‌لی ته‌ته‌ر، هه‌مان ژیدری به‌ری، لاپه‌ره‌یا ۳۵۳ ئی.

لې پشتي سهرهلدانې ئەف نافي - بهرگري مللي - ژ نافي نافي چي كداري يا كوردان ل باشوور
نهما و ل باكوور و روژهلالاتي ژي دهقهرين رزگار كري نهما كو ئەو نافي وهك هيمايهك چي كداري يا
شورهشگهري يا كورد هينيت^(۱)

نافين سازيين چي كدارين شورهشگهري

د دهستيكي دا دوو نافي دهاتنه گوتن ژ بو سازيين شورهشگهري چي كداري:
لهشكر: خوهديي هيچ بنه مابين سازي نه بوو، ژ بهر كو ههمي هيژ ب تهفابي ب نافي لهشكر
بوو و فرمانده ژي سهر لهشكر.
قول: ئەو دهسته يا چي كداري كو كهسهك وهك بهرپرس د ريفقه بهري يا كاروبارو ئەركين وان،
قول خوهدي سازيه كا ئيداري نه بوو و ههمي كار د دهستي سهرقولهي دا بوونه.
لې پشتي كونفرانسا پيشمه رگهي ل سالا ۱۹۶۲ يي ل گوندي گهلالي، ئەف نافي كهفتن نافي
فهرهنگا ريخستنا چي كداري:
هيژ، بهتاليون، لق، پهل، دهسته، ل ههمبهر ليوا، فهوج، سريه، فسيل، حهزيره يا عهريه ب كار
هاتن، كو ژ بلي نافي بهتاليون نافي ديتر ب كوردي يا خوهسهر بوون.

هندهك نافي سازيين لهشكهرين كورد:

ژ بهر كو ههر پارچه يه كا كوردستاني پارتيين خوه هه بوون و هه نه و ههر پارتيه كي ژي هيژا
چي كدارين خوه هه بوون، وهك سازيين لهشكهرې ددان ناسين و نافي سازي دهاتن دانان ژ بو وي
هيژا چي كدار يا پارتيان، ئەف نافي وان سازيين گرنگ كو وهك سازيين ريخستي و ب دهسپليني
چي كداري و سهربازي:
- (ل، ش، ك) و (ف، ل، ك): ل دهستيكي نافي سازي يا سهربازي يا پ. د. ك، باشور ب لهشكهرې
شورهشگهري كوردستان بوو، لې پشتي سهرهلدانا سالا ۱۹۹۱ ئي و نازاد بوونا كوردستاني و

(۱) د دهما شهري ل دژي داعشي نافي كهسين كو نه پيشمه رگه بوون نو مل ب ملي پيشمه رگهي د خهبتين، وهك
(خوبه خش) هاتنه ناسين، لې خوهزي نافي وان خوبه خشان ههر برگري مللي بابه.

ئاقابوونا حوكمهتا ههريما كوردستانى ئەف ئاف هات گوهرتن و بوويه فهريماندهيا لهشكرى
كوردستانى.

- ئا، ر، گ، ك: ئارتيشا رزگاريوخوازي يا گهلى كوردستانى، پ، ك، ك، باكور^(۱).

- ف، ه، پ، ك: فهريماندهى هيىزي پيشمهركهگى كوردستان، ي.ن.ك، باشور و پ، د، ك، روژهلالت.

نهتهوهيى نهبوونا پيشمهركاتيى:

دوو هيلىن هزرى ههنه كو هيىزا پيشمهركهگى ب نهتهوهيى بوون هژمار نايبت، ژ بهر كو هيىزهكا
نهتهويى كوردى نيه، لى ههمى پارتىين كوردى ب نهتهوهيى د بينن لى بهروفاژى پ.د، ك، ع جار ب
جار ب كوردستانى و هندهك جارن ژى ب نهتهوهيى ب ئاف دكهت، ئەفهژى هوكارهكه كو بيته
بابهتلى ل سهر ئاخفتنى، لهوما ب ديتنا من نهتهوهيى نهبوونا پيشمهركهگى فهديگهريىت ژ بو :

- هيىزين چهكداريين پارتىين ساسيىن كورد : كو هيىزين پارتىيان ب ئاف دبن و وهك هيىزهكا
نهتهوهيى ب ئاف نابن، ژ بهر كو ههر پارتىيهكى هيىزهكا تايهت ب خوه ههيه و وهك پيشتر من
ئامازه ب ئافىن وان ساسيىن چهكدارى كر و تايهت بوون ب پارتىي ژى من دياركر، ئەفه نهو
سهدهمه يا هيىزا چهكدارى يا كورد ب نهتهوهيى و نيشتمانى ب ئاف نهبيت .

- پارچه پارچه بوونا كوردستانى و هيىزدارى يا داگيركاران : ئەفهژى سهدهمهكا ديتره كو پارتىين
سياسى نهكارن كو هيىزهكا چهكدار يا نهتهوهيى و نيشتمانى ئافا بكن، لى ئەفه ژى نايته
بهانهيهك بو ئافا نهبوونا هيىزا نهتهوهيى و نيشتمانى، ژ بهر كو پرسهك ههيه بوچى هيىزين
پارچهيهكى هيىزا نهتهوهيى و نيشتمانى ژ بو پارچهيا خوه ئافا ناكهن ؟، لى ژ بو قى پرسيش
دوو بهرسف ههنه ل باشورى كوردستانى كو ئافا بوونا بهريى نيشتمانىي ديموكراسى^(۲) و
بهريى كوردستانى^(۳)، لى ديسان ژى ئەفه نابنه بهرسفا درست، ژ بهر كو ههر پارتىيهكى هيىزين
چهكداريىن تايهت ب خوه ههنه، ههچهند كو بهريى كوردستانى بوويه هوكارى سهركهفتنا
سهرهلدانا بوهارا ۱۹۹۱ ئى يا گهلىن كوردستانى ل باشورى كوردستانى.

(۱) ي.پ.گ : يهكينهين پاراستنا گه ل روژئافا ، كو سهر ب پارتى يا يهكىتى يا ديموكراتى ئا سهر ب پهكهكى فه ، ژ نوو
د سالا ۲۰۱۲ ئى ۱۰ پشتى سهرهلدانين ل سوريى ئافا بوويه .

(۲) بنيره د ويئهدانكا پهرتوكى، ويئهيىن لاپهريىن پروگرامى بهريى ديموكراسيى ئيراقى.

(۳) بنيره د ويئهدانكا پهرتوكى، ويئهيىن لاپهريىن پروگرامى بهريى كوردستانى.

- نەبوونا ياسايا چەكدارىن: ئەف ژی سەدەمەكا دیتر يا ئاڧا نەبوونا ھېزەكا نەتەوھىي و نىشتىمانى دەھت ھۇمار، لى ديسان ئەف ژی نابىتە خالەك كو قى رايى بىسەپىنى ژ بەر كو ل.ش.ك يا سەر ب.پ.د.ك.ع/ئى د ساللا ۱۹۸۶ئى ياسايا پىشمەرگاتىي^(۱) پەسەند كر و ل دووڧ وئى ياسايى كار د ناڧ ل.ش.ك ئى دا دەھت كرن، ھەروھە كۆمەلەيا رەنجدەرېن كوردستانى ژى د ساللا ۱۹۷۶ ئى دا، پەيرەوھەك ژ بۆ دەستەيىن چەكدار ھەبوو، لى زىدەتر وھەك پەيرەوھەكا سىياسى و دابەشكارىيەكا دەستەھلاتا حزبى و سەربازى بوو نەك ياسايەك چەكدارى^(۲). لى ب رەنگى گشتىگر كارپىكەرى يا سەرەكە مفا وەرگرتن بوو ژ كەلتورى كوردى، ژبەر كو پەندىن پىشىنان كر بوونە سەر مەشق و وھەك ياسا كار پى د ھاتە كرن و كەلتورەكئى ژىرمەندى و راستقەكەرى بوويە، گرنگيا قى خالا كەلتورى و پەندان ژى ژ لايى رىنيە مۆرىسى رۆژنامەقانى فەرەنسى جھى پووتە پىدانەكا زىدە بوويە^(۳).

ئايدۆلۆژى يىن بزاقا چەكدارى يا كورد:

ژ بۆ ناساندنا ئايدۆلۆژى يا بزاقا چەكدارى يا شۆرەگەرى، پىدقى يە كو ب دەمى شۆرەشان قەگەرېين بۆ دىرۆكى، كو ب خال دى ئامازى بۆ كەم:

۱- شۆرشىن دەفەرەكى: چ ئايدۆلۆژى يەك نەبوويە تەنئى بزاقىن عەشیرەتى و ھەستەكا نەتەوھىي يا بى ئىنتىمايا نەتەوھىي بوويە كو دەست ب وان شۆرەشان كرى، وھەك شۆرەشا شىخ مەھموودى سىلمانى(۱۹۲۹-۱۹۳۲)..... ھتد^(۴).

۲- شۆرەشىن نەتەوھىي - ئىينى: ئەف ژی ل سەردەستىن بنەمالىن ئۆلپەرورەين وھەك شىخ سەعیدى پىران (۱۹۲۵-۱۹۲۸)، شۆرەشىن بارزانى (۱۹۰۸-۱۹۴۳)، ھەروھە شۆرەشا ئىلۆنى(۱۹۶۱-

(۱) بىئە د وئەدانكا پەرتۆكى، وئەيىن لاپەرەيىن ياسايا پىشمەرگاتىي.

(۲) پەيرەوى ناوخوى دەستە چەكدارەكان، لە ئامادەكردنى لىزەنى سەركردايەتى دەستە چەكدارەكان پ.م. كۆمەلەي رەنجدەران ۱۹۷۶ئى، ل لاپەرە ۲۸ ھەتا لاپەرە ۳۳ د ناڧ پەيرەوا ناڧخو يا حزبى گونجاند بوو .

(۳) لە گەل كورد لە پىئناوى مانەوھەدا، نڧسىنا رىنيە مۆرىس، وەرگىران ژ بۆ عەرەبىي جەرچىس فەتھولا، وەرگىران ژ بۆ كوردىن ئەبوبەكر سالىح ئىسماعىل، چاپا ئىككى ساللا ۲۰۰۸ئى، چاپخانەيا دەزگايى موكريانى بۆ تووژىنەوھە و لىكۆلپىنەقنى، لاپەرە ۳۶ئى.

(۴) ھەرچەند شۆرشىن دەفەرەكى، تايبەت بوون ب دەفەرەك ئان كاودانەكئى تايبەت، لى رىكخستىن سىياسى پشتىقانى ل وان شۆرەشان كرى يە، وھەك (خۆيىبونى) ل باكۆر ژ بۆ شۆرەشا ئاگرى، (ھىوا) ژ بۆ شۆرشىن بارزان ل باشوور و (ژىكاف) ژ بۆ كۆمارا دىمۆكراتا كوردستانى ل رۆژھەلاتى كوردستانى. ژ بۆ زىدەتر زانىن ل قى بارى بىئەرە لاپەرا ۵۶ ژ كىتپا رەوشەنبىرى يا چىپا، پرتا ئىككى، چاپا ئىككى، ساللا ۱۹۹۲، بى، ھەڧلىر، ژ نڧسىنا ئەھمەد قەرەنى.

۱۹۷۵)، ب تاييهت ژ لايڤن كوردڤين مه سيحي و موسلمان كو ب شۆره شا چه كداري يا خوه باوهر ب ئول و كوردستانن بوويه^(۱)، ههروهها كه سڤن كو باوهرى يا ئولى ژى يا خاف و سست بيت د ههمان باوهردا بوونه كو جهنگ و شهرين دژههڤرش و بهرگريڤن كوردان د پيرۆز بوونه وهك كو رڤينه مۆريس ل زاردهڤى حهبيب كهريمى فه دگيريت : ئه گهر ئول ژ بو رزگارى يا مروڤان بيت، شهرى مه شهرهك ئاييني يه^(۲).

۳- شۆره شين نه ته وه يي: وهك جاردانا كۆمارا كوردستانن ل مه هابادى (۱۹۶۶)، شۆره شا ئه يلۆلن (۱۹۶۱-۱۹۷۵)، شۆره شين نووخواز ئين كورد (۱۹۷۶-۲۰۱۰)، لئ ئه ف شۆرش ژى پارقه بوويى بوونه ل سهر پارتيان كو ئه ف ژى ل سهر چهند بنه مابين ئايدۆلۆژيكي پارقه دبن، وهك:

۱- ئايدۆلۆژى يا ماركسى - لينينى، د سه ده يا بۆرى يا خه باتا پارتيين باشوور و ههروهها خه باتا چه كدارى يا نهايا باكۆر و رۆژه لاتن كوردستانن.

هه رچهند ل باشوورن كوردستانن ب ناف پارتى يا ديموكراتا كوردستانن ژى بوو لئ ديسان بالئ كومونىستى ژى ب رۆله كئ كارا جه تيدا گرت بوو، ههروهك چه كدارى يا پارتى يا ده موكراتا كوردستانا ئيرانى و پارتى يا ده موكراتا باكۆر ژى ب ههمان شپواز خه بات دكر.

سه ربارى هه بوونا هزرا كومونىستى د ناف پارتين ژى دا، د شۆره شا ئه يلۆلن (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئى دا، پارتى رۆلن ده سته لاتدارى دايه كه سڤن نووخواز و پيشكه فتى و خوهنده قانان، ههم ژى رۆل به خشى يه كه ساتيين عه شيرى و شپخ و ئاغايان^(۳).

لئ پارتيين چه پ و كومونىست ژى هه بوونه و هه نه و خه باتا وان يا سياسى و چه كدارى به رده وام بوويه وهك كۆمه له يا ژيانه وهى كوردستان ل رۆژه لات، پارتى يا كاركه رين كوردستانن ل باكۆر، يه كيتى نيشتيمانى كوردستان ب بالين خوه فه (كۆمه له ي رهنجده رانى كوردستان، خه تى شۆرش... هتد) ب ئايدۆلۆژيا ماركسى-لينينى خه بات دكر، هه رچهند يه كيتى نيشتيمانى كوردستان وهك سۆشبالده موكرات خوه بناف ژى كر بوو، لئ ماركسى - لينينى ب سه ردا زال بوو.

ب- ئايدۆلۆژيا ده موكراسى: پارتيين ده موكرات ل ههر سن پارچه يين باكۆر، باشوور، رۆژه لات.

(۱) له گه ل كورد له پيناو مانه وه دا، نفيسينا رڤينه مۆريس، وهرگيران ژ بو عه ره بيڤن جه رجيس فه تحولا، وهرگه ر ژ بو كوردڤين ئه بو به كر صالح ئيسماعيل، چا پا ئيكن ساللا ۲۰۰۸ ئى، چاپخانه يا ده زگاين موكرىانى بو توڤڤينه وه و ليكۆلينه قئ، لاپه ره يا ۱۰۵ ئى.

(۲) له گه ل كورد له پيناوى مانه وه دا، نفيسينا رڤينه مۆريس، وهرگيران ژ بو عه ره بيڤن جه رجيس فه تحولا، وهرگيران ژ بو كوردڤين ئه بو به كر صالح ئيسماعيل، چا پا ئيكن ساللا ۲۰۰۸ ئى، چاپخانه يا ده زگاين موكرىانى بو توڤڤينه وه و ليكۆلينه قئ، لاپه ره يا ۱۱۳ ئى.

(۳) كورد و كوردستان، دڤرك كينان، ژ پاچه يا ژ ئنگليزىڤ، د. له زگينى ئافدره حمانى، لاپه ره يا ۳۶ ئى.

ج- ئایدۆلۆژیکا ئایینی: وهك بزافا ئیسلامی كوردستان، حزب الله یا كورد، حزب الله یا شۆرشگیری كورد، یاخود حزبا بیت نههرین و پارتی یا دهموكراتا ئاشۆری ل باشووری كوردستان. ئهفه ژى وى چهندى پشت راست دكهت كو تهنى د شۆرهشا ئهیلۆلى (۱۹۶۱-۱۹۷۰) ب ئایدۆلۆژیکهك ئایینی مهسیحی - مسلمان، كار هاتیه كرن ژ بلی رۆل دیتنا ئایدۆلۆژیکین ديموكراسی و كۆمونیستی ژى ههبوونه لئ ب گشتی وهك ئۆل مهسیحی^(۱) و مسلمانى بوویه .

شانازین گرنگ:

- چ جارن بزاف و خهباتا چهكداری یا كورد ب بازرگانى یا نه ئاسایی وهك(مادین هۆشبه، مروّف و جهستهیین مروّفان..هتد) نهبوویه و بگره ژ لایى دوژمنان ژى فه ئهف ل سه ر چهكداری كورد ساخ نهكری یهفه .
- چ جارن بزافین تیکدهرى و بزافكرن بۆ شهريّن نهتهوهیى د نافههرا كورد- عه ره ب، كورد- ترك، كورد- فارس، نهكری یه.
- چ جارن بزافین تیرۆستی وهك هیلهكا خهباتا چهكداری نهبوویه، هه رچه ند ژ ئه نجامی نهشاره زایی یا چهكداری پ.ك.ك، هندهك بزافین وان وهك كریاری تیرۆستی رهنگ فه دا، لئ ئه و ژى ل ئه نجامی تیوریه كا نوو بوویه كو كه فتهیه د ناف خهباتكارین كورد كو ئه و د بیژن: مالباتین خیانتهكاران خیانتهكارن ، لئ ئه و هزر و رامن ژى ل ئه نجامی وى پیتلا ب كۆم یا جاشبوونى هات پشتهی ساللا ۱۹۸۶ئ و ده می دهسته له تدارى یا تورگۆت ئوزالى چى بوو بوو و ئه و بزاف ژى وهك كارفه دانهك ل دژى بزافین حوكمه تا تركیى د بجاشكرنا كوردان ب عه شیر و ئو وچاخ و مالباتان، نهك هیژا چهكداری یا كورد، ئان هیلا رزگار یخوازی یا كورد بوو، هه ر ئهف ژى بوو كو پ،ك،ك ئى پشتهی شهرى نافخۆ(۱۹۹۸-۲۰۰۱) د گه ل پ،د،ك باشور دهست ژ فى شیوازی نه ساخله می ۱۵ سالی بهردا و هیلا راستین یا خهباتا چهكداری گرتهف بهر.
- چ جارن رى ل هه مبه ر كورد په روه رى یا خهلكى وان عه شیرین ب كۆم د بوون جاش نه هاتیه گرتن و هه رگاف كه سین وه لاتپاریزین وان عه شیره تان رۆل هه بوویه د بزافین چهكداریین كوردان دا، وهك زۆر مالباتین زیاریان ل باشور، مالباتین ژیرکیا ل باكور، مالباتین زه رزا ل رۆژه لاتى كوردستانى.

(۱) له گه ل كورد له پیناو مانه وه دا، نفیسنا ریئیه مۆریس، وه رگیان ژ بۆ عه ره بیى جهرجیس فه تحولا ه، وه رگه ر ژ بۆ كوردین ئه بوبه كر صالح ئیسماعیل، چا پا ئینكى ساللا ۲۰۰۸ ئ، چاپخانه یا ده زگایى موكریانی بۆ توژیینه وه و لیکۆلینه فى، لاپه ره ۱۵ - ۱۸ به حس ل فى ئایینی بوونا مه سیحی د شۆره شا ئهیلۆلى (۱۹۶۱-۱۹۷۰) دا دكهت.

سڀ ڊهر ڏين ڪوڙهڪ:

د ههمي قووناغ و شور شهڪي دا، سڀ ڊهر ڏين ڪوڙهڪ بهرچيلا ڪوردان گرتي يه، ڪو ٿاستهنگا سهر ريڪا خورت بوونا هيڙا چه ڪداري يا شور شهڪري يا ڪورد بوونه، شاشيا ههري مهزن يا ڪوردان، سڀ ڪريار بوونه، ڪو ب سناهي برينين وان ڊهرمان نابن، ههرسڀ ڪريار ڙي ڙ ٿه گهرين مهغوري و نه زائينا سهرهڪ عهشير و پارتيين سياسي بوونه، لاوازي يا ههستا نه ته وهي و نه بوونا باوهري ب خهباتا گهل بوونه، ههرسڀ ڪريارين شاش ڙي ڙ لايي دوڙنمان فه جهي گنگي و دهليقه دانا پيلانگيري بوونه و هيڙ دهليقه نه ڙي، ڙ بو سست و خاف ڪرنا بزافا رزگاري خوازي يا ڪورد، ٿهو ڪريارين پر ٿيش و شهرمهزاري ڙي:

۱- سيسته مي جاشاتي. ب - شهري براڪوڙي. ج - ٿاغات.

ٿه ف ههرسڀ ڊهر ته فافڪهري يه ڪن و ڙ ٿه گهرين پهيوه نديين وان ٿيشان ب ههفن، من بزاف ڪري يه ههر يهڪ ڙ وان ب جدا به حس بڪهم، لي به حس ڪرن ل فان ڊهر دان ڙي تيڪهل دبن، ههرچهند سڀ بزافين ٿاستهنگرنا خهباتا چه ڪداري و بزافا رزگار خوازي يا ڪوردانن و ل يهڪ د جدانه ب تيگهه ٿو رامن لي د ٿاراندنا برينين ڪوردان دا پيگهه دگر ڏيدينه.

۱- سيسته مي جاشاتي^(۱):

ڙ لايي داگيرڪارنقه، ل ههر سڀ پارچهين باڪور و روڙهلات و باشوري ڪوردستان، بزافا دڙهڪوردي ب ڪوردان خورت دڪر و دڪن ڙي، ٿهو ڙي ڙ بهر ڪو سهرڪهفتن و خورتبوونا ههر بزافهڪا شور شهڪري ل پارچهيهڪا ڪوردستان ڪاريگهري ل سهر پارچهين ديتر ههبوويه / ههيه^(۲)، بهري پارچهبوونا وهلاتي مه، ڪوردستان بووويه مهيدانا زلهيزين عوسماني و سهفهويان، ڪوردستان ڪر

(۱) ههر كه سڀ جاش خوه ب ريڪخستين نهيني يين پارتي يين سياسي د ههزميرن ، ٿو جاش بوونا خوه ب شور شه و ڪورديني فه گري ددهت ، لي ههتا نها چو كه سهڪي جاش ري نه دايه خوه ڪو بيرهاتين خوه يين جاشين ٿان ڪو ٿهو تراڙيديا يا ب سهر گه لي مه دا هاتي فه گيرن، ڪو نها ڪار ل سهر وان بيرهوهري يان بيته ڪرن و ب بيته بابته ڪن فه ڪوليني ڙ بو ڙ ههف جوداڪرنا جاش و باشان، ههر ٿه فه يه ڙي ڪو من هان ددهت بيڙم ڙ بوچي شهرم نه بيت خوه ب جاش بناف بڪت لي شهرم بيت راستي يا روودانان فه گيرت ي شانازيهڪي ڙ بو خوه ٿو پارتي يا ٿهو تيڊا ريڪخستين نهيني ٿومار بڪت، ههروهه دهما پارتيين سياسي ڪوردان ڙي د بهريين سياسي ڙي دا بوونه چو زانياريهڪ ل سهر ريڪخستين خوه يين نهيني نه دانه سهرڪردايه تي يا وي بهريه ههيه ڪو مروڦ نه فرو بزانت ڪا ڪي جاش و ڪي باش بو يه .

(۲) عهبدو لا نه حمهد رهسول پشدهري، بهشي دووهم له يادداشتهڪانم، شورشي ٿه يولي سالي ۱۹۶۱ دڙي رڙيمي قاسم، چاپي يه كهه / سالي ۱۹۹۷ ههوليتر ، لاههرا ۱۶ ٿي.

بوو مهیدانا شهرین دژی ههف و پێشبرکی یا داگیرکاری و تۆلقه کرنین خوه، ژ بو ب دهست خستنا ئارمانجین خوه ژی ب نافن میرنشینان کورد ل دژی ههف ب کار ئینانه، ههر ههمان ستراتهژی یا بکارئینانا دژی ههف ب کارئینانا کوردان د سهدهیا بیست و بیست و یهکی ژی دووباره بوویهفه، لئ فنی جاری بنافهکی دیتر کو ژ لاین ناسیونالیست و شوژه شگه رین کوردانقه ب (جاش) بهرناس بوون. جاشاتی وهک سیسته مهکی کورد ل دژی کورد د ستراتیژی یا سهربازیین داگیرکاران رۆل هه بوویه، لئ ل ههر پارچه یهکی شیوازهکی ل ههف جدا لئ د بنهما دا یهک ئامانج بکار هاتیه، ل باشووری کوردستانی بزافا ئافا کرنا شهرتی نه ته وه گه ری دهستییکا پیلانگیری بوویه وهک عهره ب - کورد یان تورکمان - کورد، لئ نه گه هه شته ئارمانجین خوه، ل دووقدا شهرتی کورد - کورد کو ب سیسته مئ جاشاتی د نقیم.

ئهف سیسته مئ جاشاتی نها ژی ل باکوور و رۆژه لاتئ کوردستانی پهیره و د بیت، ل باشووری کوردستانی ژی ب سیمارا پارتی و خودانه ئالیین سیاسیین عهره ب مایه، وهک هندهک ل عه شیره تین کورد ل دهردۆرین مووسل و کهرکوکی.. هتد.

دیاره یا جاشاتی دیاره یه کا پر شهرمزاری بوو ل دووق پیقانی نه ته وه یی و نیشیمانی، ژ بهر کو زۆرجاران، ئه رکی پاراستنا ده فهرین عهره بکری - ته عریب- ل باشووری کوردستانی ب جاشان د هاته سپارتن^(۱).

دهسته لهاتین جاشان د فه کری و بی سنور بوون ل ده فهرین کوردستانی، وهک:

1- مافی نه چۆن بو خزمه تا سه ربازی.

2- مافی مووچه و خودان کرنا وان .

3- مافی تالان د ده مئ کرده یین چه کداری دا^(۲).

جاشاتی نافه کی کریت و فهیت بوویه و بو هه می وان که سین کو چه کین داگیرکاران هه لگرتی، ب جاش ب ناف بوونه، جاش ب واته یا کیشکی کهری کو هیش ژ بو بارکرتن زوویه، ئو جاشاتی ژی

(۱) عه لی ته ته ر: بزافی رزگاریخوازی نه ته وه ی کورد له کوردستانی ئیراق، له ساله کانی جهنگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لاپه ره یا ۲۱۴ ئی.

(۲) له گه ل کورد له پیناوی مانه وه دا، نفیسینا رینه مۆریس، وه رگیران ژ بو عهره بیی جه رجیس فه تحولا، وه رگیران ژ بو کوردین نه بو به کر صالح ئیسماعیل، چاپا ئیکتی سالا ۲۰۰۸ ئی، چاپخانه یا ده زگای مۆکریانی بو توژی نه وه و لیکۆلینه فی، لاپه ره یا ۳۶ ئی.

بوويه نازنافى كارى خوڤرۆشى و چه كدارى يا داگيركاران، زورجاران داگيركارين كوردستانى ب زورى
ئو نه چارى كورد چه كدار كرنه، ئەو ناچار بوونا كوردان ب چەند شيوازان بوويه، ژ وان:

1- ناچار بوون ژ بەر كو بكارن سەر و سامانى خوه بپاريزن^(۱).

2- دەستەهلاتبەخشين ب ئاغاتىي و سەرەك ئووجاخان و هەبوونا عەشيره تگەريي.

3- ل باشوور، خوڤه دزين ژ شەرى هەشت ساليي ئىراق - ئىرانى.

رژيمين داگيركار ژى ب پاره و هندهك دەستەهلاتين عەشيره تگەرى ژ بۆ سەرەك عەشيران،

كورد ب سەر دوو دەستەيىن دژى هەف دابەش دكرن:

1- شۆرەشگەر و ئەشقى ل دەستەهلاتى.

2- خوڤرۆش و پيگر ب بريارين دەستەهلاتى.

ئەف خالا دووهمين ژى ب هەمى رەنگان ژ لايى دەستەهلاتين داگيركار فە يا گران و هەستيار

بوويه و ب مجدى كار بۆ كرىه و دكەن. ژ لايى ديقە ژى هندهك جاران و ل هندهك جهان هەر

هەمان خالا دووهم بوويه هۆكار كو شۆرەشگەر وەك پيسترەكەك بۆ گەهشتق ب ئارمانجین

شۆرەشگەرى و ب ريكخستين ناڤشار، ناڤخويى ب ناڤ بوونە^(۲)، دناڤ خالا دوويى ژى دا بوونە و

ئەف راستى يە ژى د هەر سى پارچەيىن باكۆر، باشوور، رۆژەهلات دا هەبوويه و هەيە.

هەرچەند گەلەك جاران بزاقين دژە ئاغاتىي هەبوونە لى سەرئەنجام بى ئەنجام مانە ژ بەر كو

هزرا عەشيره تگەرى يا خورت ئەف بزاق ب دەمكورت هيلايىنە ، وەك بزاقا جوتكارين مەريوانى كو

دووماهيى بوويه كۆمەلە^(۳).

دەستپيكيىن جاشاتىي:

هەندەك ديروكزان فەدگەرينن ژ بۆ دەمىن ميراتىيە(ميرنشين)ين كوردستانى دەما كو هەندەك

ميراتى لاگيرين سەفەوى يان بوون و هەندەك ژى لاگيرين ئوسمانيان بوون، لى ب ديتنا من ئەف يا

درست نيه كو بيتە گۆتن، ژبەر كو رهوش و كاودانين سياسى و جفاكيين وى دەمى وەها دخوەست

(۱) ديروكا زېدەگافى يا كوردان، ئەسكەندەرى قورىانسى ئەرمەنى، ژى پاچقە يا د. لەزگينى چالى، چاپا ئيكن، سالا ۲۰۱۰
ئى، هەڤلىي، لاپەرا ۹۹ ئى، بەلگەيەكا سەلمينەر ژ بۆ قى راستى يا خوڤاراستنى يە.

(۲) يادداشتەي يەك پيشمرگ قهرمان، خاطرات فرماندە شهيد شاپور فيروزي، بە كوشش جليل گادانى، جلد ۱.

(۳) كۆمەلە ، ليكۆلنەووەبەكى ميژووييه ، زاهير رهشيد پوور ، چاپا يەكن سالا ۲۰۰۶ ئى ، چاپخانه يا چوارچرا ، سليمانى،
لاپەره يا ۷۹ ئى .

كو پشتگيرين ب هيز ژ بو خوه پهيدا بكن، ل وان ژى سؤزا وان مُپراتوريان، ژ لايهك ديقه ژى پيگيري يا كوردان ب تايين و ئيسلامه تيب ژى رهنگفه دان ل سهر قن پهيوه نديكاريب د گه ل ئوسمانى يان هه بوويه، لهوما ب فى رهنكى دى دهستپيكا جاشاتى يا ريځخستى و ئورگانيزه يى بهرچاڤ كه م:

1- باكورى كوردستانى:

هندهك ديروكران سوارين هميدى ب دهستپيكا جاشاتى دزانن و هندهك ژى وهك شوهره شگه ريڻ باوهردار ب برايينى يا ترك و كوردان ئو مهيلدارى يا ئولى د هه ژميرن ئاڤا بوونا هيزين سوارين هميدى فه دگه ريټ ژ بو دهسته هلاتا سولتان عه بدولحه ميدى دووين (1876-1909)، ئاڤا بوونا وى هيزى د سالا 1891 ئى زايينى دا بوو، سوارين هميدى هاتنه ريځخستى د ناف به تاليونين مه شقپيكرى، ئو ل زير چاڤديرى و فه رمانين نه فسه ريڻ تركين مه شقديتى.

لى پشتى ئاڤا بوونا كومارا تركى و خوه ب زل زانينا دهسته هلاتدارى يا تركان منهت ب كوردان نه ما و ههر رهنك چك ژ كوردان قه دهغه كر ئو سوارين هميدى ژى هاته هه لوه شاندى لى نه شيان وى بريارى جيبجى بكن، ژ بهر كو د ئاماده نه بوون چه كين خوه رادهست بكن، نه و لچه ككرن ئان چهك ژى وهرگرتن ژى ژ ترسا توله يى بوو كو خه لك ژ وان سوارين هميدى فهكت، ژ بهر كو دامه زراندا سوارين هميدى ژ بو بهرسف دانا ئيرانى بوو كو (سوارين قوقازيا) ئاڤا كر بوو، ژ لايين ديتر ژى ژ بو پاراستنا سنور ل هيزين روسيا وى ده مى ئو ل دژى شوهره و سه رهلدانين نافخوه يين ئه رمن و ئاشورى و كوردان بوو، سوارين هميدى ب دهسته هلاتا رها كارين خوه د كرن ئو سه رانه و باج نهك تهنى ل ئه رمن و ئاشوريان د ستاندى هه تا ژ مسلمانان ژى وهردگرتن، دناف سوارين هميدى دا به تاليونين عه رب ئو توركمانان ژى هه بوونه، كو ب هه مان سياست هاتبوونه چه كدار كرن، سوارين هميدى نه هاته هه لوه شاندى ب برياره كا سياسى بهلكو ب تاكتيك و هيدي هيدي ئه و دهسته و به تاليون ژ چه كين گرانين سواره يى فاللا كرن ئو پاشى هه تا ب شهر ژى گه لهك ژ وان به تاليونان خوه دا دهست و ب درستى ئه و هيزين سوارين هميدى نه مان، پشتى چه ندين تاوان و كوم كوژيين ئه رمنه نى و كورد و عه ره بان⁽¹⁾.

(1) ژ بو زېده تر پيژانين و راستى يا سوارين هميدى بنيرن فه كولينى فه كوله ر د. على محهمه د نه لسولابى يا ب نافى: (الدولة العثمانية، عوامل النهوض والسقوط).

لێ د سەردەمێ تورگۆت ئوزالی دا تورکیا کەفتە د قەیرانین مەزن دا ژ وان ژێ بزافا شۆرەشگەری یا چەکداری، لەوما پەناھ بو ئیراقتی بر و یەک ژ شیرەتین ئیراقتی سیستەم جاشاتین بوو، لەوما د سالا ١٩٨٥ی دا ترکیب بریارا دامەزراندنا پارێزقانتین گوندان - ملیس کر و مافی بەشدارنەبوون ژ لەشکەریی وەک ئمتیازەک دا کەسین کو د بوونە جاش. ئەف کریارا قریژ زیدەتر ل سەر عەشیرا ژیرکی و ژیرکیان ب ناف بوو^(١).

هەر ئەف ب تەنێ ل دژی کوردان وەک سیستەم جاشاتین نەبوو، بەلکو دەستەیا فەتحو لاچی و ژیتەم و ئەرگەنەکۆن ژێ تەفافیکارین قی کریاری بوون ژ بو کورد ب کەفیتە د قادا کورد دژی کوردان دا.

لێ ب گشتی پشتی دەلیقە یا ئافا بوونا پارتین کوردی ل باکور و کەتە ناف مەجلاساکری، ئەف سیستەم ب سیستەمەک کریت و قریژ خویا دبیت.

2- ل باشوری کوردستان / ئیراق:

دەما ئافا بوونا دەولەتا ئیراقتی ل سالا ١٩٢١ی، زۆری یا نوینەری ئەنجومەنا سەرەکھۆزان و ئەنجۆمەنا وەزیران ژ کەسیتین نافدارین عەشیرەتان بوون، ئەفە پینگافا دەستپیکری یا بەرەف جاشاتین چۆن بوو یە، ژ بەر کو ئاغا و ئاغازادەیین کوردان ل دەستەلاتدارین وی دەمی نزیک بوون و خوەفەدیتنا د وان ناز و دەستکەفتین دەستەلاتدارین دا، هەستا نەتەووی و کوردینی ل دەف وان نەھیلا و خوە دا دەست دەولەتی، لێ ئەفە نە ب وی رایب د هیت کو دەمرۆژا دەستپیکری بوونا جاشاتین یە، لێ پینگافا بەرەف جاشاتین چۆن بوویە، لەوما د سالا ١٩٣٢ی هەتا سالا ١٩٥٧ی نافنی جاش ب جاش پۆلیس د هات، ئەو ژێ ژبەر کو د گۆتە جاشان (پۆلیسین نافەرمی)، پەیفە جاش پۆلیس ژێ ژ لایین مستەفا بارزانی فە هاتە دانین ل سالا ١٩٣٢ یی و سەرهلدانا دەفەرا بارزان یا ل دژی حوکمەتا ئیراقتی، زیدەتر ژێ ئەو ناف ب ریزک کەفتە سەر عەشیرین زیباری و برادۆست و سورچی، ژ بەر کو وان عەشیران شەری بارزانیا د کر مل ب ملی حوکمەتی.

(١) بنێرە بابەتی (سیستەم جاشاتین ل باکوری کوردستان بەرەف هەلوەشینە) ژ نفیسینا فاخر بەرواری، مالپەری رۆژناما ئەفرۆ، ٨/ چریا پشین/٢٠١٠.

پشتی سهرهلدانا شورەشا ئەیلۆلی (۱۹۶۱- ۱۹۷۵)، حوکمەتا ئیراقي کو وی دەمی به عسیین ئیراقي دەستهلەت دەست دا بوو، ل سالا ۱۹۶۳ی، ژ عەشیرین لاگیرین حوکمەتی سیستەم جاشاتی بەرفرەه کر و نافۆ سوارین سەلاحەددین^(۱) - فرسان الصلاح الدین ب ناف کرن، لئ ل وی دەمی نافۆ جاش و جاشپولیس ژ لاین شورەشگەران فە دهاته بکار ئاین. ژ بو دیروکتی ژ یەکه مین بزافا جاشکرتی و ب جاشبوونی ژ لاین به عسیان و هندەك ژ ئاغیین عەشیرەتا زیاریان بوو. ئەف ناف د ناڤهرا سالی (۱۹۸۱-۱۹۹۱) ب الافواج الدفاع الوطني- به تالیونین بهرگری یا نیشتمانی ب ناف بوون و ژ سەرەك عەشیران داكەفت ناف سەرەك ئووچاخان^(۲).

3- رۆژهلەتی کوردستانی - ئیران:

ل سەرەدەمی شاهەنشاهی یا ئیرانی و نزیکي یا شاهی ئیرانی ژ فودالان، هەرەك ئیراقي، سەرەكهۆز و عەشیرەتین کوردان کەفتن دەرباری یا شاه و بوونە نوینەر و وهزیر، هەر ئەفە ژ ی بوو کو پتریا سەرەكهۆز و عەشیران مهیلا وان ژ بو دەولەتی به، ئەفە ژ ی بوویه پیسترا سەرکهفتنا بهرەف جاشبوونی، کو ب ئاویەکن گشتی عەشیرین مامەش و زەرزا وهك دەستپیک و بهردەوامی دەرین جاشاتی هاتینه ناسین، ئەو ژ ی ژ ئەنجامی رۆل دیتنا سیاسی یا دەمی شاهاتی دا و پشتی هەرفیانا کۆمارا کوردستانی (۱۹۴۶)ی بوویه. ژ بلی هندەك ژ مالباتین هەرکی یان و شکاکان پشتی سالا ۱۹۸۴ی و پیفە.

پشتی هەرفیانا رژێما شاهی و هاتنه سەرکارا دەولەتا ئیسلامی ژ ی بهردەوامی دا سیاسەتا ب جاش کرتی و کورد ل دژی کوردان خستەف د سەنگەری دا کو هەیا نها ژ ی یا بهردەوامه . هەرەها کهسین دیت ژ ی هەبوونه وهك سیخور ل دژی گەلی خوە کار کری یه ژ جاشان ژ ی خراپ تر بووینه، هەرەها ئەو مهیلا سیخوراتی ل رۆژئافایا کوردستانی هەبوویه و نەگههشتی یه وی ئاستی کو چه کداری یا کوردان ب فەر بینن، ئەو ژ ی ژ بەر کو کوردین رۆژئافا چ شورەشین چه کداری نەکرنه و

(۱) رینیه مۆریس د کتیبای خوهده یا ب نافۆ (له گەل کورد له پیناو مانهوهدا) د لاپەرەیین ۵۷-۵۸ ان دا، بهحس ل سەر سوارین سەلاحەددین کری یه و کیمەك ژ بو ژ یانا سەلاحەددین ئەیووبی ژ ی فەگهریایه، لهو د هەقبەرکرتی دا ب شەرم و عار دینیت کو نافۆ سوارین سەلاحەددین ل جاشان دانی یه، مروف دی شیت بیژیت کو ئەفە ژ ی بزاقهکا ب کار ئینانا ئۆلی و کار کرن ل سەر هەستین مسلمانیتی بوویه، کرمانجی چالی.

(۲) بنیره بابەتەك (بۆچوونا ئاشکرایا حزبا به عس بو سوارین سەلاحەددین) ژ نفیسیا د.عبدۆلحەمید بۆتانی ژ وهرگێرانا شیرزاد نایف، مالپهری رۆژناما ئەفرۆ دەمرۆژا ۲۱/۱۰/۲۰۱۰.

هەردەم چەكدارىن رۆژئاقا ل باشور و باكور و رۆژھەلات خەباتا خوەيا چەكدارى وەك هەقنەتەو و هەقخەبات و هەقكار ژ بۆ شورەشەين پارچەشەين ديتەر، د قاد و شەرگەهان دا بوونە و هەنە^(۱).

هەر ئەف خوەفروشی و جاشاتی وەك سەستەمەكا چەكدارى بێ پەنەسەين دەستەلاتداریتی و سەسەتە و بوونا رێچكەك و ئایدۆلۆژيايەك، ل هەمبەر گەلێ خوە شەر كرنە، هەر چەند هەندەك تاكین هان ژى پەيوەندەين ژيرين و قەشارتی هەبوو بن^(۲).

نقىسكارى ترك ئىسماعيل بىشكچى قى دياردەيى وەك لاوازی يا جفاكى د ناف كوردان ديار دكەت و ب دياردەيەكا ب كۆم و كریت دزانیت^(۳).

روويهك ديتەر بى جاشاتين، ئەو بزافا رۆشنبيرى و راگەندان دىماگۆژيك بوو كو ل دژى شورەشە ب كار دەهات، پەنایا دەمى ژى كوردان ب خوە ئەو مەكینەيا دىماگۆژيك ل دژى شورەشەين كوردان دكر، لەوما نافى وان كەسان ژى يين كو ژ ئالين رۆشنبيرى و راگەندانى قە كار ژ بۆ حوكمەتەك كى كر با، ناف لى دانى بوون ((جاشقەلەم))، پەترى يا قى نافى ژى ل دەمى رۆژناما رزگارى ب سەرنقىسكارى يا نەوشيروان مستەفاى دەهات كو ل سەلمانىي ئو ل دژى شورەشا ئەيلۆلى (۱۹۶۱- ۱۹۷۵) د كر، ئو رۆژناما هاوكارى كو ل بەغدا چاپ دبوو د دەهەكەين هەشتە يين سەدسالان نوزدان دا، هەروەها بزاقين ديتەر ژى هەبوونە كو كەسەك نافەكى بتراشیت ژ بۆ كەسەين كو د بەرژەوهندى يا دوژمنان دا راگەندانەك دكر وەك گەنجەك پەرزگەها دوھۆك ب نافى (قەھیل فەرحان) ناف ل وان رەنگە كەسان كەبوويه (جاشنبير) يانى تىكەلەيا پەيقين (جاش + رۆشنبير).

(۱) هەتا سالان ۲۰۱۲ پارتى يا يەكیتی يا ديموكراتى پ.ی.د. هەندەك چەكدار كۆم كرنە و ناف لیدانايە يەكینەين پاراستنا گەل، كو پەشتى هەيزين سورين ل رۆژئاقاي قەكشيان و شورەشا چەكدارى ل هەمبەر رۆيمى خورت بووى چ هيزەك كوردى نەبوويه د ناف خاكا رۆژئاقاي كوردستانى

(۲) بئيرە بابەتەك (بۆچوونا ئاشكرايا حزبا بەعس بۆ سوارين سەلاحەددین) ژ نقىسيا د. عبدۆلحەمید بۆتانى ژ وەرگيرانا شيرزاد نايف، مالپەرى رۆژناما ئەفرۆ دەمرۆژا ۲۱/۱۰/۲۰۱۰.

(۳) بئيرە بابەتەك (بۆچوونا ئاشكرايا حزبا بەعس بۆ سوارين سەلاحەددین) ژ نقىسيا د. عبدۆلحەمید بۆتانى ژ وەرگيرانا شيرزاد نايف، مالپەرى رۆژناما ئەفرۆ دەمرۆژا ۲۱/۱۰/۲۰۱۰.

نافین سازین جاشاتی ب فی رهنگی بوون:

دهستپیکنی نافئ سیستهمن جاشاتین ل ئیراقئ بهتالیونین سفک - الافواج الخیفه بوو و نافئ جاشان ژئ سوارهیین سهلاحه دینئ ئه یوبی - فرسان صلاح الدین^(۱) بوو، لئ د ساللا ۱۹۸۳ یئ کو ریژها بهتالیونین جاشان بهرهف زیده بوونئ بوون، ناف دانان بهتالیونین بهرگری یا نیشتمانی - الافواج الدفاع الوطنی.

سیستهمن جاشاتی د ناف کوردین ئیزدی ب نافئ دهستهیین بابئ فراسئ همدانی - سرايا ابوالفراس الحمدانی و مهسیحیان ب نافئ (هیزا مه لکو - قوه ملکو) فهگرت. دیاردهیا جاشاتی نهک تهئئ ژ بو کوردان بوو لئ ئه و عهرهیین کو ب سیاستا ب عهره ب کرنا کوردستانئ ل کوردستانئ ئاکنجی بوو بوون ژئ کهفتبوون بهر سیاستا چه کداربوونئ، کو ب نافئ فرسان الولید ئاماژ ب خالدئ کورئ وه لید بوون، کو یهک ژ مهرجین ئانینا وان چه کداربوون بوو د وئ ده فها کوردستانئ یا کو لئ ئاکنجی دکرن، ژ بو جاشین کوردان ژئ نافئ فرسان صلاح الدین ئاماژ ب سهلاحه دینئ کوردی بوون^(۲).

ههر چهنده ل ده فها به هدینان ل باشور ژ بلی نافئ جاش نافئ (چه ته) ژئ بکار هاتی یه کو ب واته یا - ریگرین تالانکه ر - هه تا د بیره وه ریین که سین کو جاشاتی کری دبیژن ل سه رده من چه تاتی، نهک جاشاتی، هه تا نافئ چه ته ل نافئ جاش باشتر هاتیه ناسین د ناف که سین جاش ژئ. ل باکور ب ملیس یانی چه کدارین کریکری و ل روژهلالت ژئ ب (بسپج مردمی - زباره یا خه لکی، پیشمه رگه یئ مسلمان^(۳)) ناف هاتیه دانان.

سیستهمن جاشاتی ل دهستپیکنی د ناف عه شیره تان دا پیک هات کو تهئئ سه ره که شهیران سه ره که جاشاتی وه ردگرت، لئ ل ده ما کو شه ری ئیراق - ئیرانئ به رفره بوو هه ردوو وه لاتان پیدفی ب زیده تر کرنا هیزا مروقی هه بوو، جاشاتی دابه زیه ناف خه لکی خوه دان ئووجا ژئ، ل بهر

(۱) دیرک کینان د کتیبأ خوه دا (کورد و کوردستان) ئی ده ئیماژ ب سوارهیین سهلاحه د دین کری یه، وهک ئه ندامین کوردین ئالیگرین به غدا، کورد و کوردستان، دیرک کینان، ژ پاچه یا ئنگلیزیی د. له زگینئ ئا فدره همانی، لابه ریا ۱۱۴ ئی. (۲) عه لی ته ته ر: بزافی زرگاریخوازی نه ته وه ی کورد له کوردستانئ ئیراق، له ساله کانی جهنگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لابه ره یین ۳۶۷، ۳۶۳، ۲۰۲، ۲۰۳ یئ، هه روه ها بو زیت زانیاری، هه مان زیدهر لابه را ۶۴۶ ئی وینه یئ به لگه نامه یا دامه زراندا جاشان ب خو فقه دگرت. (۳) کو مه له ئیکولینه وه یه کی میژووی یه ، زاهیر ره شید پوو ر ، چا پا یه کنئ ساللا ۲۰۰۶ ئی چاپخانه یا چوارچرا ، سلیمانی، لابه ریا ۱۱۸ ئی .

بالادهستی یا عه‌شیره‌تگه‌ری د ناف جفاکا کوردی دا، هه‌ستا عه‌شیره‌تگه‌ری و ئا‌غاپه‌رستی ب ره‌نگی هه‌ری زۆر عه‌شیره‌ت دبوونه جاش، ب کیمی ژی دبوونه کوردپه‌روه‌ر و هاریکاری یا شو‌ره‌شی دکر^(۱). سیستهمی جاشاتی سیستهمه‌کی دژه کوردی بوو، هه‌روه‌ها به‌خشینا سه‌ربازی کورد د ناف ری‌زین له‌شکه‌ری ب کرینه‌قه‌یا خزمه‌تی یان دامه‌زراندن ل فه‌رمانگین حکومی یان د ناف ری‌زین جاشاتی^(۲)، ئه‌فه هه‌می ئه‌و پیلانا بریاردانا ده‌ستکاربوونا سیستهمی جاشاتی بوویه، ژ بو دژایه‌تیکرنا کوردان:

1-سیستهمی جاشاتی سیستهمه‌کی پلانگی‌ری بوو ژ بو ب هیزکرنا سیستهمی عه‌شیرکی د ناف جفاکا کوردی دا، پی‌خه‌مه‌ت ژناف برن و لاواز کرنا هه‌ستا نه‌ته‌وه‌یی و شو‌ره‌شگه‌ری یا کوردان^(۳).

2-به‌رفره‌هکرنا سیستهمی جاشاتی و دوورخستنا کوردان ژ ری‌زین سه‌ربازی، دوورخستنا کوردان بوویه کو قیری چه‌کین نیفگران و گران و کاریگه‌ر نه‌بن ژ لایه‌کی دی قه‌ژی شاه‌زایی هونه‌ری جه‌نگا به‌ره‌یی و تاکتیکی سه‌ربازی و بنه‌مایین ژيانا سه‌ربازی نه‌بن، یان ژی نه‌ینی و زانیاریین هیز و شیاناله‌شکه‌ری ب ده‌ست کوردان نه‌که‌فن^(۴).

ریگرتن ل سه‌ربازی ره‌فۆک(ه‌ارب)، یان ژی که‌سین که‌فتین به‌ر گه‌ف و ترسین سیاسی و نه‌ته‌وه‌یی و عه‌شیره‌ت گه‌ری، کو په‌یوه‌ندی ب پارتیی سیاسی کورد و ده‌قه‌ری نازاد کری قه نه‌که‌ن.

زۆرکرنا به‌تالیوین جاشاتی ژی چافکلدانا ژ بو کوردان نه‌بوو، لی زۆرجاران د ناف ره‌فین جاشان دا د به‌تالیوینه‌کی دا ئالۆزین جفاکی، هزری، ره‌وشتی..هتد هه‌بوونه کو د بوونه ئه‌گه‌را په‌یوه‌ندیکرنا ریژه‌یه‌کا به‌رچاف یا جاشان ب ری‌زین شو‌ره‌شی قه، ئه‌و به‌رفره‌هکرنا سیستهمی جاشاتی وه‌ک ئه‌لته‌رناتیقه‌ک ژ بو ریگرتن ل نه‌نجامین وان ئاریشه‌یان بوون.

(۱) چیا خۆی دنوسیتنه‌وه، نووسینه‌وه‌ی رۆژ هه‌خته‌کانی ژیان ۱۹۹۰، جه‌مال مۆرتکه، لاپه‌ره‌یا ۷۲ یی.
(۲) عه‌لی ته‌ته‌ر: بزافی زرگاریخوازی نه‌ته‌وه‌ی کورد له کوردستانی ئیراق، له ساله‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸)، بنیره لاپه‌ره‌یا ۳۵۳ یی، بۆرینا کوردان ل خزمه‌تا سه‌ربازی ل ئیراق ب بریارا مجلس قیاده‌ئالوره ب هژمارا ۳۸۵ د ۱۹۸۴/۴/۱۰ یی.

(۳) عه‌لی ته‌ته‌ر، هه‌مان ژیده‌ر لاپه‌ره‌یا ۳۷۴ یی.

(۴) عه‌لی ته‌ته‌ر، هه‌مان ژیده‌ر لاپه‌ره‌یین ۳۷۴ - ۲۱۰ - ۲۱۱ یی.

ئەف سىستەم ژى ل ھەبوونا ئاغاتىي و عەشیرەتگەرىي خورت بوو بوو، ھەرۈەكى كو ئھا ل ئىران و تركيي ئەو خورتى پىئەھەدىارەيە، ئەفى سىستەمى كرېت و قريژى وەكر كو گەلەك جاران براهەك پىئەشمەرگە و براهەك جاش د يەك بەرەيى شەردا بن فنى كرابارا شاش گەلەك كارتىكرنن خراب ھەبوونە يەك ژ وان ژ بەركو كەسنى جاش ئەگەر ھاتبا كوشتن كەسەكن پىئەشمەرگە ژى وەك جاران باوھەرى نەدما، ئەوژى ژ بەر ھەستا عەشیرەتگەرىي و خزماتىي و ترس ل تۆلفەكرننى چونكى كورد يى بناقە بۆ تۆلفەكرننى كو دىيژن (خووندارى)^(۱)، ھەرۈەھا ھەمان تىگەھ كاريگەرى ل سەر شەريىن براكوژيى ژى كر كو گەلەك جاران د شەريىن براكوژيى ژى دا برا ل ھەمبەر سەنگەرا برايدا بوويە د شەريىن ناھبەرا پارتىيىن سىياسىيىن كوردان دا.

ب - شەريىن براكوژيى:

ديروكا كوردستانى ب شەر و خوونى ھاتىە نقيسىن، ژ بەر كو ھەر گاف كوردستان مەيدان و بەرەيى نەتەوھەيىن دەردۆرا كوردان بوويە، ھەر ل دەمى ھيرش و داگيركارى (فتوحات الاسلاميە) يا عرۆبەيى بناقنى ئىسلامى، ھيرشەين مەغول و تەتەران، شەريىن عوسمانى و سەفەويان...ھتە، ھەميان كوردستان كر بوويە مەيدانا قافارتىيىن دەستكەفتيىن خو، لى شەرى كوردكوژى و براكوژيى د ناف كوردان ھەر ل دەستپىكا ئاقابوونا ميرنشىنيىن كوردان ھەبوويە و كورد بەرەف پارچەپارچەبرنا ميراتىيى بريە، كو ھندەك د بيژن پارچەپارچەبوونا جاشاتىي - نەك ميراتى - د ناھبەرا سەفەوى و عوسمانيان دا، ژ بەر كو كوردستان بوويە مەيدانا شەرى وان و كورد ژى بيونە دژەھقىن د بەرژھووندى يا واند، لەوما ئەز دىيژم دەستپىكا جاشاتىي و براكوژيى بوويە، ل دووقرا ژى ئاغاتى و ئاغاتىزىمى يا كوردان بەردەوامى دان ب وى جاشاتى و براكوژيى بوويە، ھەرۈەھا ھەتا د گەھىتە ديروكا ھەقچەرخ و پارتىيىن سىياسى و شۆرەشگەريىن كوردستانى ژى فەدگريت، ژ لايەكن ديقە سىستەمى ئاغاتى و فوودالىزىمى ژى ھۆكارەك بوويە كو سەربارى پارچەكرنا كوردستانى و ب جاش كرنا عەشيران ھىز و ھزرا نەتەوھەيى ژ كىمى نەدا بەلكى خورت تر بوو^(۲).

(۱) ئىسقى سەعدويى ئەمىن، پىئەشمەرگەھى بىسنور، بەرگن ئىككى، چاڭا ئىككى، چاپخانا ھاوار، دھۆك. بىئە لاپەر ۱۴۷ئى.
 (۲) لە گەل كورد لە پىناوى مانەوودا، نقيسىنا رىنيە مۇرىس، وەرگىران ژ بۆ عەرەبىي جەرجيس فەتھوللا، وەرگىران ژ بۆ كوردىن ئەبوبەكر سالىح ئىسماعىل، چاڭا ئىككى سالا ۲۰۰۸ئى، چاپخانىا دەزگايى موكريانى بۆ توؤژىنەو و لىكۆلىنەقى، لاپەرە يا ۵۸ئى.

سەرهلدان براكوژیی د ناف پارتیی سیاسی و شوږه‌شگه‌ر ژ بو فان چند خالان فه‌دگیرم:
أ- هه‌ستا مه‌غروری یا سه‌رکرده‌یی شوږه‌شگه‌ر.

ب- نه‌بوونا هه‌ستا خورتا نه‌ته‌وايه‌تی و زالبوونا رها عه‌شیره‌تگه‌ری ب سه‌ر هه‌ستا نه‌ته‌وه‌یی.

ج- سیسته‌می جاشاتی و هه‌ک ده‌رگه‌هه‌ک بو سه‌پاندنا هیژ و هزری و ب ده‌ست خستنا ده‌سته‌گه‌فتیان و لدووف به‌رژه‌وه‌ندیی که‌سوکی.

د- پارچه‌پارچه‌یا کوردستانی و زوری و بوری یا پارتیان و نه‌بوونا کونفدراسیون یان کو کونگره‌یه‌کا نه‌ته‌وه‌یی و نیشتیمانی.

ه- شاشیی سیاسی و دیپلوماتیکی د له‌زوبه‌زا بده‌ستخستنا نارمانجان یا پارتیه‌کی ل هه‌مبه‌ر پارتی یا هه‌فرک.

و- پیلانگیری یا دوژمن دناغه‌را کوردان و هه‌فه‌یه‌مانیی داگیرکاری کوردستانی.

ز- خو زرگارکرن ژ ژناڤچوون و لاوازبوون یا هه‌ده‌ک پارتیی سیاسی، د کیشه و بوویه‌رین سیاسی و له‌شکه‌ریین ئالوز دا.

ئه‌فه هه‌ده‌ک خالان ژ ئه‌گه‌رین چی‌بوونا شه‌رین براكوژی، له‌وما ئه‌ز چ سه‌رکرده‌یه‌تیه‌کا پارتیه‌کی تاوانبار نابینم د شه‌رین براكوژی دا، لی ئه‌ز چینه‌ رو‌شنییر و کادرین مه‌یدانیین سیاسیین پارتیان و ئاغاتیزم ب تاوانباری فی کیشه‌یا ب ناف براكوژی دینم، ئه‌وژی ل به‌ر فان ئه‌گه‌ران:

1- ژ به‌ر کو چینه‌ رو‌شنییر نه‌کاری یه‌ رامانا درست یا نه‌ته‌وه‌ی و نیشتیمانی بگه‌هینیته جفاکا کوردی و هشیاری یا سیاسی و جفاکی د ناف جفاکا کوردی دا یا لاوازه.

2- ژ به‌ر کو کادریین پارتیی سیاسی به‌رژه‌وه‌ندی یین پارتیه‌تی بلند تر ژ به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتیمانی دینن، دیتن و رامانین وان ژ بو سه‌رکرده‌یه‌تیین خوه، سه‌رکرده‌یه‌تیان به‌ره‌ف شاشیی مه‌زن دبه‌ن.

3- ئاغاتیزم و عه‌شیره‌تگه‌ری یا کوردان جانی نه‌ته‌وه‌په‌روه‌ری سست و خاف کریه.

زه‌ره‌رین ژ ئه‌گه‌را براكوژی:

۱ - زیانین گیانی و مالی: بارا پتری یا سه‌کرده‌یی شه‌هید ژ هه‌می پارتییان ب ده‌ستی کوردان هاتینه‌ف کوشتن، پیدفی ب هه‌نه‌ ئینانه‌فی ناکه‌ت، هه‌روه‌ها ئه‌و چه‌ک و که‌لوپه‌لین د شه‌رین

براكوژي دا هاتينه مهزاختن، زېده تر بوو په ژ كه لويه ل و چه كې كو ل هه مبه ر داگيركارين كوردستان بكارهاتين.

ب - زياتين مهعنه وي: بې باوه ربوونا لاقې كورد ل هه مبه ر پارتيان و هيزين چه كدارين شوړه شگه ر، په ژراندنا هنده ك مه رجين حكومه تين داگيركار و ژ بو خو پاراستن يان بده ستختنا هنده ك خوه سته كين كه سوكي په ناهې ببه ته بهر خو فروشي و سيخوري يا دوژمنان. وه ك نمونه يا خو پاراستن ل شهري ئيراق - ئيران و سه ربازين كوردان په ناهه بري بهر جاشاتين و دوژمنان ژي وه ك سياسته كه كو لاوي كورد نه گه هپته ريزين شوړه شي، سيستم جاشاتين ب به خشين ل سه ربازين خورت تر كر.

ج - پي كفه مژوولبوونا چه كدارين براكوژ و بينقه دانين هيزين حكومه تان ل وي ده مين شهري براكوژي.

ئه فقه هه مي ئه و خالن ين كو كه سي بقت ليكولينان ل سه ر راستي و درستي يا ژيانا پيشمه رگاتين و تايبه تمه نديين شوړه شگه ري تو مار بكه ت، هه روه ها ئه ف كتيب وه ك تايبه تمه ندي ين شوړه شگه ري به و مرو ف نكاريت بي هه رس خالين نه ييني چه كدارين وه ك شهري براكوژي و سيستم جاشاتين و ئاغاتين ده رباس بيت، كو ته ني و ته ني ئه فقه ئه و خالن ين كو بزاقا شوړه شگه ري يا كوردان ل پيشچاقان سفك كرى و دكه ت.

ج - ئاغاتيزم:

ئاغاتيزم هو كاري سه ره كين ئا فا نه بوونا ده وله تا كوردى به، هه رچه ند پترى يا شوړه شين كورد ب سه ركردايه تى يا به ك ژ فنودالان بوويه و بيلال عه زيز (ئبو سه فين) د بيت: سروشتى كوردستان هو كاري سه ره لدانا شوړه ش ل دوو ف شوړه شي بوون، شوړه ش ژي زېده تر ئاغاتيزمى بوون نه ك شوړه شگه ري يا نه ته وه يي^(۱).

ئو شوړه ش هه تا سالا ۱۹۶۱ئ و سه ره لدانا شوړه شا ئه لول (۱۹۶۱-۱۹۷۰)ئ نه بوونه شوړه شين نه ته وه يي نيشتيمانى و د چوارچو فني ده فقه كې دا مانه.

(۱) ل لاپه ربه يا ۱۳۲ ي هه تا لاپه ربه يا ۱۵۲ ين ل كتيا كو نگره ي يادى نه وه د سالي له دا يك بوونى بارزانى نهمر، بيلال عه زيز - ئبو سه فين.

هەر ئەف ئاغاتیزی یە بوویە ئەگەرئ خافیا هەستا نەتەوهیی و خورت بوونا هەستا عەشیرەتگەری ل جەم تاکئ کورد. هەتا فئ هەستا عەشیرەتگەری هیز و ساریین چەکداری و شۆرەشگەریین کوردان فەگرتن و ئەوژی ب سەر عەشیرەتان دابەش بوونەفە، هەتا ل دەمی کو شۆرەش بوویە شۆرەشەکا نەتەوهیی و نیشتمانی ژئ.

پارتییین سیاسیین کوردان ژئ، ژ بو ب دەستخستنا هیژا مروؤفی، دەرفەت ددا کەسین ئاغاتییست، ئەو دەرفەندان ژئ ب زیانا شۆرەش و چەکدارین دلسۆز تەمام د بوو، زۆر ل کەسین شۆرەشگەر دکەفتن ژێر فەرمانا فەرماندەییین فئودال، کو هیژەک ژ کەسین فئودالپەرەست ئانژی عەشیری ل دۆرا خوە کۆم دکرن، دبو هیژەک و دەستەهلات وەردگرت، کو شاشیەکا سەرکردایەتی یا هەمی وان پارتیان و یین کو هیژین چەکدار هەمی بوویە^(۱).

هەتا ئەفرو ل باشوور هەمان دیت و راما د ناف پارتییین سیاسی و هیژین چەکدارین کوردستانئ دا رەنگفەدایە، کو ئەفەژی بوویە ئەگەر کو جار هەبوویە کو فئودالەک ب هەمی هیژا خوہیا جاشاتی فە بوویە چەکدارین شۆرەشگەر یان بەرؤفاژی بوویە چەکدارین جاش، یان ژئ ل ناف پارتیەکئ چۆیە ناف ریزین پارتیەکا دیت ب تاییەت د دەمین شەری براکوژیی دا، نمونەژی زۆرن لئ نەئینانا نمونەیان نەگریدانا سەری بیئیشە.

هەرەمان رۆشنییر ژئ بوویە ئەگەرئ بەیژخستنا هزرا عەشیرەتگەریی، هەر هەمان هزرا کادریین سیاسی ژئ ب شاش تیگەهانندا سەرکردایەتیین خوە ل هزرا عەشیرەتگەریی بوویە، ژ بەر کو بەرپرس یان کادری دەفەرەکئ یئ پارتیەکئ ژ عەشیرەتا وی کادر ئان بەرپرسی پارتی یاوی نەبوویە یان فیاہە نافئ عەشیرەتا وی بلند تر بت د ناف پارتی یا وی دا راپۆرتین شاش یان ئالۆز دانە د بەرژھوہندی یا دەستەهلاتا خوہدا، نمونەییین فئ ژئ هەمان دەسروک بەستەنە، ئەف هەفیرەئ ئافەکا زۆر بری یە، سیاسی و رۆشنییر و نەتەوهپەرەریین کورد ب فئ تەلیی دا کەفتینە، ژ بەر کو ئاغاتیزم هیژا زۆردەستا ناف شۆرەش و پارتییین کوردستانئ یە، هەتا فیکافیژی نافئ رۆشنییر و سیاسەتقان..هتد ب نافئ عەشیرەتا وی بەرناسن.

ل هەر چوار پارچین کوردستانئ شەری براکوژی دربەک مەزن ل بزافا ئازادیخوازا گەلئ مە خست و دخە، لئ تەنئ پشتی شەری براکوژی باشووری کوردستانئ شیا بەرەہەکئ سیاسی و

(۱) ئیسفئ سەعدویین ئەمین، بیژمەرگەھئ بیسنور، بەرگئ ئیکئ، چاپا ئیکئ، چاپخانا هاوار، دەوک. بئیرە لایەرا ۵۴ ئ.

چه‌کداری ژ گشت پارتییَن سیاسییَن باشوور ئاڤا بکه‌ن ب ناڤیَ به‌ره‌ی کوردستانی د ۲ گولانا ۱۹۸۸ ی
ده *، و سه‌رئه‌نجام ببیته هیقی و هیقیَن ژ بو سه‌ره‌لدانا ۱۹۹۱ ی.

لَی کاربگه‌رییَن براکوژی یا پارتییَن باشوور پشتی سه‌ره‌لدانَی، وه‌ک برینه‌کَی ل بن داڤه،
هه‌روه‌ها پشتی چه‌ندین شه‌ریَن براکوژی ل روژه‌ه‌لاتَی ژ هه‌مان کاربگه‌ری ئاڤراند، لَی ل باکوَر ل
به‌ر زوَر ده‌ستی و نه‌دلوقانی یا په‌که‌کَی ئه‌و کاربگه‌ری یا وه‌ک باشوور و روژه‌ه‌لاتَی کوردستانی
نه‌بوو، مروَڤ دَی شیت بیژیت کو باشوور ژ بو پارچه‌ییَن دیتر بوویه فیترگه‌هه‌ک، ئه‌گه‌ر کوردیَن
پارچه‌ییَن دیتر وانه‌یان ل سه‌ربوَران وه‌رگرن، کو وانه‌یا هه‌ری گرنگ براکوژی و هه‌بوونا ئوپزیسپونه‌کا
نه‌بالقه.

ره‌نگه ئه‌ڤ داواکاری یا نها یا پارتییَن روژه‌ه‌لاتَی ژ بو هه‌ڤ، پَیخه‌مه‌ت پیکئینانا به‌ره‌یه‌کَی
نیشتیمانییَ کوردستانی ژ یه‌ک ل وان وانه‌یان بیت.

پیشمه‌رگه و په‌یوه‌ندیین جفاکی:

ل ده‌قه‌رین نازاد پیشمه‌رگه و هه‌فه‌ولاتی زۆر کارین هه‌فه‌شک ئه‌نجام ددان وه‌ک زبارة ژ بۆ ئاڤا کرنا خانی یان ژ بۆ که‌سین نوو دهاتن بۆ ده‌قه‌رین نازاد، ئاڤا کرنا بنگه و باره‌گایین چه‌کداری، ته‌ندروستی و ریک و پر، فه‌ژوارتنه‌ جوین ئاڤی و کانیا، فه‌مراندین ئاگرین به‌ردبوون دارستان و له‌فه‌رگه‌هان د ده‌می توپاران و بۆمه‌بارانین ئاسمانی... هتد.

لێ د په‌یوه‌ندی یا خیزانی دا، وه‌ک په‌یوه‌ندیین جفاک - پیشمه‌رگه، د ئاسایی نه‌بوون، ژ به‌ر کو زۆر که‌س د ناف ریزین پیشمه‌رگه‌ی ل خیزانین خوه‌ دوور و زگوردی بوون، کو په‌یوه‌ندیین وان دگه‌ل هه‌ف نه‌بوون یان ب زه‌حمه‌ت و ئاریشه‌ بوون، ئاریشه‌یین په‌یوه‌ندیان زۆر بوون وه‌ک:

ئاشرابوونا که‌س و کارین پیشمه‌رگه‌یان ل ناف حکومه‌تین داگیرکار رووبرووی لپرسینه‌فه و به‌ریکرتی - پاکانه - قی دبوون، هه‌تا زۆر جاران رووبرووی توند و تیژی و گرتن و ده‌سته‌سه‌ری و هه‌تا ده‌رده‌رکرتی و تالانی دبوون، ئه‌گه‌ر باشووری کوردستانی وه‌رگرین، بۆ فشار خستنه‌ سه‌ر پیشمه‌رگه‌یان، حکومه‌تا ئیراقی که‌س و کارین پیشمه‌رگه‌یان دوور ل که‌لتۆر و هه‌ستا مروفتین خستن به‌ر هه‌وین گرتن و ده‌رده‌رکرتن و تالانکرتی وه‌ک شه‌ره‌کی ده‌روونی ل دژی پیشمه‌رگه‌ی ژ لای رژیما به‌عس فه، د ده‌هه‌کین هه‌شتیان ل سه‌ده‌یا بیستی دا^(۱).

کو وه‌ک شه‌ره‌کی ره‌فانی بکار بری یه، یان پرۆسه‌یا ئه‌نفالی ژ لای رژیما به‌عس، وه‌ک پیلانه‌ک ژ بۆ نه‌هیلانا هیزا مروفی ل ده‌قه‌رین رزگار کری و نه‌هیلانا به‌رگری یا چه‌کدارین شو‌ره‌شگه‌رین کورد بوویه، کو ته‌فکوژی و جینۆساید بوویه ل هه‌مه‌به‌ر ده‌قه‌رین نازاد کری^(۲).

هه‌وین ئه‌نفالی و ب کارینانا چه‌کین بایۆلوژی و کیمیای ل هه‌مه‌به‌ری هیزا پیشمه‌رگه‌ی وه‌ک بزافا کۆمکوژی و چۆلکرنا کوردستانی بوویه ژ مروفتان. ب دیتنه‌کا دیت، وه‌ک شه‌ره‌کی ده‌روونی کو هیزین چه‌کدارین شو‌ره‌شگه‌ر چه‌په‌رین به‌رگرین قالا بکن، ژ به‌ر کو پیندقیین خو‌پاراستن ل وان چه‌کین نه‌ئه‌ده‌تی د ده‌ستی پیشمه‌رگه‌ی دا نه‌بوون، هه‌روه‌ها ب دیتنه‌کا دیت قالا کرنا ده‌قه‌رین

(۱) عه‌لی ته‌هر: بزافی رزگاریخوای نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ کوردستانی ئیراق، له‌ سه‌له‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸)، لاپه‌را ۳۸۵ ئی.

(۲) عه‌لی ته‌هر، هه‌مان ژێده‌ر، لاپه‌را ۴۸۵ ئی.

ئازاد ژ خەلکی بوو کو هەرگاف وهک پشتیقانی دابینکاری قهحهویان و ب دەست خستنا پیدقی و خوارنا پارتیزانان بوو^(۱).

ههروهها بریارا هاتووچۆن و چاندن و چین و رینا بهرهمین چیا کو دکهفتن دهقهزین ئازاد، قهدهغه کر بوو ل بهری پرۆسهیا ئهفان^(۲).

ئهفه ههمی راستهوخۆ دبوونه هوکاری کو پهپوهندیین پیشمههرگهیان ب کهس و کار و دۆست و خزمان ب زهحمهت و پر مهترسی بن، کو تاکێ پیشمههرگه ب گههشتنا ههر زانیاریهکن ژ خیزان و کهس و دۆستین خوه ب زهحمهت وهگریت، ههروهها بهرۆفاژی ب ههبوونا ههر زانیاری و بهحسهک ژ کهسێ پیشمههرگه ژ لای دۆست و خیزان و کهس و کارین وی ب ترس و ههیهت وهبرگیت، ژ بهر کو زۆم و ستهما رژیما ئیراقی گههشت بوویه وی ئاستی کو بریارا گرتن و دهستهسهرکرن کچهکا دووسالی بدهت^(۳).

ئهف زۆم و زۆری نه تهنی ل ئیراقی بهلکو ل ترکی و ل ئیرانی ژ ییلانریژین ل فی رهنگی ههبوونه، وهک پۆلینکاریهکی رژیما ئیراقی ب پلهیا ئیکێ و ترکیه ب پلهیا دووی و ئیران ب پلهیا سیی و سوری ب پلهیا چواری، ئهف زهختا ل سهر کهس و کارین پیشمههرگهیان کربوویه بهرنامهیهکا وهک شههرهکی رهفانی یان کارتهکا زهختی ژ بو قهگهرااندنا پیشمههرگهیان و پهشیمانبوونا وان ل بزاقین شۆرهشگهری، لی ئهفه نهبوویه ئهگهرا کو ههلویتستی ژنا کورد بیته هوکار یان ژ دژه شۆرهشی د ناف کوردان دا، بهلکی ههرگاف کچا کورد ئاماده بوویه مل ب ملی باب و براین خوه چهکی ههلگری و بیته پیشمههرگه وهک مارگریت جورج^(۴) و ههفالین ویین ژن د شۆرهشا ئهیلۆل (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵) ئی دا، پیشمههرگهیین کۆمهلهیی^(۵) و دهموکراتا رۆژهلات. پهکهکهیین نها^(۶)، ههتا نمونهیین ههری پیشچاف ههلویتستا ژنا کورده پشتی شهید بوونا کورین وان، رۆلی دایک و شیرهژنان د بزاقا چهکداری یا کوردان دا، رۆلهکی مهزن بوویه، ئهگهری ههبوونا وی رۆلی مهزن ههر

(۱) عهلی تهتهر، ههمان ژێدهر، لاپههپین ۴۸۷ - ۴۸۸ ئی.

(۲) عهلی تهتهر، ههمان ژێدهر، لاپههرا ۶۵۹ ئی بهلگهنامهیا قهدهغهکرنا چاندنی ل گوندان.

(۳) عهلی تهتهر: بزاقی زرگاریخوازی نهتهوهی کورد له کوردستانی ئیراق، له سالهکانی جهنگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لاپههرا ۶۷۸ ئی بهلگهنامهیا بریارا گرتنا زارۆکهکا دوو سالی.

(۴) ئیکهه کچا کورد کو چهکن پیشمههرگاتی ههلگری و بوویه پیشمههرگه د شۆرهشا ئهیلۆل (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵) ئی.

(۵) کۆمهله ئیکۆلینهوهیهکی میژوویی یه ، زاهیر رهشید پور ، چاا پهکن ساللا ۲۰۰۶ ئی چاپخانهیا چوارچرا ، سلیمانی، لاپههرا ۱۷۰ ئی .

(۶) بنیره ل وینهدانکا پهرتۆکی .

تشتی هه‌بیت، لئ جانئی شۆره‌شگه‌ری و هه‌ستا شۆره‌شگه‌ری بوویه، نمونه‌یین ئافه‌تا کورد زۆرن لئ سهرنج راکیش نمونه‌یا دایکا شه‌هید خسرو یه ل روژه‌لاتئ کوردستانی، فه‌رماندئ هیزا بیستون - شه‌هید شاپۆرئ فه‌یره‌زی د بیره‌وه‌ریین خوه‌دا د بیژیت: ده‌ما کو ئەز چۆی بو ره‌خی وئ، ئەو پیرمه‌فه‌ هات و به‌ری ئەز تشته‌کی بیژم وئ گووت: ده‌ستکه‌فتییین جه‌نگئ و ناسنامه‌یین دوژمنی من ل ناف گوندی دیتن کو ل تۆله‌لانا کورئ من بوون، ئەزا هاتی مزگینی بده‌می کو هه‌قالین ته‌ د به‌رده‌وامن و تۆلا ته‌ فه‌کری یه، ل من نه‌گرن کو ئەز یا ل سهر گۆرا وی دگریم، ئەز دایکم و دووسال بوو من نه‌دیت بوو^(۱). یان ژێ وه‌ک هه‌لیمه‌ یئ ل بادینان، کو پشتی شه‌هید بوونا کورئ و یئین چوارئ نامه‌یه‌کئ ژبو مه‌سعود بارزانی دنقیسیت و وه‌ک دایکه‌کا شۆره‌شگه‌ر ئاماده‌ییا خوه‌ بو چه‌که‌لگری ل شوونا کورئین خو ده‌ردبریت^(۲).

ژ لایه‌کئ دیفه‌ سهردانئین پيشمه‌رگه‌یان ژ بو دیتنا که‌س و کارئین خوه‌ زۆر ب زه‌حمه‌ت بوون، ژ به‌ر کو هه‌رگاف دوژمنان ب دام و ده‌زگه‌هئین سیخوری و ئەمنی و سه‌ربازی چاقدی‌ری یا هئلا نافه‌را ده‌سته‌هلاتا رژیمان و ده‌فه‌رئین ئازاد کری د کر، یان جه‌ئ ب گومان ل هه‌بوونا ده‌سته‌یین پارتیزانی، هه‌روه‌ها ب ریا خوه‌فه‌رۆش و ده‌ستگه‌هئین سیخوری چاقدی‌ری ل سهر ره‌فتار و کریارئین هه‌ر تاکه‌ک یان خیزانه‌کئ د ناف ده‌سته‌هلاتئین خوه‌ کر بوویه پلانه‌کا به‌رنامه‌بو‌دارئتی، سه‌رباری هه‌بوونا که‌مینئین دوژمن، زه‌قیین مین ریژکری، دده‌می شه‌رئ ئیراق - ئیرانئ بو‌مه‌بارانا تۆپخانه‌ یان ب هه‌روه‌یی ل ده‌فه‌رئین نیزیکی به‌ره‌یین شه‌ری، ئەفه‌ هه‌می هوکار بوون کو هه‌فدیتن و په‌یوه‌ندییین که‌س و کارئین پيشمه‌رگه‌یان و پيشمه‌رگه‌یان ب زه‌حمه‌ت بن، هه‌تا بگه‌ته‌ پلا ترسا مرئ و ل خو خوشبوونئ.

ئەف سیاسه‌تا چه‌په‌ل یا دوژمنان، نه‌ ته‌ئ ل به‌ر هه‌بوونا په‌یوه‌ندیه‌کا ئاسایی بوو بیت، لئ هه‌رگاف جه‌ماوه‌ر پشتیقانی یا سه‌ره‌کی یا دابین کرنا خوارن و ده‌رمان و هنده‌ک جارن ژێ چه‌ک و پیدقیین سه‌ربازی ژێ بوویه، کو ژ لایئ جه‌ماوه‌رئ کوردستانی به‌ره‌ف دبوون، هه‌ر له‌وما رژێما ئیراقئ گوندین کوردستانی فه‌گوه‌استن کو‌مه‌لگه‌هئین ب ناف هه‌فه‌چه‌رخ، هه‌روه‌ها ل ده‌سته‌پیکئ ۲۰

(۱) یاداشته‌های یک پیشمرگ قهرمان، خاترات فرمانده شهید شاپور فیروزی، به کوشش جلیل گادانی، جلد ۱، لاپه‌را ۱۶۷.

(۲) ع‌لی ته‌ته‌ر: بزافی رزگاریخو‌ازی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ کوردستانی ئیراق، له‌ ساله‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸)، لاپه‌را ۶۵۲ یئ کو‌پی یا ناما دایکا چوار شه‌هیدان.

کیلۆمهتر ل سنووران دوور، ل دووقرا ب ههجهتا هیللا ئەمنی و دوور خستنا جهماوهری ل دهفهرین نزیک توخییان، ب مهبهستا کۆنترۆل کرنا نافخۆیا ئیراقی و ریگرتن ل دهستهیین پارتیزانی، کو نهراستهوخو کاریگهری ل سهر بدهست خستنا خواری یا وان دهستهیین پارتیزانان ههبوو^(۱).

ل ئیرانی ژێ ههمان سیاسهت پهیرهو دکر و سزا ژ بو وان کهسین کو ههفکاری یا دهستهیین پارتیزانی دکر هاتبوویه دانان ب ئەشکهنجه و زیندان کرن..هتد، لی ل ئیراقی ئەو سزا توند تر بوون و دگههشته ئاستی کوشتن، نمونهیهک ژێ سووتنا ههفهولاتییهکی ب تراکتۆر فه^(۲).

ئاستهنگین چالاک بوونادهستهیین پارتیزان و هاتووچۆیین سهردانیکرنا کهس و کارین خوه زۆر

بوون، ل وان:

۱- سیاسهتا فهگوهاستنا گوندان و چۆلکرنا دهفهرین نزیک سنور و ئازادگری ل باشوور ژ لای ئیراقی فه، دانانا سهربازگههان ل ههر گوندهکی و شارییان ل باکوور و روژئافا یا کوردستانی ژ لاین ترکیی و ئیرانی فه.

۲- دامهزراندنا دهستهیین تاییهت و دانانا بوستهیین سهربازی و بهخشینا دهستههلاتا رهها ب وان دهستهیین تاییهت و بوسهکاران.

۳- میتریزکرنا دهفهرین سنوری و دهرفا و کانی و رهز و باغین گوندین چۆلگری کو ب دهفهرین فهدهگهری دهستیشان کربوون ل باشوور، ژ لاین ئیراقی فه^(۳).

۴- توپارانین شهرێ ههشت سالیی ئیراق ئیران، ل نزیک وان دهفهرین کو وهک بهرهیی شهر لیهاتبوون، ههر ل قهسرشین ههتا میرگهسوور وهک بهرهیی جهنگی.

۵- شهرین نافخۆیین پارتیین کوردستانی، کو زۆرجاران چالاکیین پارتیهکی ل دهفهرهکی نهدمان و ئەو پیشمههرگهیین وی پارتیی ل سنوری خوه و ل کهس و کارین خوه دوور دمان.

۶- ب زهحمهت دهستکهفتنا ئاف و خواری، ژ بهر کو حکومهتائیراقی پسۆلهیین خواری دابهش کر بوون و تنی ههفهولاتییین ژێردهستههلاتا حکومهتی مفادار بوون ژ مادین خواری و دهفهرین

(۱) چیا خۆی دهنوسپتهوه، نووسینهوهی روژ ههختهکانی ژیان ۱۹۹۰، جهمال مۆرتکه، لاپهره ۸۳.

(۲) چیا خۆی دهنوسپتهوه، نووسینهوهی روژ ههختهکانی ژیان ۱۹۹۰، جهمال مۆرتکه، لاپهره ۱۱۳.

(۳) چیا خۆی دهنوسپتهوه، نووسینهوهی روژ ههختهکانی ژیان ۱۹۹۰، جهمال مۆرتکه، لاپهره ۴۷.

ئازاد كرى ل ژېر دۆرپېچا ئابۇرى دا بوون، ئەف ژى دبوو ئەگەرا وى كو برس زېدەتر ژ ترسى بيت^(۱).

ژ بو زانين ئەف توخيبين نافبەرا ئىراق - ئىران-توركيا- سوريا، هەرگاڧ ب توخيبين دەستكر د هاتينه ناساندن و چ جاران وهك توخيبين نافنه تەوھىي نەبوونە ل جەم كوردان، نمونەژى سەر خەتى و بن خەتى د نافبەرا توركىي و سوريي دا، گەردى و دوسكى و بەروارى د نافبەرا ئىراق-توركىي دا، ھۆزىن ھەورامى يان و ھەركى و برادۆست د نافبەرا ئىراق - ئىرانى دا، بەگزاڊە و شكاك و جەلالى د نافبەرا توركىي و ئىرانى دا، تىكھەلى يا عەشیرەتى و ھەڧسنورى يا فان عەشیرىن كوردان و پارچەبوونا گوند و شاران ژى وهك گوندى ھەركى، زىت كو دوو گوندن ل دەردۆرا چىايى گۆڧەندى د نافبەرا توركىي و ئىراقى ب سەر بارىن توركيا و ئىراقى ڧە پار بوونە، ھەروەك بنخەتى و سەر خەتیا، ھەر ئەف ژى بوویە ھۆكار كو خزماتى و عەشیرەتى د ناف وان گوندین پارڧە بوویى يان عەشیرىن پارڧە بووی خورت تر بيت، ھەر ئەفە ژى بوویە كو كوردین پارچەبىن دىتر د دەمى تەنگاڧيان دا دگەل كوردین پارچەبەكا دىتر ھەڧكار بن كو ئەف ژى زېدەتر ل سەر بنەمايى عەشیرى و خزماتى بوویە بەرى پىنگاڧەكا رىكخستى و سياسى بيت، ھەر ئەف ژى بوویە كو كوردستان ب وەلاتەكى بن سنور بن زانين سەربارى پارچەبوون ب سەر پىنج وەلاتان^(۲).

ھەرچەند دۆرپېچا ئابۇرى ل سەر دەڧەرىن ئازادكرى ھەبوو لى ھندەك جاران توخيبى ولاتى دى پىن ڧەكرى بوو ژ دەستەبەركنا خوارنى و دەرمانان، شەرى ھەشت سالیى ئىراق - ئىرانى توخيب ڧالا ھیلان، ھەتا ھندەك جاران ژ بو چەك دان ب كوردان ژى ھاریكارى ھەبوونە، لى بژل دەمەكىن كىم ل سەردەمى شوڧەشا ئیلونى ھندەك چەكى نیڧ گران وەك دۆشكا، ھاوھن..ھند ل رىيا ئىرانى گەھشت پىشمەرگەى، نەكو ھەمى چەكى ھاریكار ژى چەكى سڧكى وەك كلاشینكۆڧ يان جىرسى بوون، يان سوريى ل كەرىپىن توركىي چەكى سڧك ددا پەكەكى، رىيا ب دەست كەڧتتا چەكى بەرۆكىن شەرى و كردهبىن پارتیزانى بوویە كو وەك دەستكەڧتیبىن شەر بوون، يان ل رىيا كەسىن كوردپەرورە د ناف رىزىن سەربازى و جاشان دا بوو، ھەروەھا بارا پتر يا چەك و تەڧەمەنىن كو

(۱) چيا خۆى دەنوسیتەو، نووسینەوھى روژھ سەختەکانى ژيان ۱۹۹۰، جەمال مۆرتكە، لاپەرە ۱۱۲.
(۲) لە گەل كورد لە پیناوی مانەو، نڧسینا رینە مۆرىس، وەرگىران ژ بو عەرەبىن جەرچیس ڧەتھولا، وەرگىران ژ بو كوردین ئەبو بەكر صالح ئىسماعیل، چاپا ئىككىن سال ۲۰۰۸ ى، چاپخانەيا دەزگایى موكریانى بو توژىنەو و لىكۆلینەڧى، لاپەرە يا ۱۵ ى.

شۆره‌شگهرین کورد ب ده‌ست د‌خستن د کرده‌یین پارتیزانی و به‌ره‌یین شهری دا بوویه، کو وه‌ک ده‌ستکه‌فتین شهر ده‌ین هژمار، ههر شۆره‌شگه‌ک ژ ی ئه‌و چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نیین د‌شهران دا ب‌ده‌ست ده‌فتن ب‌ملک‌ شۆره‌ش‌ی ددان زانین. هه‌تا ئه‌گه‌ر ده‌سته‌ین وان ده‌سته‌یین د‌شهر ژ ی پشکدار ژ ی ده‌ بان، ئانکو ب‌کار ئینابانه‌قه، ئه‌ف خال یه‌ک ژ بریارین ههر شۆره‌شگه‌ک و سه‌رکردایه‌تی یا وی شۆره‌ش‌ی بوویه، ژ بۆ نمونه یه‌ک ژ خالین بریارده‌ری یا سه‌رکرد‌ی شۆره‌شا ئاگری ژهنه‌رال ئیحسان نوری پاشای کو وه‌ک شیره‌ت هاتیه، دی‌ژیت: ئه‌و ده‌سته‌ک‌ه‌فتین کو شۆره‌شگه‌ر ده‌ست ب‌سه‌ردادگرن، وه‌که چه‌ک فیشه‌ک، تۆپ، ب‌ه‌می جوړین که‌لوپه‌لین سه‌ربازی، که‌لوپه‌لین حکومی و سوپایی، هه‌می مولک‌ حکومه‌تا کوردان ده‌ین هژمار و ل‌جه‌کی بینه‌ پاراستن و به‌رپرسیاری یا پاراستن ب‌ته‌ دانان و ری نه‌ه‌پته‌ دان که‌س ده‌ستفه‌ده‌ت، ژ به‌ر کو ملک‌ ملله‌تینه^(۱).

ل‌ئ‌ه‌فه‌ نه‌بوویه هوکار کو خه‌لک‌ کوردستان‌ هه‌فکاری یا ده‌سته‌یین پارتیزان و پيشمه‌رگه‌یان نه‌که‌ت، ئه‌وژ ی ب‌ریا خه‌لک‌ کوردپه‌روه‌ر و شو‌رشگ‌یر و یین کو د‌ناف ریزین پارتیزان دا ب‌نه‌ین کار‌ی ریک‌خستنی د‌کر^(۲).

هه‌رگاف سه‌رۆشت و شاخ و داخین کوردستان‌ هوکار‌ی لی‌مان و مانا پيشمه‌رگه‌یان بوویه، د‌راپه‌راندنا ئه‌رکین پارتیزانی، وه‌ک خواری ل‌فیقی و گیایان، ژ به‌ری داروباران، مفا وه‌رگرتی یه‌ و ژ بۆ خوه‌ پاراستن‌ ژ ی که‌فر و دۆل و نه‌ال و دارستان‌ین ئاس‌ مفا وه‌رگرتی یه‌.

تشت‌ی هه‌ری باش د‌ده‌می به‌یزبوونا ره‌وشا سیاسی و سه‌ربازی یا دوژمن دا، پارتیزان کوردستان‌ی هه‌فکاری یا هه‌ف د‌کر، بۆ نمونه هه‌فکاری یا ده‌سته‌یین پارتیزانیین پ‌د‌ک روژه‌لات د‌گه‌ل پ‌د‌ک باشوور، پشتی چه‌ند سه‌اله‌کا ل‌شهر‌ی نافخو‌یی نافه‌را هه‌ردوو پارتی یان، ئه‌ف هاریکاری بریتی بوون ژ هه‌واندن و ریک‌خسکرن بۆ په‌یوه‌ندی کرن ب‌ریک‌خستین نه‌ین و دابه‌زینا ده‌سته‌یین پارتیزانی بۆ ناف جه‌رگ‌ی وه‌لاتی ل‌باشوور، د‌سالیین ۱۹۸۸ - ۱۹۸۹ - ۱۹۹۰ - ۱۹۹۱ ت‌دا^(۳). هه‌روه‌ها ئه‌و چۆلکرنا گوندان ژ ی ئه‌گه‌ر بوو کو سیسته‌می جاشاتی ل‌باشوور زیده‌تر ل‌پارچه‌یین دیت‌ر بچه‌سپیت، ئه‌وژ ی ب‌ریا لی‌دانا ده‌ربه‌یا ئابوری یا جفاکی و که‌س‌ی کورد ژ ب‌ده‌رامه‌تی و

(۱) بنیره‌ کتیب‌ا راپه‌ربینی ئاگری، ژ نفیسینا ئیحسان نوری پاشا، وه‌رگیرانا، د‌ئه‌رسه‌لان بابیز، لاپه‌ره‌یا ۶۴ ت‌ چاپا دووی، سالا ۱۹۹۵ ت‌، چاپخانه‌یا وه‌زاره‌تا روژنبیری یا حکومه‌تا هه‌ریما کوردستان‌ی

(۲) چیا خو‌ی ده‌نوسیت‌هوه، نووسینه‌وه‌ی روژه‌ سه‌خته‌کانی ژیان ۱۹۹۰، جه‌مال مۆرتکه، لاپه‌ره‌ ۱۳۹.

(۳) چیا خو‌ی ده‌نوسیت‌هوه، نووسینه‌وه‌ی روژه‌ سه‌خته‌کانی ژیان ۱۹۹۰، جه‌مال مۆرتکه، لاپه‌ره‌ ۸۰.

نه‌بوونیی، ناچار د بوو ژ دام وده‌زگه‌هین حکومی و بارا پتر د ناف ئه‌فواج خه‌فیفه دا بکه‌فن ناف سیستم جاشاتی و خوږووشی ژ بهر کو تاکی کورد ل که‌سه‌کی که‌دکار بوو بوویه که‌سه‌کی بکار بهر^(۱).

خاله‌کا دی یا گرنګ د به‌رته‌نگکرنا چالاکیین سه‌بازی دا، ئه‌وه کو هه‌رگاڤا پېشمه‌رگه‌یان چالاکیه‌کا چه‌کداری یا کاریگه‌ر ئه‌نجام دابا، دوژمنی وه‌ک تۆلښه‌کرن بزاقا زه‌خت و ترس و ئېشاندن و گرتن و کوشتن خه‌لک نزیګ ل وی جه‌ی چالاکی لئ هاتی ئه‌نجام دان دکر^(۲). لئ دیسان کوردپه‌روه‌ری یا جه‌ماوه‌ری کوردستانی نائیته ئینکار کرن، ژ بهر کو رژیمیډ داگیرکار ب سیاسته‌که شاش سه‌ره‌ده‌ری د گه‌ل کوردان دکر و هه‌رگاڤا وه‌ها حسیب دکر کو ب زولم و زه‌ختی کورد دی که‌فته بهر فه‌رمانا وان، له‌وما هه‌رگاڤا کو جه‌ماوه‌ری کوردستانی هی‌زه‌ک یان سه‌رکرده‌یه‌ک دیتبا سه‌رباری هه‌بوونا مه‌ترسییډ زیده‌تر ل پشتی کریارین پارتیزانی^(۳)، داخواز لئ دکر کو نزیکترین خالیډ سه‌ربازی و ئه‌منیډ دوژمنی بکه‌نه ئارمانج.

هی‌زین داگیرکار ژ بو تۆلښه‌کرنه‌که‌ستین خوه، بزاقا گرتن و شکه‌نجه‌دانا خه‌لکی کری یه^(۴). یان ژی وه‌کو تۆلښه‌کرن گوند سو‌تینه^(۵).

لئ ئه‌فه هه‌می نه‌بوونه ریگر کو که‌سی شو‌ره‌شگه‌ر و چه‌کداری کورد ژ جه‌ماوه‌ری کوردستانی فه‌قه‌تیی و بیته که‌سه‌کی کووڤی ل چیا‌یان، لئ به‌روڤاژای هه‌ست و هه‌لوه‌ستا شو‌ره‌شگه‌ری خورتر بوویه و بوویه ئه‌گه‌ر کو هه‌تا پارتییډ کو د شه‌رین براکوژیی ژی دابن بینه هه‌فکار و هاریکاریډ هه‌ف، ژ لایه‌کی دیڤه ژ بهر کو پاراستنا‌خه‌لکی یه‌ک ژ تاییه‌تمه‌ندی یین که‌سی چه‌کداری کورد بوویه، بو پاراستنا‌گیانئ که‌سه‌کی یان ژنکه‌کی یان زاروکه‌کی، خوه دایه بهر ترسی و جانئ خو دانایه

(۱) چیا خو‌ی دهنوسیتنه‌وه، نووسینه‌وه‌ی روژ هه‌خته‌کانی ژیان ۱۹۹۰، جه‌مال مو‌رتکه، لاپه‌ره ۱۱۰.
 (۲) کتیب‌داستانا عین زاله (عینزالا) ل شه‌قا ۱۹۶۲/۱۰/۱۱ یی، ل کو‌مکرنا وه‌سفی ردینی، چاپا ئیکتی، چاپخانه‌یا پاک / هه‌فلیر. سالا ۲۰۰۵، لاپه‌را ۱۰۴ یی.
 (۳) کتیب‌داستانا لومانا، که‌فله‌سنئ ۱۹۶۱/۱۲/۱۲ یی، ژ کو‌مکرنا وه‌سفی ردینی، چاپا ئیکتی، سالا ۲۰۰۹، چاپخانه‌یا خانئ / ده‌وک، لاپه‌را ۱۸ یی.
 (۴) کتیب‌داستانا لومانا، که‌ف- له‌سنئ ۱۹۶۱/۱۲/۱۲ یی، ژ کو‌مکرنا وه‌سفی ردینی، چاپا ئیکتی، سالا ۲۰۰۹، چاپخانه‌یا خانئ / ده‌وک، لاپه‌را ۴۹ یی.
 (۵) کتیب‌داستانا لومانا، که‌فله‌سنئ ۱۹۶۱/۱۲/۱۲ یی، ژ کو‌مکرنا وه‌سفی ردینی، چاپا ئیکتی، سالا ۲۰۰۹، چاپخانه‌یا خانئ / ده‌وک، لاپه‌را ۵۱ یی.

سەردەستى خوه، يان ستراتىژىيەتا شەرى گۆھەرتى يە^(۱). يان ژى پاراستنا ژيان و كەرامەتا كەس و كارىن جاش و خوهفروشان د دەمى گرتنا جى و گوند و شاران^(۲).

ئەفە ھەمى بووبوونە جى باوهرى يا گەل ب پىشمەرگەيان و پىشمەرگەيان ژى ب فيان و ئارمانجىن پىشمەرگاتىن، ھىقى و ئومىدا گەھشتن ب ئازادى يا گەل و وەلاتى، كەسىن شۆرەشگەر د ژيانا پىشمەرگاتىن دا وەھا باوهر بوون، ھەتا وى ئاستى كو پىشمەرگە بىژىت (بلا مرن ل مە بترسىت)^(۳).

ھارىكارىيا جەماوهرى كوردستانى و خورتهباوهرى يا كەسى چەكدارى شۆرەشگەر ھەرگاف وەك سىتافكەك پر ترس و بھەيى بوو ل پىشچاڧىن دوژمىن كوردان، ئەوژى ژ بەر ھزرا پارتىزانى يا كو دىژىت ((ل چو جھان نەبە، ئو ل ھەمى جھان بە))، لەوما ژ بو ئافراندا ترسى ل جەم دوژمنى نەك ئەفە ب تنى لى زۆرجاران دەست ژ بو شەرى دەروونى ژى دەر، كو ھەم باوھرا دوژمنى لاواز و سست دكر و ھەم ل روويى ئىمكانياتىن چەكى فە ژى زەرەر ل دوژمنى دخست، وەك بكاربەرنەفەيا چەكىن مەزىن دوژمنى كو پىشتى ب كارىنانى نەدەپەقىن و ب رىيا ئاگرى ل نىك ھىژىن دوژمنى د پەقاندەفە، ژ بەر فى دوژمنى زۆر ل چەكى خۆ د وان كىران دا ب ھەدەر ددا.

ھەرمان و ھەبوونا پىشمەرگەي ب شۆرەش ل دووف شۆرەش، ئەگەرا باوهرى پى بوونا جەماوهرى كوردستانى، ژبەر كو ستراتىژىكا پىشمەرگاتىن ستراتىژىيەكا سەربازى شۆرەشگەرى بوويە، ل دەمىن كو ژ لايى ھىزا مروقى و چەك و پىدڧىن چەكدارى دەولەمەند شەرى بەرەيى و ل دەمى تەنگافى و نەبوونا ھىز و پىدڧىن سەربازى شەرى پارتىزانى ب رى دخست^(۴).

كو ئەفە ژى خۇبخۆ د بوويە جى باوهرى يا گەل و پىشتىقانى ل ھەر كىرەكا شۆرەشگەران دەھتە كرن، ب تايەت ژ داينكرنا پىدڧىن وان، پىشمەرگە ب كىرە و رەفتارىن خوهيىن جفاكى، دىشپىن بىژىن ھىزەك سروشتى چىبوويى ل ناف خەلكى بوويە، جوداھى د نافبەرا بەرپرس و كەسى بى بەرپرسىارى كىم بوونە، ب وى ئاستى كو ھەرکەس وەك بەرپرس و بەرپرسان ژى وەك ھەر تاكى دىتر رەفتار كرى يە، ھەر ئەفە ژى بوويە ھۆكار كو د ئادارا ۱۹۶۷ ى دا كۆنفرانسەك ل

(۱) ئىسقى سەعدوین ئەمىن، پىشمەرگەھى بىسنور، بەرگى ئىكىن، چاڧا ئىكىن، چاڧاخانا ھاوار، دھۆك. بىئەرە لاپەرا ۱۹۷ ى.
(۲) ئىسقى سەعدوین ئەمىن، پىشمەرگەھى بى سنور، ھەمان ژىدەرى بەرى، لاپەرا ۱۸۲ ى.
(۳) ئىسقى سەعدوین ئەمىن، پىشمەرگەھى بىسنور، ھەمان ژىدەرى بەرى. لاپەرا ۱۵۸ ى.
(۴) ئىسقى سەعدوین ئەمىن، پىشمەرگەھى بىسنور، ھەمان ژىدەرى بەرى. لاپەرا ۷۷ ى.

ژیر نافئ کۆنفرانسا پيشمه‌رگه‌ی ل گوندی سماقولى نزيك گه‌لاله‌ی بيته‌ کرن^(۱)، هه‌روه‌ها جوداه‌ی يا ناڤه‌را كه‌سین ده‌ڤه‌ره‌كئ ژ بو ده‌ڤه‌ره‌كا دى ژى نه‌بوويه، ئان پارچه‌يه‌كئ ژ بو پارچه‌يه‌كا ديتر نه‌بوويه، نمونه‌يه‌كا جوان ل زارده‌ڤئ عه‌بدوڤلا ئه‌حمه‌د ره‌سول پشه‌رى، به‌رپرسى هيزا بتوین، كو د هه‌ڤالتى يا خوه‌يا وه‌ك به‌رپرس و پيشمه‌رگه‌هان وه‌ها دييژت:

هه‌رچه‌ند ئه‌وان كۆيى بوون به‌لام له‌ گه‌ل منا زۆر خۆيى بوون^(۲).

پيلانگيري بين گه‌له‌كۆمى ل دژى شو‌ره‌شگه‌ران:

پيشمه‌رگه‌ ئانكو چه‌كدارى شو‌ره‌شگه‌رى كورد، ئه‌و هيزا خوه‌دى ئينتيميا يا نه‌ته‌وه‌يى - نيشتيمانى بوويه، ئه‌ڤ ژى وه‌ك بنه‌ما هه‌رگاڤ ڤيايه به‌ره‌ڤ واڤه‌هين ته‌ناهيى و ئاشتيى بچيت، ئه‌ڤ هزرا ته‌نابوون و ب ئاشتي ژيان ب دوولايه‌نى ب سه‌ر كوردان ڤه‌شه‌سته‌ى يه:

ا - كورد نه‌ته‌وه‌كئ شه‌ركارى ئاشتيخواز.

ب - ساده‌يى و ساويلكه‌يى د برياردانى دا.

د ناڤه‌روكا ڤئ كتبيى دا خالا ئه‌ليفى هاتيه روڤنكرن، لئ دميينى خالا بي يئ، كو ساده‌يى و ساويلكه‌يى كوردانه، ژ به‌ر كو هه‌رگاڤا كورد ب هيز بوونه وه‌لاتين داگيركار پيشنيارا ئاشتي و چاره‌سه‌رى يا ده‌موكراتيكي دايه و كوردان ژى په‌ژراندى يه، لئ ته‌نى ئه‌و وه‌ك تاكتيك و راگه‌هاندن بوويه و ته‌نى ئارمانج بيه‌يزكرنا كورد و مڤا ل ده‌ليفه‌يان وه‌رگرتن بوويه.

لئ كورد بوونه ئه‌و گه‌لئ كو هه‌رگاڤ ديروك ل سه‌ر نووڤه‌ دبیت، ژ هه‌مى ئه‌زمۆنين تال وانه‌يه‌ك نه‌بوو كو كوردان ل سه‌ر مي‌زا دانوستاندنان ئه‌و ساويلكه‌يى هاقيت بيت و كاره‌كئ هه‌ژى ب دانوستاندنان ئه‌نجام دايت، هزرا ئاشتيخوازي يا كوردان وه‌ك بزافه‌كا مروڤه‌روه‌رى، د به‌رژه‌وه‌ندى يا كوردان دا نه‌بوو لئ ئه‌و هزرا مروڤه‌روه‌رى وه‌ك بنه‌مايه‌كئ شو‌ره‌شگه‌رى و چه‌كداريى كوردان، هاته‌ پاراستن هه‌تا ب زيانا گه‌ل و شو‌ره‌شى ته‌مام بووى، وه‌ك بزافا ئاشتي يا

(۱) كتبىا داستانا عه‌ين زاله (عه‌ينزالا) ل شه‌ڤا ۱۹۶۲/۱۰/۱۱ يئ، ل كۆمكرنا وه‌سڤى ردينى، چاڤا ئيكيى، چاڤخانه‌يا پاك / هه‌ڤلير، سالا ۲۰۰۵ ئى، لاپه‌را ۱۲۶ ئى.

(۲) عه‌بدوڤلا ئه‌حمه‌د ره‌سول پشه‌رى، به‌شى دووه‌م له‌ يادداشته‌كانم، شو‌رشى ئه‌يلۆلى سالى ۱۹۶۱ دژى رژيمى قاسم، چاڤيه‌كه‌م / سالى ۱۹۹۷ هه‌ولير ، لاپه‌را ۴۱ ئى.

ناقبه‌را شۆره‌شی و به‌عسییان ل سهرده‌می شۆره‌شا ئه‌یلۆل (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵)ی و شه‌ری عه‌ره‌ب - ئسرائیل^(۱).

ژ لایه‌کێ دیفه کارکرنا دوژمنان هه‌تا ب فرۆتتا سه‌روه‌ریین نیشتمانی و خاكا وه‌لاتی ژێ بوویه، هه‌ر قوربانیه‌ک دایه‌ کو کورد نه‌گه‌هن ئارمانجین خوه‌ کو ده‌وله‌تبوونا کوردستانێ یه، گه‌له‌کۆمی و ریککه‌فتننێ نافنه‌ته‌وه‌یی و به‌رژه‌وه‌ندیین زله‌یزان ژێ پشتگیری قی سیاسه‌تا ره‌شا به‌رۆقاژی هه‌زا ئازادیه‌خوازیی بوویه و گرنه‌گ نه‌بوویه کی سه‌ته‌مه‌کاره‌ کێ سه‌ته‌مدیتی، ریککه‌فتننێ ئه‌منی و سه‌ربازی و بازرگانی ل سه‌ر حسابا کوردان ته‌مام ده‌بون، کو قی زه‌خته‌ک ل سه‌ر هه‌یزا پێشمه‌رگه‌یان چیدکر، وه‌ک هه‌اتنا هه‌یزا سه‌ربازی یا سووری و مسری د سالین ۱۹۶۲ - ۱۹۶۳ - ۱۹۶۴ ی بو ده‌قه‌ریین ئازادکریین ده‌شتا نافکوری و شه‌مکانی کو ل ژیر ده‌سته‌هه‌لاتا پێشمه‌رگه‌ییین شۆره‌شا ئه‌یلۆل (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵)ی بوون^(۲).

هه‌ر شۆره‌شه‌کا کوردی هه‌بیت، هه‌تا ل ده‌قه‌ره‌کێ یا سنوردار ژێ بیت، که‌فتی یه‌ د دژبه‌ریین گه‌له‌ک وولاتان دا، نمونه‌ ژێ شۆره‌شا ئاگری^(۳)، کو ل وی ده‌می رۆسیا و ئیرانی هه‌فکاری یا حکومه‌تا تورکیایی کر و ئه‌و شۆره‌ش فه‌مراند.

هه‌ر ئه‌و نیه‌تا ژ هۆلی راکرنا کوردان بوو بوویه ده‌رازینکا مفاگه‌هاندن ب به‌رژه‌وه‌ندیخوازان و نه‌ته‌وه‌ییین کو کورد و کوردستان ب سه‌ردا دابه‌ش بووی، له‌وما هه‌زا خۆپاراستن ل گه‌فا ب ناف کیشه‌یا کورد و ریکرتن ل بزافا شۆره‌شگه‌ری یا کورد کو ل ده‌قه‌رکین به‌ره‌ف نیشتمانیی نه‌چیت، ده‌ما کو بزافا کوردینی بوویه بزافا نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی، دوژمن ب هه‌می ره‌نگان دکه‌فن دانوستاندنان ل سه‌ر حسابا گه‌لی کورد، کو ب ناڤین جودا جودا و ب هه‌جه‌تین ل ئیک جدا ده‌ستی هه‌فکاری ل دژی کوردان دایه‌ هه‌ف و ددن هه‌ف، ئه‌و ژێ وه‌ک ل سالا ۱۹۶۳ یی هاریکاری یا سه‌ربازی یا ولاتی سوریا^(۴) کو هه‌یزین سوریا ل کوردستانێ شه‌ری پێشمه‌رگه‌ی د کر، بو نمونه

(۱) ئیسفی سه‌عدویین ئه‌مین، پێشمه‌رگه‌هێ بیسنور، به‌رگن ئیکن، چاپا ئیکن، چاپخانا هاوار، ده‌وک، لاپه‌را ۱۹۴ ی.
(۲) ئیسفی سه‌عدویین ئه‌مین، پێشمه‌رگه‌هێ بیسنور، به‌رگن ئیکن، چاپا ئیکن، چاپخانا هاوار، ده‌وک، لاپه‌را ۵۵ ی.
(۳) بنیره کتیبیا راپه‌رینی ئاگری، ژ نفیسینا ئیحسان نوری پاشا، وه‌رگیرانا، د.ئه‌رسه‌لان بایین، لاپه‌ره‌یا ۶۰ ی چاپا دوویین، سالا ۱۹۹۵ ی، چاپخانه‌یا وه‌زاره‌تا رۆشنییری یا حکومه‌تا هه‌ریما کوردستانێ، زۆر بوویه‌ر د قن کتیبی دا ده‌یین کو هه‌فکاریین گه‌له‌کۆمی دژبه‌ری شۆره‌شا ئاراراتی ژ لاین رۆسیا و ئیران و تۆرکیا هه‌بوونه.
(۴) دێرک کینان د کتیبیا (کورد و کوردستان) دا ئیماژی ب هه‌بوونا ۵۰۰۰ هه‌زار شه‌ره‌کریین ده‌وله‌تا سووری دده‌ت کو دژبه‌ری شۆره‌شا ئه‌یلۆلی (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵) دی ل ئیراقتی بوونه، ئه‌ف ژێ نه‌ک ته‌نی سویری ئاماده‌یی هه‌بوویه، به‌لکی

داستانین شوْشی و چیاپانکی، شه‌مکانی. هه‌روه‌ها ریکه‌فتنن نئقبه‌را تورکیا و ئیراقی بۆ به‌زاندنا سنوران ل سالتین ۱۹۸۰ یئ هه‌تا سالا ۱۹۹۰ ئی. هاریکاری یا ئیران و ئیراقی و به‌ستنا په‌یمانا جه‌زائیر^(۱).

هه‌روه‌ها کۆمبوونین سیقۆلیین ئیران - ترکیی - سورین، یان گرتنا عه‌بدوْلا ئۆچ ئالانن ریبه‌ری په‌که‌کی، یان کۆمبوونین نافه‌را ئیراق - ترکیی ب نافی کیشه‌یا سنور، یان هه‌فکاریین نافه‌را ئیران - ترکیی، نمونه‌ین زندی و سالدەمن، نه‌ک سه‌رده‌من.

هه‌ر ئه‌فه‌یه ژی کو کورد ب به‌رگریکار و که‌سی شه‌رفانی کورد د شه‌رگه‌هان دا، نه‌ بکوژ بیت، ئو ل هه‌مبه‌ر کوشتی یه‌کی سته‌م لیکری بیت.

ئه‌ف زۆرداری و دوژمنی یا ترک و عه‌ره‌ب و فارسان ژی نه‌ک ترسه‌ ژ کوردان، به‌لکی ترسه‌ ژ نازادی یا نه‌ته‌وه‌یان، ترسه‌ ژ سه‌ربخۆیی یا نه‌ته‌وه‌یان، ژ به‌ر کو وه‌لاتین کو کوردستان ب سه‌ردا پارقه‌ بووی، ژ چه‌ند نه‌ته‌وه‌یان پیک ده‌ین، وه‌ک ئیراق ل عه‌ره‌ب، کورد، تورکمان، کلدوئاشوْری، تورکیه‌ ژی ب نه‌ته‌وه‌یین ترک عه‌ره‌ب، کورد، ئه‌رمه‌ن، ئیران ژی ب نازه‌ری-ترک- کورد، فارس، عه‌ره‌ب..هتد.

هه‌ر ئه‌فه‌ وئ بیروکه‌یی دسه‌لمینیت کو دیئژیت: (هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک نه‌ته‌وه‌یه‌کا دیتر ته‌په‌سه‌ر بکه‌ت، ئه‌و نه‌ته‌وه‌ ب خوه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک نازاده)^(۲).

ژن د خه‌باتا چه‌کداری یا کورد دا:

ئه‌گه‌ر ئه‌م ل فلکلۆری کوردی فه‌گه‌رین، گه‌له‌ک نافیان ژنان د ده‌قین ئه‌ده‌بی و فلکلۆریین مه‌ دا هه‌نه، ژ بۆ نمونه‌ سه‌ره‌اتی و ستارنا (عه‌می گۆژی)، کو عه‌می وه‌ک پیویست نه‌شیا ب به‌رگری کرن ل کۆنی خوه‌ هه‌ستیت و شه‌هید دبیت، گۆژی به‌رگین عه‌می د به‌ر دکه‌ت و شه‌ری به‌رده‌وام دکه‌ت و ناف د خودانا خوه‌ ژی ب نافی عه‌می دکه‌ت هه‌تا دوژمن دشکی، یانی هه‌ر ژ که‌فن ژنا

په‌مه‌نن ژی نامادابی یا خوه‌ ژ بۆ هاریکاری یا ئیراقی ل شه‌ری دژی کوردان دهر بری یه‌ ل وی ده‌می، کورد و کوردستان، دیرک کینان، ژ پاچه‌یا ئنگلیزیی د. له‌زگینن نافد ره‌همانی، لاپه‌ره‌یا ۱۱۶ ئی.

(۱) کتیبنا داستانا عه‌ین زاله (عه‌ینزالا) ل شه‌فا ۱۹۶۲/۱۰/۱۱ یئ، ل کۆمکرنا وه‌سفی ردینی، چاپا ئیککی، چاپخانه‌یا پاک / هه‌فلیر، سالا ۲۰۰۵ ئی.

(۲) ئه‌حمه‌د قه‌ره‌نی، ره‌وشه‌نبیری یا چیا، پرتا ئیککی، چاپا ئیککی، هه‌فلیر، لاپه‌ره‌یا ۱۰۰ ئی.

كورد دهستههلاندنا چهكدارى ههبوويه، لى ب رهنكى ديار و بهرچاف و تومار بوويى ل دهمى شورهشا ئهليلوئى ب كاريگهري ژن كهفتى يه قادا خهباتا چهكدارى، زور ژن ههبوونه چهكدار و پيشمهركه د سهدهيا بوري دا، نمونه و ميناكا ههري بهرچاف (خاتوونا مارگرېت) بوويه و وهك ئيكهمين ژنا پيشمهركه هاتيه ناسين، ههروهها د دههكين ههشتييان ژى د ناف ريژين چهكدارى ل باكور، باشور، روژهلاتى ژنا كورد وهك پيشمهركه د ژيانا چهكدارى يا شورهشگهري يا كوردستانى دا پشكدار بوويه، ههروهك نها ل باكور و روژهلاتى كوردستانى د ناف ريژين پارتى يا كاركهريين كوردستانى و پارتى يا ژيانا نازاد رهنگهه دانهكا بهرچاف و كاريگه ههيه.

ژنا كورد ل روژنافا ژى پشكدارى خهباتا چهكدارى يا پارچهييين ديتر بوويه وهك چهكداريين پارتى يا كاركهريين كوردستانى و پارتى يا ژيانا نازاد، كو ب سهدان كچ و ژنين كورد نها چهكدارن ل چياييين پشتيفانى كوردان، ههروهها د ئايدولووژى يا كوردپن باكور گرنگ نيه كا چهكدار ئافرهتهكه نان ژى ميړه، گرنگ چهكدارهك خهباتكاره^(۱).

نمونهيا ههري بهردهست ژى يادوهرييين دهستنقيسين كچهكا پيشمهركه كو نهز نزانم نها زندى يه و د قادا خهباتى دايه، يان ژى شهيد بوويه، وهك سهروكاني ژ بو قى كتيبي بكار هاتيه.

پترى يا كچ و ژنين كورد د شورشا ئيلون(۱۹۶۱-۱۹۷۰)ى داناها وهك پيشمهركه خو نادهنه نياسين، سهدهمين وي خوئنه دانه نياسين ژى گهلهك ژ وان كچ و ژنان ب تومه تا بيناموسين تاوانبار نان ژى هاتنهف كوشتن، ئهفه ژى خالهكارهش يا د دپروكا شورهشگهري يا كوردى دايه، ژ بهر كو ههيا نها ژى گهلهك جاران ههتا د سهلماندا تاوانبارى يا بيناموسى و خيانهتا ههقزينيى ژى دا تهنى ژن د بيته قوربانى و ميړ چ سزايان نابينن، لهوما ئهگهر ئهف تاوان ب سهر ژنى ژى دا سهلمى ئهفه سزا ب سناهى د هيته وهرگرتن كو كوشتنه، ههري ئهفه ژى بوويه كو خهباتا ژنا پيشمهركه د شورهشا ئيلونى دا زوو ب زوو دهنگ فهدا ئو ل دووقرا بوويه نافهكى كرپت كو نافى ژنى و پيشمهركه پيكفه بيت و زيدهتر وهك ههفكار و خزمه تكارا پشتا بهرييين شهر ب رولى خوه ههستان، ژ بلى ئهويين كو ب كاري ريكخستيين ژنان د قادا خهباتى دا بوون.

(۱) روژنقيسا گهريلا PKK ى، پيروژناسكاداش، كو دهستنقيسه و هژمارا روپهلان ديار نهكرى يه كو ئاماژه پى بيته دان.

د قى رۆنقه كارپى ژى دا دوو قاديڻ ل ههف جودا دكهفن بهر شۆره شگهري يا ژنى يهك خزمه تكار و ههفكارا پشت بهرهيڻ جهنگى و باره گاييڻ لهشكهرى، ئا دويى ژى ريڭخستى و ساريڻ ژنان ييڻ سهر ب پارتييڻ سياسى د ناف گوند و باژاران دا .

كو ب رهنگه كى گشتى قان ههر دوو رهنگيڻ شۆره شگهريڻ ژن ل ههف د جودا بوونه ئو پيڭقه بوون و يه كرىڭخستى نه بوونه.

ههر ئهفه ژى بوويه ئهگهري كو گهلهك ژنيڻ ههفكار و خزمه تكارپيڻ پيشمه رگهيان وهك نانيپيژى، خوارن ليتان و جل و بهرگ شوشتن ههتا ب ئه نداميڻ ريڭخستىيڻ ژنيڻ شۆره شگهري ژى هژمار نه بوونه و ههروهها بهروفازى قى ژى .

ههروهها خهباتا ژنى ل پارچه ييڻ كوردستانى د ههفگرتى نه بوونه كو په ياما شۆره شگهري يا ژنا كورد ببيته په يامه كا نيشتيمانى و نه ته وه يى ، لهو ماژى ههر د پارچه يه كى ژى دا بوويه دهنگى سياسى يا پارتيه كى و نه كارين بين دهنگى يهك ژ پارچه ييڻ كوردستانى ژى.

ئهفه ژى د بيته ئهگهري سستى يا ئينتيميا نه ته وه يى و نيشتيمانى ل جهم ژنا كورد و كاريگهري ب سهر زاروييڻ وي ژنا خهباته كره كو پارتى بوون بهرى نه ته وه بوون و نيشتيمانى بوونى فه بچيت و چۆ ژى.

ئهگه ب چاقى جفاكناسى ژى ههله سه نگاندىڻ بو قى شيوازي خهباتا ژنا كورد بكهين ديسان ژى ژن يا بوويهف قوربانى يا سياسه تا پارتى يان ب نافى نه ته وه بوون و نيشتيمانى بوونا ريڭخستى يا وي پارتى يا كو وان د ناف دا كار دكر، كو ههيا نها ژى ئه و سياسه ت ل جهم ژنا كورد د هيته په يره و كرن وهك چه كدارى يا پيشمه رگه يى كوردستانى كو هيشتا پارتى بوون ژ پيشتره ژ نه ته وه يى بوون و نيشتيمانى بوونى، ههر چه ند كو جانفيداى يا پيشمه رگه يى كوردستانى ژ نه ته وه يى بوون و نيشتيمانى بوونا وانه لى ئه و ژى بوونهف قوربانىيڻ سياسه تا ب پارتى بوونى كو ههر كه سى ئه ندام ئان پيشمه رگه چه ژن چ ميڻ پارتى يا خوه راست تر و باش تر و ب نه ته وه يى بوون و نيشتيمانى بوون تر هژمار بكه، كو د راستى يا خوه دا نه خو شيه كا سياسى يه ئانكو سياسه ته كا نه خو شه، ژ بو گه ليڻ بن دهست و د قادا شۆره شكرنى دا.

تایبه‌تمندی یێن کهسێ چه‌کدارێ کورد (پێشمه‌رگه)

تایبه‌تمندی یا یه‌کێ:

خوه‌دی مه‌به‌ده‌ ئو هه‌لوه‌ستێن شو‌ره‌شگه‌ری به:

به‌رده‌وام بوون د ژيانێ ده‌ وه‌ها دخوازیته کو هه‌رگاف مرو‌ف هزر بکه‌ت، هزر ژ بو‌ باشته بوونی. کوردستان ژێ د ناف ئاگر و ئاسنان دا ب چه‌ند قووناغان دا ده‌رباز بوویه، لاوی کورد ژێ ژ بو‌ ده‌رباز بوونا ژ زه‌ختین دوژمن و زۆم و زۆری هزر د گو‌هه‌رتنا کاودانان دا کری یه، ژ ئه‌نجامێ هزرین و ته‌خمینان، هه‌لوه‌ست وه‌رگرتی یه و ژيانا ب خوه‌شی ل شار و گوندان ب جێ هشتی یه و نازیی بنده‌ستی و خو‌فروشی په‌سه‌ند نه‌کرنه، قه‌ید و به‌ندین نه‌زانی و فه‌مان د ژيانه‌کا بنده‌ستی و ئالۆز قوساندنه و به‌ره‌ف سه‌ره‌لدان و شو‌ره‌ش کرنێ پینگاف هافیتنه، یان ده‌مه‌ی هه‌بوونا شو‌ره‌شی دا چونه ناف ریزین شو‌ره‌شی و ده‌فه‌رین ئازاد کری، کو دوژمنان ب ده‌فه‌رین له‌شکری و ده‌فه‌رین قه‌ده‌غه‌کری و ته‌قی ئازاد (free fair zone) هژمار بوون ب ناف کر بوون^(۱).

سه‌رباری گرانی و دژواری ژيانا چیا یان و خو‌ راتینان ل ژیان و ژینگه‌هه‌کا نوو، راهاتن ل خو‌ پیگه‌هاندنه‌کا نوو، په‌روه‌ر بوون ب ژیان و خه‌باتا سیاسی و چه‌کداری.

ئه‌ف هه‌می ژ ئه‌نجامین هه‌بوونا هزره‌کا شو‌ره‌شگه‌ری ب واته‌یا گه‌ورین و نه‌هیشتنا زۆم و زۆری بوویه کو بوویه مه‌به‌ده‌ئێ شو‌ره‌شگه‌ری یا ب هیز. هه‌ر ئه‌ف بیروباوه‌ر ب دو‌زا ره‌وایا وان بوویه مه‌زنتین چه‌ک د ده‌ستێ واندا، چ هیزه‌کێ خوه‌ ل به‌ر فێ چه‌کدار بوونا ب مه‌به‌ده‌ئێ شو‌ره‌شگه‌ری نه‌گرتی یه، هه‌تا هیزا پر چه‌ک و شیان و ب هه‌فکاری یا شاه‌زایین سیاسی و له‌شکه‌ریین جیهانی و نافخو‌یی و ب هیزا مرو‌فی یا زۆر و مشه‌ یا ده‌ستنه‌پاریژ ژ هه‌ر کریاره‌کێ.

ب هه‌بوونا به‌رگری کرنا د گه‌ل فان هیزین درنده و دژه‌ کورد، شیان خه‌باتا خوه‌یا به‌ره‌یی و پارتیزانی بپاریژن و سه‌ره‌نه‌جام ل پشتی هه‌بوونا ده‌لیقه‌یان و رژد بوونا ل سه‌ر بده‌ستخستنا ئازادین پشکه‌ک ل چوار پشکین کوردستانێ رزگار بکن و بینه خودی حکومه‌ت و په‌رله‌مان، هه‌بوونا فێ ده‌ستکه‌فتنی بوویه ئه‌گه‌را ده‌ست کرنا ب خه‌باتا چه‌کداری و ل باکو‌ر ژێ سه‌رباری شه‌ری

(۱) عه‌لی ته‌هر: بزافی رزگاریخو‌ازی نه‌ته‌وه‌ی کورد له‌ کوردستانێ ئیراق، له‌ ساله‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لاپه‌ره ۳۸۱.

دژه خوږین چهند قووناعی و زهخت و دژوارین ههیی د گهل باشوور شیان خهباتا چه کداری ب گورتر بکهن.

بهرسینگ گرنا دوژمنی، ههلوئست وهرگرتهکا بئ میناک یا کهسئ شوهرشگهری کورد بوویه، کو بوو بوویه هیمایا بهرخودان و خوږدهستقه نه دانئ، ئەف تایبهتمهندی (بهرخودان - خوږدهستقه نه دان) هیقینئ مهبدهئیی شوهرشگهری کورد بوویه، کو ههر ل دهست پینکا هزرسانی یا ههست ب ژیانهکا نازاد کرنئ، هزر د جفاکهک و خاکهکا نازاد دا کری یه، ئەف ژی بوو کو ل دووفا کاودانین ههیی هزر د ههلوئست وهرگرتهئ دا بکهت، ههلوئست ل دژی ههر کریارهکا ههفدژ دگهل بیروبوچوئین وان.

د ئەنجامئ فی هزرسانی دا، تاکئ کورد ب شیوازی داواکاری و ناشتی خوازی ههلوئست وهرگرتهئ یه، مینا داواکاری یا شیخعهبدوولسهلامئ بارزانی و شیخ سهعیدی پیران وهک داواکاری وان یین دهستیکی، ههچهند شیخ عهبدلسهلامئ بارزانی بزافهکا چه کداری یا گشتگیر ل دژی دهستهلاتا عوسمانی برئ نهخت، ههروهها شیخ سهعیدی پیرانی شوهرش ب ریخت و چه کداری کورد زور ب خورته کهفت مهیدانا بهرهفانی کرن ل شوهرش و خاکا کوردستانئ، لی دیسان ههردو سهرکرده بوونه قوربانین دژهناشتی د ناف دهستهلاتا عوسمانیان دا، کو ههراگاف دوژمان هیژ و چهک دژ بزافا نازادی خوازی یا کوردان ب کار بری یه و دهن ژی، ئەف رهنگئ ههلوئست وهرگرتهئ (ناشتیخوازی) بوویه دهستییک بو د مهبدهئ کرنا تایبهتمهندی یا ئیکئ - بهرخودان - ئەو بهرخودان ژی بوویه دهستییکهک کو بهرهفانی ل هزر و بیرین شوهرش بیته کرن و دهست بو چهکئ بهرهفانی کرن ل سهر و مال و خاک و بزافا خوهیا ناشتی خوازی بهن، یانی شهر ژ بو نهمانا شهر ههروهک مهلا مستهفایی بارزانی د دیدارهکا روژنامهفانین دا تاماژه پیدایی، ههر ههمان مهبدهئیی شوهرشگهری بوو کو بوویه ئەگهرا هزر د خوږپاراستن و خوږدهستقه نه دانئ دا بیته کرن.

د ئەنجامئ ههر پیلانگیری و دوژمنکاری یا بیویژدانی یا دوژمن، شوهرشگهرین کورد مهبدهئیی خوږدهستقه نه دان و بهرخودانا شوهرشگهری فهبهست ب خهباتا خوهیا هزرسانی یا داواکاری ب مافین رهوا. ئەف دوو خاصیهت بوون د گوڤهئ ههلوهست وهرگرتهئ دا، ههلوهست وهرگرتهئ نازادیخوازی یا شوهرشگهری یا کورد ژی ل سهر وان بنهمایین مهبدهئیی کو بهرخودان و خوږدهستقه نه دان بوویه بو گهیشتن ب ئەنجامین هزرین تاکئ شوهرشگهر و سهر خستنا بزافا شوهرشگهری.

گههشتن ب فی بیروباوهری کو بهری کو مروڤ بهرپرس بیت، خزمهتکاری گهل بیت، پشتی کو بیرمهند و هزرسان بوو پیدقی یه شوهرشگهر بیت، شوهرشا ب مهبهست گوهرتن ل کاودانین خراب و

ئالۇز بۇ باشىي، ل باشىي بەرەف باشتىر بوونى، ب واتەيا ھەرگاف نووقەبوون و نووخوازی د کار و کىران دا، دەرکەفتى ژ بىندەستىي بەرەف رىزگارىي و ژ چەقىنى بەرەف خورت بوونا بزاڧىن ئافراندىكار. ھەر ئەقە ژى بوويە كو سەرکەفتى بوويە بارا چەكدارىي شۆرەشگەر و نافتى پىشمەرگەى ژى بوويە سافا دلن دوژمنى.

ھەرۋەھائەف مەبدەئى بوونە بوو كو بىتە دەپنەمۇيا ھونەرکاری د جەنگى دا و ۋەك نمونەيەكا سەلمىنەر كو جەنگاۋەرىي كورد خوەدى بنەمايىن بى ميناكىن ھونەرىي جەنگى نە، ھەرۋەك كو رىنيە مۆرىس د بىژىت: كورد د ھونەرىي جەنگى دا پىشەنگى ھەتا كو د كىيىن (كلالوزفىت) و (ماو تىسى تۆنگ) دا، بەرچاڧ نەبوونە^(۱).

تایبەتمەندى يا دويى:

بەرژھوندىپارىژى گىشتى يە:

د دەمى شۆرەش و سەرھلدىانان دا، د دەمى شەر و بەرەفانىي دا، د دەمى ناشتى و خۆ رىكخىستان دا، پىشمەرگەيان باۋەرى دابوويە گەل، ب ئاۋايەكى گىشتىر خەلكى كوردستانى ب ھەمى نەتەۋەيان قە باۋەرى ب ھىزا پىشمەرگەى و پىشمەرگەيان ھەبوويە، نمونەژى ھەبوونا نەتەۋەيىن جدا ژ كوردان ۋەك عەرەب، توركىمان، فارس، ھەرۋەھا ژ ئۆلىن جدا جدا ل دەقەررىن رىزگارىي ب مال و خىزان قە دىزان، ھەمى ئەو كەس بوون كو د نافت حكومەتەكا خوەدى سازى و دەستگەھىن ئاسايشى و پارىژگارىي ل دوۋف ياسا و رىسايىن ھەيى بەرەف دەقەررىن ئازاد كرى ھات بوون، من ب خوە د ساللا ۱۹۸۵ى دا فرۆكەفانەكى كورد كو ھەقژىنا ۋى يا فارس دگەل دا بوو ل گەلىي رەش^(۲) دىتى يە و د ويىرى رە بەرەف دەرڧەى ۋەلات چوويە، ھەر شەف ژ بۆ گوھدارى يا دەنگوباسان دەھاتە مالا مامى من، ۋى دەمى مامى من رادىۋىيەكا ژ جوړى ئايوا يا كورى ھەبوو^(۳).

(۱) لەگەل كورد لە پىناو مانەۋەدا، نڧىسىنا رىنيە مۆرىس، ۋەرگىران ژ بۆ عەرەبىي جەرجىس فەتھوللاھ، ۋەرگەر ژ بۆ كوردىي ئەبۇبەكر سالھ ئىسماعىل، چاڧا ئىكىي ساللا ۲۰۰۸ى، چاڧخانەيا دەزگايى موكريانى بۆ توۋژىنەۋە و لىكۆلىنەڧى، لاپەرە يا ۱۱۳ى.

(۲) گەلىي رەش، ل دەڧەرا برادۆستىيان - خواكوركن يە، د دەھەكىن ھەشتىيىيان پەناھگەھا زۆر خىزانىن كورد و شۆرەشگەران بوويە و بارەگايى سەرەكىن ھىزا بارزان لى بوو، فەرماندىي ھىزى د.سەعید بوو خودىي لىخۆش بىيت.

(۳) تەھا مەمەد مستەڧا چالى، ئىك ژ چەكدارىن بەرگىر مىللى بوو، ھەر ل ساللا ۱۹۸۲ى بى ھەتا ساللا ۱۹۸۶ى و د ساللا ۱۹۸۶ بوويە پىشمەرگە و ھەتا نھا بەردەوامە.

ده‌فهرين رزگارکريين ژير ده‌سته‌لانا پيشمه‌رگه‌ي بېوونه هيلينا خوځه‌گرتنا که‌سین کو هه‌ست ب ترس ل ره‌شک و ده‌سته‌لانا حکومه‌تان دکر، سهرباري هه‌بوونا دوورپيچا ئابوري و سهربازي و هه‌رگاف ل ژير ئاگرې چه‌کين دوورهاښ و فروکه‌يان، سهرباري نه‌بوونا چافکانيه‌کا داهاتي و زه‌مه‌تي يا ب ده‌ستکه‌فتنا پيدفيين ژيان ب تايه‌ت خوارن، سهرباري هه‌بوونا گه‌فا دوژمن و زانينا بيويژداني و ده‌ستفالي يا له‌شکه‌ري دوژمن د کرده‌يین سهربازي دا،

د ده‌مين شو‌ره‌ش و به‌رگريان دا، هيزا پيشمه‌رگه‌يان باوه‌ري ددا خه‌لکي و د هه‌ر کاودانه‌کن نه‌خوش و جه‌ترس و ئالوزي دا، جه‌ماور به‌ر ب ده‌فهرين رزگار کري څه‌ دچو، هه‌تا که‌سین کو د خزمه‌تا حکومه‌تي زي دا کار کربا.

ئو ده‌فهرين کو ب ده‌فهرين نازادکري ناف ده‌رکر بوو، ده‌فهره‌کا ل ژير دوورپيچا سهربازي و ئابوري و هه‌رگاف د بن ئاگرې توپ و فروکه‌يین جه‌نگي دا بوون، سهرباري نه‌بوونا خوارن و هه‌وجه‌داريین ژيان و دووره‌ده‌ستي يا ژ بازارگه‌ه و شاران، سهرباري بيکاري و ده‌رفه‌تین په‌يداکرنا چافکانيه‌کا داهاتي، ده‌فهرانا نازادکري جه‌ترس څه‌ه‌ويانا گه‌ل کورد بوويه، هه‌رگاف ده‌فهرين نازادکري ل به‌ر دوورپيچا ئابوري يا دوژمني دا بوون کو ئه‌ف ژي بارگارانيه‌ک بوو ژ بو پارتيين شو‌رشيگر ب تايه‌ت ژ بو پيشمه‌رگه‌يان، ژ به‌ر کو ئه‌و جه‌ين کو وه‌ک بازارگه‌ه يان هاريکار هه‌رگاف ل ژير چاډيري يا دوژمني دا بوون، گه‌له‌ک جارن دوژمن د هاته‌سه‌ر وان رييان يين کو پيدفيين ژيان و خوارن ژي دگه‌ه‌شتن ده‌فهرين رزگارکري، به‌رگري ل وان رييان و پاراستنا وان بازارگه‌ين ب ناف قاچاغ ژ لاي پيشمه‌رگه‌ و به‌رگري مللي بوو، بازارگه‌ها ته‌نگه‌توري ل ده‌فهرانا بارزان نمونه‌يه‌کا نزيک و به‌رچاف يا ده‌هساليين هه‌شتييان ل سه‌ده‌يا بوري بوو.

يان خه‌لکي ده‌فهرين نازادکري، ب نه‌يني به‌ره‌ف وان شار و گوندين ژيرده‌سته‌لانا حکومه‌تین داگيرکار دچون، پيخه‌مه‌ت پيدفيين ژيان و به‌رده‌وامي يا ژيان و رزگار کرنا زارويين خوه ژ برسي و بي ئيمکاني.

ئه‌فه ژي نه‌ک هه‌ر ل باشوور، به‌لکي روژه‌لاتي ژي ل ده‌مي کو زور ده‌فهرين کوردستاني ل ژير ده‌سته‌لانا پارتيين کوردی دا بوون، ئه‌ف ره‌نگه‌دان هه‌بوو^(۱)، ب تايه‌ت ده‌فهرين قه‌نديل،

(۱) يادداشته‌ي يک پيشمرگ قهرمان، خاترات فرمانده شهيد شاپور فيروزي، به‌کوشش جليل گاداني، به‌رگي ئيکي، لاپه‌ره‌يا ۲۷۱.

خواكورك هېلا توخيبي دهستکرد ب نافي سنوري ئيران - ئيراق، ئيراق - تركي، ههتا تهفرۆ ژي ههر ب ههمان ناف ب ناف و دهنگه، ژ بو پهكهكن ب ههرېما مهديا نازاد ب ناف بوويه.

رهنگه هندهك دورودهستي و نهبوونا دهستي نافهدانكرني و ناسي بوونا جوگرافي يا وان دهفهران بهلگهها في بزافا ب نازادي مانا وان دهفهران حسيب بكن، لن ئهز باوهر دكهم كو هيذا خهباتكاري يا پيشمهركهيان ل باشوور ئه دهفهرين ستراتيجي ژ بو خواه پاراستن ل ههر ئهگهر و پيشهاتين نهچافهريكري دپاراست و چاوا ئه دهفهر بوو بوونه هيلينا پاراستن و ناسايشا گهلي د شورهشا سهردهم دا، وهها ژي ژ بو پارتيين پارچهيين ديترين كوردستاني ژي بوويه مهيدانا خوڤهگرتن و خهبات و بهرخوداني، نمونه ژي بكارئينانا وان دهفهرانه كو تهفرۆ ژي وهك بنگههي خهبات و برياردانا چهكداري ل روژههلات و باكوري كوردستاني بكار دهيت، ههمي دهفهرين چييايين باشووري كوردستاني (۳۷۰، ۲۳ كچگ) كو ديبته ۲۷،۴۹% خاكا باشووري كوردستاني و بلنديين فان چييايان د نافهرا ۱۰۰۰-۳۶۰۰ مهترانه، تهفهژي ديبته هوكار كو شورش د بهردهوامووني دا بن و چهكداري شورهشگهر باوهر ب خهباتا خواه ههبيت و پشت گهرم بيت ب سروشتي كوردستاني و ناسي بوونا چييايان^(۱).

فهره بهيته گوتن دلسوزي يا جهماوهر ب بوويه كو ئه دهفهر ژي ب نازادي ميين، ژ بهر كو ههر مالهكا ل وان دهفهرين نازادكري، بوو بوويه مالا پيشمهركهيان ل خوارن و فهحهويان و كهل و كانيان، ژ لايهكي ديفه ژي ههمان كچ و ژنين وان مالين دهفهرين زرگاركري بوون كو د دهمي هيرش و بهرگريين پيشمهركهيان د بوونه نانپيژ و برينپيچ و پشتيفانين بهرهبي، كو ژ بو پيشمهركهيان هيمايا وورهبهخشي بوون، سهبراري ههبوونا رولي چهكداريي كچا كورد د ناف ههمي پارتيبان دا، رولي دهستههلي و كاريگهري يا چهكداري يا كچ نان ژنا پيشمهركه د شورهشا ئهيلولي دا دهنگ فهدا ئه و ژي پشتي رول ديتنا كچا مهسيحي مارگريتي كو مهسيحيين كوردستاني ب (ژاندارك)^(۲) ل كوردي ب ناف دكر د دهمي شورهشا ئهيلولي^(۳).

(۱) خهبات عهبدو، بنه ما تيوريهكاني جوگرافياي عهسكهر ب كوردستاني باشور، چاپخانهيا روون، چاپ دوويي، سالا ۲۰۰۵، لاپه ره ۱۴۰ ئي.

(۲) ژاندارك (۱۴۱۱-۱۴۳۱) كچهكا فهره نسي يا شهركار بوويه ب هماسهيا نولي و نيشتيماني دهست ب خهباتي كر و فهره نسا ژ داگيركاري يا بوژگه نديو و ئنگليزان زرگار كر.

(۳) لهگه ل كورد له پيناو مانه وه دا، نفيسينا ريني مهريس، وهرگيران ژ بو عه ره بي جهرجيس فهتحولاه، وهرگهر ژ بو كوردي نه بوبه كر صالح ئيسماعيل، چاپا ئيكن سالا ۲۰۰۸ ئي، چاپخانهيا دهزگايي موكراني بو توژينه وه و ليكولينه في، لاپه ره ۱۵ ئي.

ههروهها ههبوونا پيشمه‌رگه‌يان هيشيبه‌خشي ژي بوويه ژ بو جه‌ماوهری ل كوّمه‌لگه‌ه و شاران دژيا، هه‌رگاف ب پاريزه‌ری مانا كوردان هاتينه ناسين، ئەف فينا ناڤه‌را پيشمه‌رگاتين و خه‌لكي ژ هه‌روه‌يي نه‌هاتي يه، به‌لكي ل كار و ره‌فتار و كريارين پيشمه‌رگه‌ي هاتيه كو گه‌ل ب پاريزه‌ری خوه بناسيت.

ئه‌گه‌ر ئەم بنيرين ناراسته‌راست ژي پيشمه‌رگه‌ پاريزفانئ كوردين خائين ژي بوويه، كو ئيك ژوان خالين سه‌ره‌كه د في مژاري دا هه‌بوونا سيستمئ جاشاتين و ده‌وله‌مه‌ندكرنا هه‌مان سيستمئ بوويه، كو زور كه‌س ل به‌ر گه‌فا سياسي و ده‌زگه‌هين سيخوريين دوژمن ل ژير په‌رده‌يي وي سيستمئ هاتنه‌ پاراستن.

هه‌تا د ده‌مئ سيستمئ جاشاتين د ناف وان عه‌شيرين عه‌ره‌ب، بين كو ب سياسه‌تا ته‌عريي - ب عه‌ره‌ب كرئ - ل ده‌قه‌رين كوردستانئ ئاكنجی كر بوون ژي جييجيكر. له‌وما ژ لايئ سه‌ركرديه‌تي يا هيزا پيشمه‌رگه‌هئ كوردستانئ - ي. ن. ك/ئ بريارا ليدانا عه‌ره‌بين هاورده ژي دابوو لئ نه‌كه‌فته واري جييجيكارين، ئەفه ژي نه ژ به‌ر نه‌شيان و نه‌بوونا هيز و ده‌رفه‌تي بوويه لئ په‌رنسيپين شو‌ه‌شگه‌ري و هه‌ستا مروڤه‌ه‌روه‌ري يا كوردان ده‌ست ژ بو تاوانين جه‌نگي و بزافين ته‌روريسي نه‌بري يه كو وان عه‌ره‌بان ژي هه‌ست ب في دلوفاني و جواميري يا كوردان كر بوو له‌وما بي ترس چه‌كداري يا جاشاتين په‌ژراند بوو نه‌كو ئەو هه‌رگاف د ناف بازنه‌يا ده‌ستفيراگه‌هشتنا پيشمه‌رگه‌ي دا بوون^(۱).

هه‌روه‌ها ئاغاتي و رحا عه‌شيره‌تگه‌ري يا ئەفرو ژي وه‌ك نه‌خوشيه‌ك د ناف گه‌لئ مه‌ دا هه‌يه، هه‌ر ب وي پاريزفانين ب نه‌راسته‌راستي بوويه، هه‌تا ئەفروژي ل روژه‌هلات و باكور ژ بوو به‌رسينگه‌شتنا هه‌فدوو كار ب في ديتني ده‌يته‌كرن.

هه‌روه‌ها د كرده‌يين پارتيزاني دا ژي، زورجاران سه‌ركه‌فتنين مسوگه‌ر هه‌بوونه لئ ژ به‌ر پاراستنا ژيان و كه‌رامه‌تا گه‌لي، پيشمه‌رگه‌يان ئەو كرده‌يا پارتيزاني هه‌لوه‌شاندی يه ئانكو ب ده‌سته‌كه‌فته‌كي كيم ئەنجام دايه، نمونه‌ ژي بو‌سه‌يا هيزه‌كا پارتيزاني ل ده‌فه‌را بادينان ب فيلم توّمار بوويه، ده‌ما پيشمه‌رگه‌ه‌ د بو‌سه‌يه‌كن دا دبن ل ده‌شتا چه‌فه‌لا د ريكه‌فتي ۱۹۸۶/۱۲/۶ئ دا، زيله‌ك

(۱) عه‌لي ته‌هر، هه‌مان ژي‌ده‌ر بنيزه‌ لاپه‌ره‌يا ۲۱۴. يان ژي كتيبا لکی لا يکتب التاريخ محرفا، ل نفيسينا فه‌ره‌نسوّ هه‌ريري چاپخانه‌يا خه‌بات - ده‌وك سالا ۱۹۹۶ ئ.

ژ جوړی ئیڅایا سهربازی و پیکابهکا ژ جوړی توپوتا یا سفیل ب ههفرا دکهفنه ناف بوسهین، ههتا توپوتایا سفیل ب پیش ئیڅایئ نهکەفتی، پیشمه‌رگه وی ئیڅایئ ناکه‌نه ئارمانجا بوسهین، ههم جوگرافی یا جهی بوسهین و ههم دهم و ههم شیوازی دانانا بوسهین وه‌هایه کو چەند خوله‌کان دەست بکار نه‌بان، نیچیر ل ته‌لیئ دهرباز دبوو، کیم ژی مابوو نیچیر ب ره‌فیت لئ ههتا توپوتایاپیکابا سفیل دهرباز نه‌بووی و ژ ئاگرئ چه‌کن پیشمه‌رگه‌ی ب لا نه‌کەفتی، ئیڅا (زیلا سهربازی) نه‌کره ئارمانج، که‌سین شاره‌زایی پارتیزانی و کرده‌یین بوسهین وی ئارمانجئ ب نیچیرا دهرباز بووی ده‌ژمیرن هه‌روه‌ک کو د فیلمئ دا دیار دبیت، د ده‌مه‌کی دا بوویه کو بوسه ل جهه‌کن هه‌ستیار و گرنج و ستراتییئ دۆژمن دا بوو، وی ده‌می که‌سه‌کن به‌شدار د بوسئ دا کو نافئ وی ناهیتته بیرا من، گوته‌من (نقیسکار): هه‌ستیاری یا بوسئ ب سانیه بوو و ئەم ئاشکرا باینه و ئەو ئیڅا دهرباز ببا، ب زه‌ره‌را مه‌ته‌مام دبوو.

لئ شاره‌زایی یا پیشمه‌رگه‌یان و شیوازی کارئ بوسه‌یی و پارتیزانی و خو ب به‌رپرس زانینا پیشمه‌رگه‌یان ل هه‌مبه‌ر گه‌ل و وه‌لاتی نه‌نیچیر ل بوسئ ده‌رکەفت نه‌زیان ب خه‌لکئ سفیل که‌فت، کو دبیتته خاله‌کا گرنج یا پاراستنا به‌رژه‌وه‌ندی یا گشتی.

ئه‌گه‌ر هزر و باوه‌را که‌سه‌کن چه‌کدار د ده‌مئ هه‌ستیار و د بوسئ دا و ل ده‌فه‌ره‌کا پر مه‌ترسی ب فی ئاوابی بیت، ره‌فتارا وان که‌سان د ده‌مئ ئارام و گه‌هشتن ب به‌رپرس‌یه‌تیی دئ چه‌وا بیت؟ هه‌بوونا به‌رگری مللی ل ده‌فه‌رین رزگار کری هه‌بوونا باوه‌ری یا نافه‌را ریک‌خستیین سیاسی، سهربازی، جفاکی بوویه د قووناغین شوره‌شئ دا، ئانکو ریزگرتنا زۆر هزری یا کارکرنا پیکه‌یی بوو، یانی دیسان ژی دبیتته باوه‌ر بوون ب هی‌زا ده‌سته‌ه‌لاتدار کو چه‌کدارئ شو‌ره‌شگه‌ر (پیشمه‌رگه) بوو. ئەفه‌ بوو دیتن و باوه‌ری یا که‌سئ کورد. سیمایا پیشمه‌رگاتیئ سیمایه‌ک ئازادیه‌خشی و پیشمه‌رگه‌ ب ئازادیه‌خش به‌رناس بوو. هه‌تا ژ لایئ که‌سین خو‌فرو‌ش ژی.

هه‌څکارییا گوندیان و پشتگیری یا خه‌لکی ژ ریک‌خستیین سیاسی و چه‌کداریین پارتیین کورد نمونه‌یه‌که ژ باوه‌ری بوون ب هی‌زا چه‌کداری یا شو‌ره‌شگه‌ر بوو کو ب پارێزه‌ری سهر و سامانی گه‌ل هژمار بیت.

تایبه‌مه‌ندی یا سینی:

چه‌کله‌لگری به‌رگریکاره:

هەرگاڤا هه‌ستا ترسی په‌یدا بوو، هه‌ستا به‌رگریکرنی ژی د گه‌لدا هه‌یه، کو دبیته ئه‌گه‌را هزرین ل چاوانی یا لادانا وی ترسی، بکارئینانا چه‌کی ژی ل ده‌ستیکی ژبو نه‌هیلانا وی ترسی بوویه، ل دگه‌ل گه‌ورینین قووناغ ب قووناغین ژبانن، چه‌ند پیشکه‌فتن هه‌بوویه، ژيانا چه‌کداری و چه‌ک ژی ل پیشکه‌فتنی بیبار نه‌بوویه.

ئه‌گه‌ر ل ده‌ستیکی چه‌ک وه‌ک به‌رگریکرن ل ترسا گیانه‌وه‌ران و ژ بو پاراستنا جانی ب کار هاتبیت، د دووڤ دا ژ بو نیچیرفانی بکار هاتیه، پاشی ژ بو ده‌سته‌لاتخوایی و خو‌سه‌پاندنی. ئه‌گه‌ر ل ده‌ستیکی ته‌نی هی‌زا له‌شی ژبو شه‌ری بکار هاتبیت وه‌ک نمونه‌یا زورانبازی، ل پستی هزرکرن د بکارئینانا شیوازین چه‌کان و چاوانی یا بکارئینانی ژ بو هه‌فرکی بکار هاتیه و هه‌تا ته‌فرۆ ئه‌م دینین کو ته‌نی دۆکمه‌کی کامپیۆته‌ری دی شیت شاره‌کی مه‌زن ژ ناف بیه‌ت، یانی ئیرو چه‌ک نه‌ته‌نی ژ بو خو‌ه‌پاراستنی بکار تیت، ل هه‌مبه‌ر ژی ژ بو ده‌سته‌لاتخوایی و خو‌سه‌پاندن و داگیرکاری ژ بکار تیت، ل یا فه‌ر ئه‌وه‌ کو چه‌کداری کورد ژ بو به‌رگری کرن ژ مانا خو چه‌کدار بوویه، ئه‌گه‌ر ئه‌م بیژن سیسته‌می جاشاتی نه‌شۆره‌شگه‌ری بوویه و خو‌ه‌فرۆشی یه، ل دیسان ئه‌گه‌ر که‌سین فئودال مفایین که‌سۆکی ل دیت بیت ژی، ل گه‌له‌ک که‌سین کوردپه‌روه‌ر ب ئه‌گه‌را هه‌بوونا فی سیسته‌می ژيانا وان هاتیه پاراستن، بو نمونه‌ خو‌پاراستنا کوردان ل شه‌ری هه‌شت سالیی ئیراق - ئیرانی، کو حکومه‌تا ئیراقی ناچار بوویه سه‌ربازی کورد ل وه‌زیفه‌یا سه‌ربازی بیوریت و د ناف سیسته‌می جاشاتی که‌سین ره‌ڤوک (هارب)^(۱) ب چه‌کدارکرنی کۆم بکه‌ت، دا ئه‌و که‌سین ره‌ڤوک نه‌گه‌هن ریژین پارتیزانان، کو بخوه دبیته خالا خو‌پاراستن یانی ئه‌و چه‌کداری ژ پاراستنا سه‌ر و سامان و مال و خیزانین وان که‌سین ره‌ڤوک بوویه، نه‌ک پاراستنا به‌رژه‌وه‌ندیین فئودالان ئانکو خو‌ه‌فرۆشی بیت.

یان ژی ئه‌و که‌سین کو ب عه‌شیره‌تی فه‌ گری‌دایی بوون، ب کۆم دبوونه جاش یان پیکه‌ه دبوونه پیشمه‌رگه، ئه‌وژی هه‌ر هه‌مان پاراستنا خو‌ه‌یا عه‌شیره‌تگه‌ری کو بناغه‌یی ژيانا جشاک‌ی یا کوردانه، چ شۆره‌شین کوردان ل سه‌ده‌یا بۆری بی‌ریبه‌ری یا شیخ، ئاغا یان که‌سین کو هی‌زه‌کا عه‌شیره‌تی دگه‌ل

(۱) من (نقیسکار) په‌یڤا ره‌ڤوک ل شوونا په‌یڤا هارب یا عه‌ره‌بی وه‌ک گونجاندنه‌ک ژ بو واته‌یا وی په‌یڤی بکار بریه.

دا نه بووبت، نه بوويه^(۱)، ئەف ژى خالا پاراستنا وى کيانا عهشيره تگه رى يا کوردانه، کو بوويه نه گه را پاراستنا که لتورئى عهشيره تىنى د ناف کوردان دا و هه مان عهشيره تگه رى - چ پيشمه رگاتى يان جاشاتى بيت که لتور پاريزى بوويه کو زمان، جلوه برگ... هتد پى هاتيه پاراستن، کو د هه مان چه کدار بوونا دژه ف دا (پيشمه رگاتى - جاشاتى) دا هه بوويه.

لى چه کدارى يا شوره شگه رى چه کداريه کا بهر گريکار ژ ماف. نه ته وه ئو نيشتيمانى بوويه، ژ بهر کو کوردستان ب نانا ئاگر و ئاسنى ده رباز بوويه و ب زورا پيلانگيرى يا زلهيزان و ب خورتى يا چه کى دابه ش بوويه، وه لاتين کو کوردستان ب نه ته وه فه ب سه ردا دابه ش بووى گه لىن خوه په رست و هوف بوون، کوشتن و گرتن و تالانکرن و باج وهر گرتين زيده يين ل سه ر کوردان، ب نافى ئول، هه فکوکى، هه فوه لاتى... هتد کورد به ره ف پاشقه گه رانده و ژ پيشکه فتنين جفاکى و ريقه به رى يا خوه سه رى دوور خستنه، ژ نه نجامى داخوازى يا مافى که فتنه بهر هيژا چه ک و درنده يى ب کوشتارين بکوم رووبروو بوونه، لهوما ل هه مبه رى وى سته ما فارس، تورک، عه ره بان ده ست ب خه باتا مافخوازى و د دووف دا خه باتا مافستاندنئ کريه، ژ بهر کو قوناغا مافخوازى رووبرووين هيړشين سه رده مئ عوسمانيان بوو و ده ليقه يا مافخوازين ژ بو کوردان نه هيشت، لهوما ب نه چارى قووناغا مافستاندنئ کو شوره شا چه کدارى بوو بخوه فه گرت، نهو قووناغ بوويه کو ب بهر گرى يا رهوا ئانکو پاراستنا سه ر و سامان و شه رف و که رامه تا کورد بوو، يانى چه کدارى به ره فانيکار ژ گه ل و وه لات.

ههروهک مه گوئى ده ستپيکا بنده ستى يا کوردان ژ پيلانگيرى يا ب نافى ئول و ل دووفا ب نافى هه فته و خمى بوويه د نافه را عوسمانى و سه فه ويان دا، ب دووف را ب نافى توخيپين نافته ته وه يى و سهروه رى نيشتيمانى پيلانا بنده سترنئ به رده و ام کر، هه تا گه هشته وى ئاستى کو ژ بو ب بنده سته پيلانا کوردان چه کين قه ده غه کرى و غازين کوژهک ل دژى خوه سه رى يا کوردان بکار بين، لى چه کدارى کورد په ره ور و هه ستا نه ته وه يى يا تاکن کورد به يتر دبوو، باوه رى ب خه باتا چه کدارى و شوره ش و سه ره له دنان موکومتر دبوو.

(۱) نقيسکار نه حمده قه رهنى د لاپه رها ۴۹ - ۵۰ يى دا، د کتيا (رؤشنيبرى يا چياى) چاپا هه فلير، سالا ۱۹۹۲ يى، زور ب روني و رهوانى ناماژه ب ئاغاتيزمى و هيژا ئاغاتى و شيخ و ميران کريه د شوره شين کوردان دا، ب تايهت بکار برنا ئول وهک ئالافهک ژ بو شوره ش کرنئ.

کهسین کو ژ بو ئارمانجین گافین و دیارکری دەست بهافیتته چهکی، ب کهسین قاچاغ و ئەشقی دەیتنه ژمار، لئ کهسین کو ژ بو ئارمانجین پیروژ و مەعنەوی دەست دەهاقیژن چهکی، پیخەمەت گەل و وەلات و ئازادی، ئەگەر ژ لای دۆژمن و دەستەهلاتا دژبەر ب ئەشقی و خراپکار ژی بهینە ناسین، د ناف گەل دا ب شوڕەشگەر و میرخاس ب ناف دبن، کو چو جاران دیماگوژی و نافزانان کار ل جەماوەرییوون و راستی یا وان ناکەت.

دەما کو ستم و زۆرداری بگههته ناستن درندهیی و هیچ ری ژ بو چارهسەری نەمین، دەما بلی ژ بەگری ب رییا چهکی چو چارهسەری نەهی دیتن، دەما کهسەک ب نەچاری چهکی وەک چارهسەری ببینیت، هەمان کەس وی چهکی ژی ب نەچاری دی بکار بەت و نابیتە چهکدارەکن ستمکار، یانی چهکن وی تەن ژ بو بەگریه کارەوا بکار دی هیت.

ئەف تایبەتمەندی د هەمی شوڕشین کوردان دا، بەرچاف دبیت، هەردەما شوڕش ب هیژ بووینە و دۆژمن لاواز، ل دووفا داخواری یا ئاشتیخواری چۆنە و شیواری دانوستاندان شیواری خەباتی بوویە.

د هەمی شکهستین دۆژمان و داخواری یا ئاشتی دا، بزاقین دانەناسینا شوڕشین کورد ب تیکدەری ب سەر دۆژماندا کەفتی یە و پیشمەرگە و شوڕەش ب هیژا بەگری کار هاتیە ناسین. گرنگی یا فنی تایبەتمەندی، وی هزری پووچ دکەت کو دبیت: کورد ژ بو شرعیەتدان ب کیشەیا هەبی، رییا ئاشتی دگریت.

کو دسەلمینیت چهکەلگری یا کوردان ژ نەچاری و ل دژی ستمی یە، کەسێ چهکداری شوڕەشگەر هەرگاف شوڕەشگەری یا خوە د چارچۆفی شوڕەشگەری دا هشتی یە، زۆر کەسین شوڕەشگەر پیشمەرگە و هەتا فەرماندە ژی، من (نقیسەر) ب خوە دیتنە، کو ل دەمی سەرکەفتن وەک کەسەکن ئاسایی ژیانەک ئاسایی هەلبژارتی یە، لئ دەما پیدفی چهکن وی د دەستی وی دا بوویە، ئەف خالە ژی یەکە ژ خالین سەلماندا چهکەلگری یا بەگریکار.

ب فی دیتن، ئەگەر ئەم فەگەرین دیروکن و بەرپەرین شوڕەشین کوردان هەلدەینەفە، د هەمی شوڕەشاندا، جۆتکار و رینجبەری کورد، شوڕەشگەر بوونە د دەمی شوڕەش و دەمی سەرکەفتن ئانکو پروسەیین ئاشتی دا دبوونەف جۆتکار و رینجبەر، فی تایبەتمەندی نھاژی کاریگەری هەیه، کەسین کو پیشمەرگە نەبوون د دەمین تەنگافیان دا چهک هەلدگرت و دبوونە

پیشمه‌رگه، ئەگەر نھا ژێ ل گوندیان بپرسین، هه‌ریه‌ک ب قه‌ده‌ر خوه، د شۆره‌شه‌کتی یان چه‌ند شۆره‌شان دا پیشمه‌رگه بوویه.

هه‌روه‌ها هه‌بوونا هه‌زه‌کا چه‌کدار ب نافی به‌رگری ملی، سه‌لمینه‌را فی راستیی یه‌ کو چه‌کداری و چه‌که‌ه‌لگری یا کورد ژ نه‌چاری بوویه و مه‌به‌ست به‌رگری بوویه ژ سه‌ر و سامان و سه‌روه‌ری و بوونا خوه وه‌ک مرۆفین خوه‌دی خاک و نه‌ته‌وه، ئەف سه‌رهاتی دووباره‌بوونه‌کا دیروکی یه‌ و د هه‌می قووناغان دا ب سه‌ر کوردان دا سه‌پیايه، ب ئەگه‌را ئەو ره‌وشا داگیرکاری و ته‌په‌سه‌ری و چه‌وساندنا گه‌لێ کورد کو کوردستان تیدا ده‌رباز بوویه، ته‌کتی کورد هه‌ر ل ته‌مه‌نی سنه‌له‌یی دا هه‌ست ب سه‌ما ل سه‌ر گه‌لێ خوه دکه‌ت و چه‌ز و فیانا به‌رگری کرنی ل چه‌م د نافراییت و نه‌راسته‌راست د که‌فیه‌ه‌زا چه‌که‌ه‌لگری و خوه‌فیری شیوازی چه‌که‌ه‌لگری و چه‌که‌کاربرنی دکه‌ت و دکه‌فیه‌ه‌زا چه‌کداری دا و وه‌ک چه‌کداره‌ک ره‌فتار دکه‌ت، هه‌ر د که‌فن دا کوردان گووتی یه‌ (هه‌ر که‌سه‌ی هه‌سه‌په‌ک و خه‌نجه‌ره‌ک هه‌ی، میره‌) یانی بریارده‌ر و پارێزه‌ر و به‌رگریکاری ماف و سه‌ر و سامانی خوه‌یه، ئەف په‌نده و چه‌ندین په‌ندین ل فی ره‌نگی هه‌نه‌ کو تاکی کورد هه‌ستا چه‌که‌ه‌لگری و بکاربه‌ری یا چه‌کی ل ده‌ف خورت بییت و بیته هه‌ستا به‌رگری کرنی.

ئەف هه‌ستا به‌رگری کرنی ژ پاراستنا چه‌کی وه‌ک هه‌یما ژ پاراستنا نازادی یا خوه‌فه‌ریژ دبیته، ره‌نگه هه‌ر ئەف هه‌کاره‌ ژ بیته ئەگه‌را چه‌ز لیکرنا چه‌کی ل چه‌م تاکی کورد هه‌تا یی ناماده بیته ب خو‌ خو‌ بکوژیت ل نه‌بینیت کو دوژمن چه‌کتی وی ل وه‌رگریته.

چه‌کدانان ل ده‌ف پیشمه‌رگه‌یان مرن بوویه، ل ئەنجامی نسکوویی شۆره‌شان گه‌له‌ک جاران پیشمه‌رگه‌یان ده‌ست ژ چه‌کی به‌ردایه، لئ ئەو ده‌سته‌به‌ردانا ژ چه‌کی هه‌رگاف ب نه‌خه‌شترین کربارا وان بوویه و ب مرنه‌کا ره‌وحی بو‌ خوه‌ په‌ژراندی یه، ده‌سته‌به‌ردانی چه‌کی ل باشووری کردستان سهردمی حکومه‌تا شیخ مه‌حمودی و شۆره‌شا ئەیلۆل (۱۹۶۱-۱۹۷۵) مه‌زن و کو‌مه‌ره‌قا سالا ۱۹۸۸ / ی کوردان ژ بو‌ وه‌لاتین تورکیا و ئیرانی بوویه، نفیسکار مه‌حمود تۆفی د کتیبای خوه‌دا د لاپه‌ره‌یا ۲۵ ی دا سه‌رهاتی یا پیشمه‌رگه‌هه‌کی ب نافی (کاوه‌ تروانشی) فه‌دگه‌یریت کو ژ ئەنجامی چه‌ک دانه

دهستى جەندرمەيىن توركييا د ساللا ۱۹۸۸/۱ دى پىشتى كو گازندان ل چاوانى يا كەفتنه دەستى جەندرمەيىن ترك، ژ ھەقائىن خوە دكەت كو سەرى خوە ب چەكى خوە دكەت و دكەتە گرى^(۱).
ھەرگاف چەكدانانا پىشمەرگەيان مرن بوويه، كو د ساللا ۱۹۷۵ دى دا پىشمەرگە بىژن: تە كىمى نەكر كىمى ژ من بوو^(۲).

ئەفە ئەو تايبەتمەندى يە كو ھەتا نھا ژى سەركرده و رىبەر و فەرماندەيى سىياسى و لەشكەرى شانازيى ب ھەبوونا ھىزەكا ئاشتىخواز يا كوردى دكەن، كو دەمى ناستى و دانوستاندان د گەل حكومەتەين داگىركار رەوشا ئىمناھى و ناستى يى پاراستى، ئەفەژى يەك ژ وان بابەتايە كو چەكەلگى يا كوردان ل ژىر ھەر ناف ل ھەردەمەكى بىت ژ بۆ بەرگى كرن ل مان و ھەيى يا خوە بوويه.

تايبەتمەندى يا چوارى:

پاريزەرى ناسنامە يا گەل و ھەلاتى:

بوونا پىشمەرگەي ل چىيان، ھەبوونا ناسنامە يا مللەتەكى بى كيان و بى نىشتيمان بوويه، ل دووف راپۆر و نووچەيىن وان رۆژنامەفانين كو د ناف پىشمەرگەيان دا كارى خوەيى رۆژنامەفانى ئەنجام ددان، گوزارشت ل ھەبوونا ھىزەكا شۆرەشگەر دكر، ھەرگافا بەحس ل ھەبوونا ھىزا شۆرەشگەرى يا نەتەوويەكى بەيتە كرن، يانى ئەو خەلكى شۆرەشگەر، شۆرەشەك ل پەي ھندەك ئارمانجان بريخستنه، ھەست ب بنپىكرنا ماف و سەرورەيىن خوە كرى يە و زم و ستم ل سەر سەرى وانە لەوما شۆرەشى دكەن، ئەگەر ب روويەكى دىتر وەرگىن گۆھەرتن د سىستەمى رىفەبەرى و خوەسەرى و باشترنا سىستەم و ياسايىن ھەي ژ بۆ جفاكا خوە دكەن، كو ل دووف ماف و خواستەك و قىانا وان نىە و دقەيت چارەسەرى بۆ ھەبىت.

(۱) ھىشى د رۆژين رەشدا، پىداچۆنەك ل سەر رەوشا پەنابەرىن ئەنفال كرى ل خىفەتگەھا مېردىن ژ ۱۹۸۸/۸/۲۸ ھەتا ۱۹۹۲/۹/۲۳، بەرھەفكرن : مەحمود تۆقى، چاپخانا حاج ھاشم - ھەقلىر ژ وەشانين سپىريز، ساللا ۲۰۰۶ دى، لاپەرەيا ۲۵ دى.

(۲) ئىسقى سەعدويىن ئەمىن، پىشمەرگەھى بىسنور، بەرگى ئىكىن، چاپا ئىكىن، چاپخانا ھاوار، دھۆك، لاپەرا ۲۲۹ دى.

د فئی باری دا کوردان شۆرهش ل دژی بنپیوونا مافی خوه، داگیرکاری یا خاکا خوه، قهید و بهند کرنا ئیرادا وان شۆرهش کری یه، ههر ملهتهک د قووناغا بندهستی یاخاک و ملهتی خوه دا دهست ب شۆرهشکرنی بکهت، بخۆکار(ئۆتوماتیک) دبیتته پارێزهری ناسنامه یا گهل و وهلاتی.

أ- پارێزهری یا ناسنامه گهلی:

دی شیین بقی رهنگی بهحس ل پارێزقانی یا گهلی بکهین، کو وهک تایبهتمهندیهکا پیشمه رگاتین خویا بوویه:

ههر نووچهیهک ل بارا چالاکیهکا سهربازی یان سیاسی یا پیشمه رگهیان، چ ل ئازانسین خوهیی یان دوژمنان یان جیهانی و بئ لایه نان دا، په یفا کورد دهات، یانی راسته راست یان نه راسته راست راگه یاندنهک بوویه کو ملهتهک ههیه و نافئ وی ملهتی کورده، یانی نافئ ژبیرچوی و ژبیرکری یان ملهتهکی د ئیخستهف ناف نافان، یانی یهک ژ تایبهتماندیان ب خوه فه دگریت و گهل بوونا گهلهکن بندهست دسهلمینیت.

۱- **جلوبه رگ و کنج:** پشتی شۆرهشا ئهیلۆل (۱۹۶۱-۱۹۷۵) مهزن، شیوازی جلوبه رگی پیشمه رگهیان گهۆرینهک ب سهر دا هات، ئه و ژی بکاربرنا قاتی کوردی ل جهی کنجین ده فهرکی وهک شال و شهپک، رانک و چوغه، هتد، ههروهها زیده کرنا چهند تایبهتمهندیهکین چه کداری ل وان کنجان، وهک دانانا سه رملان کو تایبهته ب بهستنا په داری یا سهربازی و جهی هه لگرتنا قه له می ل سهر ملی چه پی و دانانا نیشانی له شکه ری سهر ملی چه پی (وهک درۆسم له شکه ری شۆره شگه ری کوردستانی - پ د ک ع، کو سی گۆشه یه کا زهر ستیره کا سۆر ل نیقه کی و ل ژیر ستیری سی پیتین پ د ک)، تهنگ کرنا ده لنگان کو بخوه ببیته جیگری سافی، یان ساقه ب گورجی بهیته د پی کرن^(۱)، ئه ف رایچا کنجان ژی تایبهتمه ندی یه ک دایه سیمارا پیشمه رگه یان، کو دوژمن هسابن بو بکه (محهمه د زهمام سه روکی لیژنه یا هه ماههنگی یا ئه منا پارێزگه ها سلیمانی داخوازی ل ریقه بهری یا ئه منا ده فهرین ئوتوۆمی دکهت کو دهسته یین هه فرهنگ و شیوه یی پیشمه رگان دامه زرین)^(۲).

(۱) بنیره ل وینه دانکا په رتۆکی

(۲) بزافی رزگار یخوازی نه ته وهی کورد له کوردستانی ئیراق، له سالهکانی جهنگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸) لپه ره با ۸۶ ئ، کو نفیسکاری کتیبی ژی ل راپۆرته کا ئه منی وه رگرتی به.

ئەفە يەك بوويه ژ گرنگی يا جل و بهرگين پيشمه‌رگاتیی کو دوژمنان هه‌ست پین کره و فیايه کو پیلانین خوه ب وان کنجان بجه بکه‌ن، يان نمونه‌ک زندگی کنجین نها یین (هیزا پاراستنا گهل - په‌که‌کن)، ئەفە هه‌می بوونه هیمایا چه‌کداریی شو‌ره‌شگه‌ری کورد، هه‌ر ئەو هیمایا بوويه فیان و خواسته‌کا لاوین کورد ژي کو جلوبه‌رگين خوه ل دووف وی شیوازی ناماده بکه‌ن، هه‌روه‌ها ئەف فیان و خواسته‌کا لاوین کورد بوويه ژي کو بزاقین دوژمنی پووچ بکه‌ت ل بکارنه‌ئینانا جلوبه‌رگان ب تابه‌ت شیوازی پيشمه‌رگاتی، کو نها بوويه جلوبه‌رگی کلتوریی کوردی، ئەفە بوويه ئەگه‌را پاراستنا يه‌ک ژ خالین کلتوریی گه‌لی کو جلوبه‌رگه، لئ ل ئیران و ئیراق و سویری وه‌ک ترکیی نه‌کارین بریارا بکارنه‌برنا جلکین کوردی بیته دان، ژ به‌ر کو وه‌ک هیمایه‌ک به‌رگری لئ هاته‌ کرن و ئەو هیمایا چه‌کداري وه‌ک هیمایه‌ک سقیلی بکار بر کو دوژمنان نه‌شیان کاریگه‌ریی ل سه‌ر بکارنه‌برنا جلکان بکه‌ت و ژ لایین دیتر فه‌ قه‌ده‌غه بکه‌ت.

۲- زمان:

نها و ده‌می شو‌ره‌شین چیاپی، پيشمه‌رگه‌یان گرنگی ب کاریی رو‌شنییری و روژنامه‌فانی و راگه‌یاندنئ دایه، گه‌له‌ک چالاکیین رو‌شنییری و هونه‌ری^(۱) ل چیاپان هه‌بوونه کو نها ژي بو وان پيشمه‌رگه‌یان ياده‌وریین شریین^(۲)، ئەفە بوويه ئەگه‌را کو دوژمن ب خوه ژي ری ل رو‌شنییری و روژنامه‌فانی يا کوردی نه‌گریت، يه‌که‌م جار ل ئیراق و پاشی ل ئیران و پاشی ل سویری و نوکه‌ژی ل ترکیی، لاوین کورد ژي بو ده‌برینا هه‌ست و خواسته‌کین خوه ئەو بزاق خورتر کر، سه‌روکانیا فنی ژي شو‌ره‌ش و بزاقا شو‌ره‌شی ل چیاپان بوويه کو راسته‌وخو پيشمه‌رگه‌ بوويه. بو نمونه‌ ناچار بوونا حکومه‌تا ئیراقی ب جیجی‌کرن ئوتونومیه‌کا کارتوونی کو خوه‌ندن و نقیسیین ل هه‌قلیر و سلیمانین ب کوردی بن و رادیو و ته‌له‌فزیوون و روژنامه و گو‌فاریین کوردی هه‌بن، هه‌ر چه‌ند هه‌بوونا وان دیماکوژیا رژیما به‌غدا بوو، ئو هه‌رگاف ژي حوکمه‌تین داگیرکار د خوه‌ست کو هه‌ر بزاقه‌کا رو‌شنییری شو‌ره‌شگه‌ری کو هه‌بوو بیت، ل هه‌مبه‌ر تشته‌کی هه‌فره‌نگ بیخن د روژه‌قی ده، لئ رو‌شنییر و نقیسکاریین کورد شیان کو ل زور ده‌لیفان کوردپه‌رووری ب نه‌راسته‌راست ئاراسته‌ی کوردان بکه‌ن، د وان کاریین کو حوکمه‌تان دخواست روو‌برووی کوردان بکن، هه‌روه‌ک ل بازاری

(۱) بنیره ل وینه‌دانکا په‌رتوکی

(۲) بنیره ل وینه‌دانکا په‌رتوکی

ئورمىن ل روژھلاتى كوردستانى (ئيرانى) دەما گوڧارا سروە دەرکەت، ل ھەمبەر، رژىمى ژى ب رىيا ھندەك كوردىن باشوور و روژھلاتى گوڧارەك ب نافتى ئامانچ دەرەكەن^(۱) كو سىياسەتەكا ئىسلامىانە بخوڧەدگرت، كو كوردان شيا وى گوڧارى ژى بكوردىنيت.

كو مە بڧى و نەڧى سەرۆكانيا ڧى كورداندن و ستراتىژىكا نەتەوھىي د راگەياندىن زىردەستھەلاتىن داگىركار، شوڧەشگەرەين چىاي و ئاوارەيىن خوھراگر و كوردىن كوردپەرورەين نەترس بوون كو ھەمى ل چىاي بەرھەڧ شاران بوو، وەك سرودا ئەى رەقىب، ھەلكرنا ئاگرى نەڧرۆزى.. ھتد. ژيانا پىشمەرگاتىن ژيانەك روڧشنىرى بوو، كو شىايە زمانى كوردى دەولەمەند بكتە، گەلەك پەيڧ و دەستەواژە ھەنە كو د ژيانا پىشمەرگاتىن دا پەيدا بوونە، ئو كەڧتىنە د نافت فەرھەنگا كوردى دا، ميناك ل وان دەستەواژەيان (ھەڧال، ھاورى، ھاوسەنگەر، ھاوبىر، ئو گەلەك پەيڧ و دەستەواژە ژى ھەبوونە كو جىگىر نەبوونە ئو رەنگە تىن دانڧبەرا وان كەسان دا ماين يىن كو خزمەت كرى ئو تىن د جڧاتەكى جار بچار ب ڧىبرا يەك بينن، وەك (ھاوئەشكەوت)^(۲)، ژيانا پىشمەرگاتىن د شكەڧتان دا دەر باز بوو، لەوما ژى نازاد رەسۆل (رىبەرى كوچكرين پاسۆكى) ئەڧ ژ بو وان كەسان دانى بوو كو پىڧكڧە د شكەڧتى دا دژيان ئو خەبات دكر.

(۱) گوڧارا ئامانچ، گوڧارەكا ھەبڧانە يا روڧشنىرى ئىسلامى گشتى بوو، كو دەزگەھى ئىرشادا ئىسلامى ل تەھرانى چاپ د كر، لىن پترىا نڧىسكارىن وى كوردىن باشوور بوون كو دەربرىنن خوھ ب نەرستەراست د وى گوڧارى دە دەر دكرن، يەكەم ھەلبەتسا من ژى ب نافتى (كوردستان) د ژمارە (۱۰) ل سالا ۱۹۸۶ئى د وى گوڧارى دە چاپ بوو، ھەر دوئ ژمارى دا ئەڧ ھەلبەستەكا ھەلبەستڧان مەزن مەلا خەلىلئ مشەختى ژى تىدا ھەيە كو وەك ميناكەك كورداندنا گوڧارى د ئىنم:

ژ ئەوھل كەس نەدى يە، ھەتا ئەڧى زەمانى	بڧى تەرتىب و خاسما بڧى زمانى
زمانى كورمانجى چ ل باڧ و كالا	نزانى ب خووندنا ماھ و سالا
سەيىن كوئخۆر، ناين ب كىر شڧانى	جاھلەك نەزانى كو زمانى خوھ نەزانى
ھەتا د گەھىت مالكىن بنى ب ڧى رەنگى يە:	
مەگەر كوردى ب كورمانجى نزانى	چەند كىتب گۆتتە ئەھمەدى خانى
يوسف و زلىخا و مەم و زىن	نووبھارا فەصيح ب ئەلفازى شرىن
بزانى تۆ (نەج البلاغە الانام جەلىلە)	ب كورمانجى تەئلىڧا مەلا خەلىلە
نە، شىخ باتەيى، خودان قەلبىن منوھەر	ب كورمانجى گۆتى يە مەولوودا پىڧەمبەر؟

(۲) ئەڧ دەستەواژە ژى من ژ گوتوبىزەكا د ناڧبەرا ھىزايان (كەكن شىركۆ ھەژار و كەكن ئامانچ شاكەلى) كو د تورا ڧىسبۆكى دە ھەبوو من يت

<https://www.facebook.com/sherko.hejar/posts/1093830347306271?pnref=story>

۳- سیاستا وه لاتین داگیرکار، سیاستهک کورقرانی بوویه، لی ژ بو سست و خاف کرنا بزافا شوره شگه ری یا کورد و نه هیلانا پیشمه رگه ی ل چیا یان، سیسته می جاشاتی ئیخسته د رۆژها چه کرداری یا سیاستا ل نافرنا کوردان، ئەف سیسته می جاشاتی هه می کورد و ب کوردی و کنجین کوردی، یهک ژ فشارا پیشمه رگه یان بوویه و وه کر کو جلکین کوردی ب هه مان شیوازی پیشمه رگاتی ل ده قهرین ژێردهسته ه لاتداری یا داگیرکاران ل ئیراق و ئیرانی بکار بهیئت.

ل ئیراقی ل بهر دوو هوکاران دوژمنی نه شیا کنجین کوردی قه ده غه بکه:

۱- سیسته می جاشاتی و کو مکرنا کوردان ل کومه لگه هان و به رفه هکرنا دهسته ه لاتا عه شیره تگه ری د ناف کوردان.

۲- به خشینا مافی ئوتونومی کارتونی، کو قهریژا به یانا ۱۱/ئ ئادارا ۱۹۷۰ یی بوو، کو وهک دیماگۆژیک ل دژی کوردان بکار دهات.

هه رچه ند ئەف خالین سه ره کی بوون کو رژیما به غدا نه شیا کنجین کوردی قه ده غه بکه، لی فاکته را سه ره کی که لتوری کوردی ب خوه بوویه، وهک چیکرنا جلوبه رگان ل خوری و موو و مه ره ز، یان کرنا یاریین کورده واری کو زور یاری هه ر بئ که رهسته یان که رهسته یین سروشتی وهک که فر و بهر و داران کو هه رگاف د به رده ستن دهینه کرن، یان شیوازی شه هیان و داوهت و گو فنه دین کوردی ل ده می بوونه و ژنقه گوه استنی دا.

ب - پارێزه ری یا ناسنامه یا نیشتمانی:

۱- په یاما شوره شگه ران ب گشتی و پیشمه رگه یان ب تایبه تی د په یقه کا بارزانی نهر دا رهنگ قه دهت کو دبیتیت: کوردستان یهک پارچه یه، ئەف سنورئ هه یی ده ستچیکری یه.

ب- د هه می شورشین کوردستانی ل هه رچوار پارچه یان، کوردین پارچه یین دیتر وهک پیشمه رگه و شوره شگه ر له یزینه.

ج- توخیبیری یا کوردان ب بی ره زامه ندی یا وه لاتین داگیرکار، هه ر ل دانانا وان توخییان هه تا نه ا به رده وامه و ژ لای جفاکا کور دیق ه دان پی نه هاتی یه دانان، دکه فندا ل گه رمیان و کووستانکرنا ره قه ند و کوچه ران، یان مفا وه رگرتن ل جوگرافی یا کوردستانی ل ده می شوره شان دا.

د- گرنگترین خال ب دیتنا من نافنی کوردستان ب خوه بوویه، کو ههمی ریکخستان نافنی کوردستان هه لگرت بوو یان هه لگرتی یه، باشتترین درۆشمی پيشمه رگه یان ژى (کوردستان یان نه مان) بوویه و نها ژى بکار د هیت.

ه- ب کریار ژى پيشمه رگه ی سه لماندی یه کو پاریزه ری خاک و سرۆشتا وه لاتنی خوه بوویه، ئەگه ر کۆمه کا چه کداران د هافینه کا گه رم و پر پووش و په له خ دا، د ناف شه ری بی به رامبه ر ژ لاینی چه ک و هیتزا مرۆفی دا، بزافا فه مراندنا ئاگری بکه ت کو ناقار نه سوژیت^(۱)، چاوان ناسنامه یا گه ل و وه لاتنی خوه ناپاریزیت ؟.

تایبه تمه ندی یا پینجی:

بو هه ر پيشهاته کئی یی ئاماده یه:

گومان د ئاماده یی یا پيشمه رگه ی دا نه بوو یه و نیه، ژ بهر کو ههمی ئەگه ر ل بهر چاف د بوون، ژ بهر کو وه لاتنی مه ب زۆری یا وه لاتین زۆرده ست دابه ش بوویه و ب سه ر سی نه ته وه یین دژه کورد، ل دووف به رژه وه ندیین زله یزان، سه رباری هه بوونا به رژه وه ندیین هه ری می و جیهانی کو وان نه ته وه یان له هف نزیک دکهن، کو یه ک ژ وان له هف نزیکی کرنا بزافا بازرگانی و کیشه یین ئابۆری یا جیهانی و ریگرتن ل بهر خودانا گه لی مه یه.

ئه ف له هف نزیکی بوونین وان وه لاتان ل دژی قیان و خواستا شو ره شگه ری یا گه لی مه نه، له وما هه رگاف هه ر بزافه کا شو ره شگه ری ل هه ر پارچه یه کا وه لاتنی مه هه بیت یان هه بوویه، یه ک ژ تایبه تمه ندیین وی شو ره شی هه رگاف ئاماده بوونا هیتزا چه کدارا وی شو ره شی بوویه، بو به رسینگ گرتنا هه ر پيشهاته کا چافه ریگری یان نه چافه ریگری.

گه ورینین بنه رته تی د ئاستی وه لاتین داگیرکار و جیهانی دا ژى وه ک پيشهاته جهی گرنگی داننی بوون و ئاماده یی بو گو هه رتین سیاسی و سه ربازی وه ک خوه زیه ک ژ بو شو ره شگه ران بوویه، زۆر گو هه رتین مه زن کو کاریگه ری هه بوویه و هه رچه ند نه بوونه هو کاری ب ده ست که فتنه

(۱) د چافیکه فتنه کا من د گه ل یا مام میکائیل ده ربۆتکی (ئیسومه ری)، کو تو مارا ده نگی ل نک من پاراستی یه د بیژیت: د ده می شو ره شا نه یلۆلی دا، گه له ک جاران ده سه ته یه ک ژ پيشمه رگه یان د هاته ده ستیشان کرن ته نی ژ بو ئاگر فه مراندنی، د شه رین پيشینی کری دا، ئان ده ما کو ژ نه نجامی بوردومانین فرۆکه یان ئاگر بهر د بوو یه ناقاری پيشمه رگه ی ژى وه ک خه لکی ده فه رین ئازاد خه مخور بوون ژ بو ئاگر فه مراندنی.

د- په‌ند وەرگرتن ژ خوه‌نووفه‌کرنا دیرۆکئ: ترس و گومان ل دووباره بوونین دیرۆکی وه‌ک ریککه‌فتنا جه‌زاییر یان ریککه‌فتنن ناقه‌را سورین و ئیراقی و ئیراق - ترکیی د سالتن نیفا دووین یا سه‌ده‌یا بیستئ، کو نها ژی بزاف ژ بو ئه‌کتیڤکرنا وی ریککه‌فتنا ترکیی و ئیراقی هه‌نه، هه‌روه‌ها بزاقین دیپلۆماسی د به‌رده‌وامن دناقه‌را ترکیی و سورین و ئیرانئ دا، کو هه‌می خانه‌یا دژبه‌رییا شو‌ره‌ش و داواکاری یا مافخوازی یا کوردانه.

ه- به‌رچافنه‌گرتنا ره‌وشا کوردان ژ لاین ناقه‌ته‌وه‌یی فه: وه‌لاتین بریارده‌ست و زله‌یزین جیهانی ژ به‌ر پاراستنا به‌رژه‌وه‌ندیین خوه‌یین سیاسی و ئابوری و ده‌ستکه‌فتین خوه‌ د وی بزاقا دیپلۆماسی دا، کیشه‌یا کوردان وه‌ک کیشه‌یه‌کا نافخوویی یا وان وه‌لاتین کو کورد ب سه‌ردا دابه‌ش بووی هژمار کری یه و دکهن، نه‌ک کیشه‌یا گه‌له‌کئ ژیر سته‌م و زولما داگیرکاران، کو ئه‌ف ژی ژ بو پيشمه‌رگه و هیزا چه‌کدار و شو‌ره‌شگیرا کوردی باوه‌ریه‌ک نه‌گور بوویه کو ژ گه‌ل و چیایین کوردستانئ پیقه‌تر چ هاریکار و پشته‌فان نینه، هه‌روه‌ک رۆشنییر و سیاسه‌تقانیین جیهانی ژی هه‌ست ب قئ کریه و کورد ب بئ پشتیفان دایه‌ قه‌لم لئ ژ ئاستئ بریارده‌ری و سیاسی یا جیهانی چ پشتیفانیه‌ک ژ بو مه‌ کوردان نه‌بوویه^(۱)، له‌وما تنئ دلگه‌رمی یا پيشمه‌رگه‌ی گه‌ل و سروشتئ کوردستانئ بوویه و ئه‌ف ژی بوویه ئه‌گه‌ر کو بو هه‌ر پيشه‌اته‌کئ یئ به‌ره‌ه‌ف و ئاماده‌ بیت.

تایبه‌ته‌ندی یا شه‌شئ:

جانبازه ژ بو گه‌ل و وه‌لات:

داستانین پيشمه‌رگه‌یان تو‌مارکری، د شو‌ره‌شین کوردستانئ دا، د کیم میناکن، د ناف شو‌ره‌شین پارتیزانیین جیهانی ژی دا بئ هه‌قه‌بن، ژ به‌ر کو هه‌چ شو‌ره‌شه‌کا نه‌ته‌وه‌یی ل قئ جیهانی دا هه‌بوو بیت، ئاستئ پشتگیری و په‌یوه‌ندیین سیاسی و سه‌ربازی د دو‌ریچکری نه‌بوون وه‌ک شو‌ره‌شین کوردستانئ، هه‌تا ئه‌و شو‌ره‌شین کو نافوبانگین وان ژی گه‌له‌ک بلاف بووی، لئ نه‌ک ته‌نئ ده‌قه‌رین کو شو‌ره‌ش تیدا بووی بگره‌ هه‌می کوردستان د دو‌ریچه‌کا سه‌ربازی و ئه‌منی و هه‌والگری دا بوویه

(۱) نفیسکار ئه‌حمده‌ قه‌ره‌نی د پيشه‌کی یا کتبا خوه (رۆشنییری یا چیا / هه‌فلیر/ چاپا ۱۹۹۲ پئ) دا، به‌حس ل قئ ته‌نئ بوونا کوردان و چیا ب ته‌نئ دو‌ستئ وان کری به.

سەربارى دەستوردا نا ھېزىن داگىركار ژ بو ئىنجامدانا ھەر كرىار و بزاقھكى و بەخشىنا دەستھەلاتا رھا ب فرماندەيىن لەشكرىين وھلاتىن داگىركارىن كوردستانى ژى ھەمان جانبازى يا چەكدارى شۆرەشگەرى كورد دەسلەينىت، بو نمونە ھىزا لەشكەرى يا ئىراقى پىنجەم سوپاين چەكدارى جىھانى بوو، ھەم ل رىژھيا ھىزا مروقى ھەم ژ ئالىي لوجىستى و پر چەكىن، ژ ئالىي دەستھەلاتبەخشىن ب فرماندەيىن سەربازى ژى ل جىھانى بى ميناك و ل رىزبەندى يا يەكەم دەھىت، تركيا ئەنداما ناتويى يە و چەكى لەشكەرىن وى چەكىن ھىزا ناتو يە.

تايبەتمەندى يا ھەفتى:

باوھردارە ب كىشەيا گەلى خوھ و وپرەكە:

وپرەكى و باوھردارى يا پىشمەرگە و دەستەيىن پارتىزانى ماندەل نابن، ئەگەر ئەم تەنى باشوورى كوردستانى ب نمونەيا وپرەكى و باوھردارى يا كەسى چەكدارى شۆرەشگەرى كورد، بينىن، ئەفە سەراستكرنا وى تايبەتمەندى يە كو پىشمەرگە وپرەكە و باوھردارە ب كىشەيا گەلى خوھ، ژ بەر كو ھەر پىشتى نىسكوي ۱۹۷۵ ئى ب دەمەكى كىم دەستەيىن پارتىزانى ل بادىنان و سوران ب ناڤى شۆرەشا گۆلانئ (۱۹۷۶-۱۹۹۱) ئانكو شۆرەشا نوو دەست ب چالاكىين چەكدارى كرەفە، ھەرۋەھا پىشتى راوستانا شەرى ھەشت سالىي ناڤبەرا ئىراق - ئىران و قووناغىن ئەنڤالى و كىمىبارانكرنان د سالا ۱۹۸۸ئى دا، ديسان ب دەمەكى كىم دەستەيىن پارتىزانى دەست ب كرىارپن چەكدارى كرەفە، وپرەكى و باوھردارى يا بى ئەندازە نەبىت، سنورىن گرتى ب سەربازگەھان، ب رەنگى كو كوردستان ب سەربازگەھەكا مەزن بەپت ھژمارتن، ب ھزاران زەڤيىن مينيژكرىين ب دەستى ھىزىن ئىرانى و ئىراقى، كو زورىنەيا وان زەڤيىن مينيژ كرى ل ناڤ خاكا كوردستانى و د ھىلا تۆخىي دەستچىكرىي ناڤبەرا ئىران - ئىراقى بوون، سەربارى ھەبوونا چاڤدېرى يا ئاشتىپاريزىن نەتەوين يەكبويى ژ بو پاراستنا ئاشتى ياناڤبەرا ئىراق- ئىرانى د سالىن ۱۹۸۸، ۱۹۸۹، ۱۹۹۰ ئى، كو خالەك گرتنا سنوران بوو و ريگرتن ژ ھىرشىن ئوپوزىسيونىن وان كو تەنى ئوپوزىسيون ھىزا شۆرەشگەرا كورد بوو.

ھەرۋەھا خالەكا دىتر يا سەلماندا فى تايبەتمەندى دەمى شەر و ھىرشىن دوژمنان دا خويى دبىت، كو د رەوشىن ئالوزىن شەر دا، ھەڤرووبونىن نەبەرامبەر، ھىشاركرنەڤەيا جەماوهرى ل مەترسىين ھىرشان، ھەوارچونا گونديين دەڤەرىن رزگاركرى، پاراستنا لەڤەرگەھ و دارستانان ژ

سوۆتنى، ئامادەكارىيىن پزىشكى، ئەفە ھەمى ب وپرەكى و باوهردارى ب كېشەيا گەلى كوردفە دەپتە بەستن.

تايبەتمەندى يا ھەشتى:

بكاربرنا چەكى ل دووف شيان و شارهزايى:

ھەرگاف پېشمەرگەى ب دوو شيوازان چەك بكار برى يە

ا- شيوازي ئاستى ھەوجەبى يا چەكى، د بكاربرنى دا.

ب- شيوازي كارايى يا چەكى د شەرگەھان دا.

ئەگەر ئەم ب فى تېگەھى ھەلسەنگاندنا بكاربرنا چەكى ژ لايى پېشمەرگەى فە بکەين، ئەفە

مفا و بەھرە ھەرگرتن ژ چەكى ۋەك بنەمايەك و ديسپلینەكا چەكدارى بوويە د ناف پېشمەرگەيان،

كو ئەفە ژى بوويە ئەگەرا كاريگەر بوونا وى چەكى د دەستى پېشمەرگەى ژ بەر كو شيوازي بكاربرنى

شيوازي شيان و كاريگەرى ل دووف رهوشا جوگرافى و شەرگەھ و چەكدارى بوويە، كو ھەمان

چەكى سقكى د دەستان ۋەك ھىزا كاريگەر يا شەرگەھان بوويە، سەربارى ھەبوونا شارهزايى يا

بكاربرنا سرۆشتى كوردستانى كو سرۆشت ب خوە د بزاقين پارتيزانى دا، كاريگەرى ل سەر

كۆنترۆلكرنا شەرگەھان ھەبوويە، ناراستەراست چەكى كاريگەرى يا مەزنتر ل پېناسا خوە ھەبوويە.

شيوازي بكاربرن و كا كى بكار دەت؟، ۋەك تايبەتمەندىەكا چەكدارى يا شۆرەشگەرى يا كوردى

بوويە، ھەر ل بەر ئەفنى ژى بارزانيى نەمر ل ھەمبەر پرسەكا شاندا دانوستاندنكار يا ئىراقى كو

پەسنى ھىزا چەكدارى و چەكىن دەستى ھىزا سوپايى مسرى ل ھەمبەر ئيسرائىلى دكەن، د بېژيت:

چەك تەنى پارچەيەكا ئاسنى يە ، ئەفا پشتگەرمىي د دەت كەسین بكار بەرىن وى ئاسنى ئە^(۱).

بكاربرنا چەكى ل دەف پېشمەرگەيان ب دو بنەمايان بوويە، كو ھەردو بنەما برىتى بوون ل

شيانا بكاربرنا وى چەكى د دەست و شارهزايى يا بكار برنا وى چەكى د دەست، ئەف ژى ل ئەزمۇنا

شۆرەشگەرى يا كەسى چەكدارى كورد د شەرگەھاندا ب دەست كەفتى يە، كو بوونە بنەمايىن ب

ھىز د راپەراندنا كار و چالاكىين سەربازى دا.

(۱) بارزانی و بزاقا رزگارخووازی يا كورد ، مەسعود بارزانی ، چاپا يەكەمین ، سالا ۲۰۰۵، چاپخانەيا ۋەزارەتا پەرورەردى، بەرگى سىيى ، بەشى يەكى . شۆرشا ئەپلۆلى ۱۹۶۱-۱۹۷۰ ، لاپەرەيا ۲۴۱ .

تایبەتمەندی یا نەھێ:

دلۆفان دگەل ئیخسیر و بریندارین دوژمن:

ژ ھۆکارین سەرکە یین کو لاقی کورد بەرەف دەفەرین ئازادکری چوویی و ژبانا پێشمەرگاتی ھەلبژارتی، ئەو رەفتار و کریارین ھۆفانە بوون کو ل دژی کوردان دا دەھاتنە کرن، ئو ھەستا نەتەوخوازی و گەلپەرستی بوو، نەھیلانا ستەم و زۆرداری بوو، گەیشتن ب مافین دەستپێکین ژبان و ئازادی بوو.

لەوما د ھەر رەوشا پێشمەرگە تیدا بایە، ب بەرچاڤگرتنا ریزگری ل بریندار و ئیخسیرین دوژمن و ھاریکاریکرنا وان بوویە و ھەستەکا مروفپەرەری ھەبوویە، کو ئەف ریزگری بوویە ئەگەرا وی کو ھەرگاڤا ھیزین دوژمنی تەنگاف بیان بەختی سەرکەدەیین کورد خواستبا و خوہ سپارتبا دەستی پێشمەرگەیان، ریزگری و پاراستنا دیل و بریندارین دوژمنی سەربەرزەیک دایە براڤا پێشمەرگاتی کو ئەفرۆ سەرکەدایەتی یا ھەریما کوردستانی شانازی ب نەکوشتنا دیلان دکەت ل سەردەمی راپەڕین و رزگارکرنا شارێ کەرکوکی د سالا ۱۹۹۱ ئی دا، ئومونەیا سەلماندا خزمەتکرن ب برینداران و نیشاندا ئیانا مروفایەتی ژ ل ھەمبەر بریندارین دوژمن گرتەیا فیدیوی یا شەری بناڤوانگی کۆری یە ل سالا ۱۹۹۱ ئی کو دەما پێشمەرگەھەک جھێ سەربازەکی بریندار خۆش دکەت و ئاڤا مەتاری خوہ ددەتی. ئەو گرتە د بیرەوہری یا شەری کۆری ل شاشەیین زۆر ل تەلەفزیوتین کوردستانی ب تایبەت کوردستان تیڤی بلاڤ بووی^(۱).

ھەرەھا نەک پشتی دەرباسبوونا قووناغین شۆرەشین کوردی ھەر ژ شۆرەشا ئاگری ئەف پرنەسیا نەکوشتنا دیل و ئیخسیران ل ئاڤ شۆرەشگەران ھەبوویە^(۲).

ھەرچەند ل پشتی رەددا نەفەیا سۆپایی پاسداران ژ بو ڤەگھورین وسەربەست بەردانا دیلین کۆمەلەیی ل مەریوان و کۆشتنا وان دیلین کۆمەلەیی، کۆمەلە ژ دەست ب کۆشتنا دیلین پاسداران کر، ھەرچەند د ئاڤ کۆمەلەیی ب خوہ ژ ئەف کریار شەرمەزار بوویە ڤە لئ تشتەک بوو و ھات بوویە کرن^(۳).

(۱) بنێرە کورد و کوردستان، دێرک کینان، ژ پاڤڤەیا ئنگلیزیی د. لەزگینی ئاڤدەرەمانی، لاپەرەیا ۱۰۷ ئی، ل بارا گرتین جەنگی د شۆرەشا ئەیلۆل (۱۹۶۱-۱۹۷۰) ئی دا، ئیماژھیک کری یە کو سەرباز سەربەستەرددان و ئەفسەر وەک دیل دەشتن.

(۲) بنێرە کتێبا راپەڕینی ئاگری، ژ نفیسینا ئیحسان نوری پاشا، وەرگێران ژ بو کوردیی، ئەرسەلان بابیز، لاپەرەیا ۱۶ ئی چاپا دووی، سالا ۱۹۹۰ ئی، چاپخانەیا وەزارەتا رۆشنبیری یا حکومەتا ھەریما کوردستانی.

(۳) کۆمەلە لیکۆلینەوہیکە میژوویی یە، زاھیر رەشید پور، چاپا یەکن سالا ۲۰۰۶ ئی چاپخانەیا چوارچرا، سلێمانی، لاپەرەیا ۱۴۳ ئی.

تایبه تمه ندى یا دهه:

ل هممه ر کار و کریارین خوه، خوه بهرپرسیار زانی یه:

د دهه شورهش و ژيانا چه کداری یا چیا یان، رهوشا دژوار و تنگافیین کو روو برووین پیشمه رگه ی د بوون، زورجاران پیشمه رگه بخوه دبوو بریارده ری نه جامدانا هه ر کریاره کئی، ل دوو ف حهوجه یی و دم و رهوشا هه یی، هه رگاف هه لوه ست و بریار یی ل سه ر رهوشین ئالوز و گهرم بده ت^(۱)، د فئی پیقاژوو یی ژى دا ل هممه ر هه ر کریار و کارفه دانه کئی خوه بهرپرسیار زانی یه، نه فه ب وئ واته یی نیه کو پیشمه رگاتی گوهداری بریار و راسپارتیین سه رتری خوه نه بوویه و دیسپلینه کا له شکه ری نه بوویه، لی هنده ک کاودان و رهوشین ئالوزین له شکه ری و شه رگه ه یی نه و خواست کو بریار دده ستی تاکئی پیشمه رگه ی ژى دابیت، کو د زور شه ران دا پیشمه رگه ه کی ل دوو ف شیان و شه رازی ل شه ر و جوگرافی و پارتیزانی بریاره ک دایه یان کریاره ک نه جام دایه کو ب بهرژه وه ندى زانی یه، لی چ جارن پیشمه رگه ی خوه ژ کار و کریارین کو نه جام دای نه فه دزی و راستی و روئی د گو فتار و کریاران دا بوویه، هه تا نه گه ر سووچار ژى بایا د وئ کریار و بریار یی دا، ل ده ما لیپرسین ل سه ر سه ریچیان و سووچار یی ژى، لیپرسین ل دوو ف بنه مایین شوره شگه ری بوون و مافئ بهرچا فگرتنا رهوش و کاودانان و ده رفه تا روئقه کرنا رهوش دایه که سی سووچار، کو مرو ف دکاریت بیژیت ل دوو ف په یفه کا بارزانیی نهر دیژیت: که سی پاک ژ لیپرسینی ناترسیت، وه ک بنه مایه کا رهوشتی یا شوره شگه ری بوویه کو هه ر بریارده ری ه ک ب مه به سته ک پاک و پیخه مه ت سه ر خستنا وئ بزافا شوره شگه ری هه بیت ژى سووچار یی نیه.

تایبه تمه ندى یا یازدی:

ب پروگرام و دیسپلین شوره شگه ری کار دکه ت:

به حس ل دیسپلین شوره شگه ری، یان ده ربینه ک ژ بو شروفه یا دیسپلین شوره شگه ری، هه فیره که و زور ئافئ دبه ت، ره نگه د شیانین من ژى دا نه بیت، لی ب ره نگه کئی گشتی دیسپلین

(۱) روئنفیسا گه ریل PKK ی، پیروژناسکاداش، کو ده ستنفیسه و هژمارا روپهلان دبار نه کری یه کو ئاماژه بی بیته دان.

شۆره شگه‌ری ب شیوازی ریکخستی کو ب سیسته‌مه‌کا دو بالییین چه‌کداری- پارتیزانی و ریکخستن - پارتیایه‌تی بوویه کو ب شیوازه‌کن زانستی یی به‌نامه‌ریژ کری بوو د چوارچووڤنی هزرا نه‌ته‌وه‌یی و نیشتیمانی دا.

له‌وما پیشمه‌رگه وه‌ک هیزه‌ک چه‌کداری ریکخستی هاته ناسین، هه‌ر ئه‌و ریکخستی بوونا هیزین چه‌کداری کورد هوکار بوو کو ل رووی جفاکی فه فه‌کری بیت، هه‌ر ئه‌و ژو بوویه سه‌ده‌ما جه‌ماوه‌ری بوونا پیشمه‌رگاتی. هه‌ر چه‌ند دیسپلین شۆره‌شگه‌ری بخوڤه دگرت. لئ دیسان رووی جفاکی ئانکو عه‌شیره‌تگه‌ری ب خوڤه گرت بوو، کو نها ژو کاریگه‌ری ل سه‌ر هه‌یه، ل هه‌رچوار پارچه‌یین وه‌لاتی مه‌ ئه‌ف ره‌نگه‌دان هه‌بوویه و هه‌یه، لئ ل باکوژی کوردستانی ئه‌ف ب کیمی ده‌یته دیتن، یان کیم کار یی ده‌یته کرن.

فه‌ره به‌یته گوئن ئاغاتی کاریگه‌ری ل سه‌ر فی ریکخراوه‌یی هه‌بوویه، ب تایه‌ت ل باشووری کوردستانی، ئو پارتیین کوردان ژو هه‌ر ل شۆره‌شا ئه‌یلۆلی و ییشت ژو نه‌فایه‌ خوه ل عه‌شیره‌تان و هیزا عه‌شیرکی فه‌ده‌ر بکه‌ن^(۱). هه‌رچه‌ند ئاغاتی ل باکوژ و روژه‌لات خورت تر بوویه لئ زیده‌تر ب جاشاتی فه‌به‌ستی بوونه و فه‌به‌ستینه، لئ به‌روڤاژی ل باشوور زورجاران فئوداله‌ک ب ته‌فایا جاشین خوه‌فه چۆیه ناف ریزین شۆره‌شی و ئه‌ف ژو بوویه کاریگه‌ریه‌ک کو هیزین پیشمه‌رگه‌ی ب سه‌ر عه‌شیره‌تان دابه‌ش بن زیده‌تر، نه‌ک ب سه‌ر سنوره‌کی جوگرافی ديار کری یان ژو ب سه‌ر ده‌سته‌یین ژیگرتی، ئه‌ف ره‌نگه‌دان نها ژو هه‌یه.

تایه‌مه‌ندی یا دوانزدی:

د ده‌می شه‌ری دا بین فه‌ر و د ده‌می ئاشتی دا ئاماده:

سه‌رکه‌فتنن پیشمه‌رگاتی د به‌ره‌یین شه‌ری دا، گریدی ب شیوازی پارتیزانی بوون کو د ناف فه‌ره‌نگا سه‌ربازی دا ب دربا ب له‌ز و کوژه‌ک ده‌یته ناسین، ئه‌فه ئیک ژ شیوازین شه‌رفانی بوویه ل کوردستانی، هه‌رچه‌ند شه‌ری به‌ره‌یی ژو هه‌بوویه ب دریزاهی یا شۆره‌شا ئه‌یلۆل (۱۹۶۱-۱۹۷۰)ی

(۱) عه‌بدولا نه‌حمه‌د ره‌سول پشه‌ری، به‌شی دووه‌م له یادداشته‌کانم، شۆرش ئه‌یلۆلی سالی ۱۹۶۱ دژی رژیمی قاسم، چاپیه‌که‌م / سالی ۱۹۹۷ هه‌ولێر، لاپه‌ره‌با ۱۵ ی.

ل باشوور، لى پارچه يين ديتر شهرى بهرهبى كيمتر هه بوويه، هه رگاف پيشمه رگه ي دوو شيوازين جهنگى هه لېزار دنه:

شيوازي پارتيزانى: كو ل بارتر بوويه و زيانين گيانى كيم و ده ستوه شاندين لهز و جه رگر بوويه بو دوژمنى.

شيوازي بهرهبى: ب كيمي د دېرؤكا چه كدارى دا ده يتته ديتن، ل باشوور شهرى بهرهبى ته نن مرؤف دكاريت بيژيت ل سهرده مئ كو مارا كوردستان و شو ره شا ئه يلؤل (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئى دم ب دم هه بوويه. ل رؤژه لات ته نن پشتى سه ركه فتنا شو ره شا ئىسلامى (۱۹۷۹) ئى، بو ده مه كئ كيم بهرهبى بو، لى ل باكور چ جارن شهرى بهرهبى كو ل بازنه يا پارتيزانى ده ركه فيت نه بوويه.

وهك نمونه ده ما كو خومه ينى فه رمان و جيهادا دژى كوردان ل رؤژه لاتى ده ركرى (۱۹۷۹) ئى، ل ده ستپيكن بهرهبى بو لى ل دووف را شيوازي پارتيزانى ب خو فه گرت، پشتى زه ختا شهرى بهرهبى شو ره شگه ران ده ست ب شهرى پارتيزانى كر. شهرى پارتيزانى ژى وهك بنه مايئ بزافه كا شو ره شگه رى ريگرتن ل داگير كنه فه يا كوردستانى بيت، ئه گه ر ل دووف شيان ژى نه بيت، نايبت رى ب دوژمن به يتته دان يبي زيان و ب سانا هى ئارمانجان ب ده ست بيخت، ئو نايبت يبي به رگرى هنده ك جهان داگير بكه ت^(۱).

لهوما دريژترين ماوى خه باتا چه كدارى ب پارتيزانى ده رباز بوويه، كو مرؤف دكاريت ب قان ئه گه ران فه به ستيت:

۱- دوژمن ل هه ر چوار پارچه يان ب هيزتر بوويه، چ ل روويئ هيزا مرؤفى يان ژى لؤجستى و چه كى.

ب - جوگرافى يا كوردستانى و ئاسيى يا شاخ و داخين كوردستانى و شاره زايى يا ل سرؤشتن كوردستانى و مفا ديتن د كرده يين چه كدارى دا، كو په يوه ندى يا ناقبه را كرياتن شو ره شگه رى و جوگرافيا سه ربازى خورت دكه هه بوويه، ئه گه ر ئه م بيژين كو چه كدارى شو ره شگه رى كورد جوگرافيا سه ربازى د كرياتن خوه دا بكار ئينايه ئيرينه كا درسته لى نهك وهك زانستى جوگرافيا سه ربازى، ژ بهر كو جيؤپؤله تيك د ده ستپيكن ژ لايئ دېرؤكزان و سياسه تقانئ ئنگلستانى رؤدؤلف

(۱) يادداشتهاى يك پيشمرگ قهرمان، خاطرات فرمانده شهيد شاپور فيروزى، به كوشش جليل گادانى، جلد ۱، لاپه ره يا ۱۱۳ ئى.

كىلىن ۱۸۶۴-۱۹۲۲ ز ل ساللا ۱۹۱۶تى دا وەك زانست كار بو كرى يە، د دووف را ژھنەئالتي ئەلمانى كارل ھاوسھوۋفەر بنەمايىن قى زانستى دارپىتتى و دەولەمەند كرن^(۱)، مل ب ملن جوگرافى و جيوپولەتيكى، جوگرافىا سەربازى وەك تايەك ژ زانستى جەنگى (جەنگزانى) كەفتە مەيدانا فەكۆلىنن ستراتىژى^(۲)، مروڧ نكارىت ببىژىت كو ھىزىن چەكدارىن شوڧشگەرىن كوردى خوەدى جوگرافى يا سەربازى بيت، لى ھەرگاف جوگرافىا د كرىارن خوەيىن سەربازى دا بكار برىە، ئەفە ژى وى ناگەھىنىت كو ئەف زانست نەبوويە و مفا لى وەرنەگرتى يە، بەلكى زور مفا ل جوگرافىن وەرگرتى يە، نمونە ژى بەرھەسوو نەچون يان ھەلبۇارتتا جھى بوسە يان بەرگريى كو ھەمان رولن جوگرافى يا سەربازى بوويە لى ب ناف و فەكۆلىن ئەو ناف پىقە نەبوويە، يەك ژ ئەگەرىن كو جوگرافىازانى يا كوردستانن ل دەف پىشمەرگەيان خورت ببىت ھىزا كوردىنى (ناسيۇنالىزم) يىن بوويە، كو ب نافى كوردىنىيى - بزافا ناسيۇنالىزما كوردى - بوويە، خورتىن كورد ل دەفەرىن جدا جدا ئەركن خوە بجى كرى يە، ھەرۋەك دەيتە زانين سى ھوكار ھەبوونە كو جوگرافىا وەك زانست خورت ببىت، ئەو ژى گەشت و ديتنەفئىن جوگرافى، خورتبوونا ناسيۇنالىزمنى و زوربوونا رۆنشتفاننن جيھاننى^(۳).

ھەر كيانەكا سىياسى ل سى توخمىن سەرەكە پىك دەيت: زەمىن، خەلك، دەستھەلات (حكومت). ئەف سى توخمە ژى ل دەفەرىن رزگاركرى بەردەست بوون، لى چ جاران وەك زانستەكى جوگرافى يان جيوپولەتيك بكار نەھاتىە كو فەكۆلىنن زانستى بو بھىنە كرن، لى ھەرگاف جھىن ل بار بو بارەگا يان بازارگەھ يان جى كو ژ ھىرشىن دەژمنى دوور، ژ بوردومان و توپارانان پاراستى، نزيك ل جھى زوو بدەست گەھشتنا خوارنى و ژ بو ئافەدانىي ھەلبۇارتى يە^(۴).

ج- ھەلسەنگاندن و ھەقبەركرنا ھىز و چەكى خويى و يى دوژمنى و كاريگەرى يا بكاربرنا چەكى و ب زەحمەت بدەستخستنا چەكى.

بلى ژ قى شىوازى ل شەرى پارتىزانى و بەرەيى، ددەمى ئاشتى و ئارامى يا بىشەر و دەمىن ئاگرەست و دانوستانان دا، ھىزا پىشمەرگەى خورپىكخستى و چالاكىين رۆشنىبىرى و سىياسى و

(۱) خەبات عەبدۇلا، بنەما تيۇرىەكانى جوگرافىاي عەسكەرى كوردستانى باشور، چاپخانەيا روون، چاپا دوويىن، ساللا ۲۰۰۵ ئى، لاپەرا ۴۱ ئى.

(۲) خەبات عەبدۇلا، ھەمان ژىدەرى بەرى، لاپەرا ۱۳-۱۴ ئى.

(۳) خەبات عەبدۇلا، ھەمان ژىدەرى بەرى، لاپەرا ۲۸ ئى.

(۴) خەبات عەبدۇلا، ھەمان ژىدەرى بەرى، لاپەرا ۳۹ ئى.

پهروه‌ده‌یی دکرن، ب گشتی ژ لایق که‌سین خوه‌نده‌فان و روښن‌بیر بزاقین ئه‌رینى زور بوون وهک دهرسدانا ل گوندان، ری‌کخستنا کوږ و سمیناران، ناخفتی ل مه‌یدان و مزگه‌فتین گوندان، هتد... ل ئالیی پهروه‌ده و فیرکرنی، هه‌رگا‌فا ده‌لیفه هه‌با پيشمه‌رگه‌ی وهک ماموستای رول دیتی یه، ئه‌فه‌ژى سه‌لمینه‌را راستی یا هه‌بوونا پيشکه‌فتنخو‌ازى یا چه‌کدارى کورده، هه‌رگا‌ف کو پيشمه‌رگه‌ی ده‌لیفه هه‌بان، ده‌م ژ بو خوه‌ پينگه‌هاندن و فیرکرنه‌ که‌سین دیت ب کار دبر، زورتر د وه‌رزى زستانى دا، دبوویه وه‌رزى بینه‌دان و کاروچالاکیین پهروه‌ده‌یی و خو‌پينگه‌هاندن، ئه‌و ژى ل به‌ر ئاسیى یا چیا‌یان و دريژى یا زستانى و کورتیا پایز و بهاران، ل دوو‌ف که‌ش و هه‌وايى کوردستانى، کو بزاقین سه‌ربازيین دوژمن به‌رته‌سک دکرن وهک مژ و عه‌قران دبوونه به‌ربه‌ستين چالاکیین هی‌زا ئاسمانى وئاسیى یا هاتن و چونا له‌شکه‌رى یا پیاده و ماکینى، ب ئاوايه‌کى د روژين شوږش و به‌رخوه‌دانان دا پيشمه‌رگه‌ی ب فى ره‌نگى کارى پهروه‌ده‌یی کرى یه:

د- فیرکرنه‌ه‌فالیین خو ژ بو راینان ل نفیسین و فه‌خووندن.

2- فیرکرنه‌زاروکین گوندین ده‌فه‌رین ئازاد کرى.

3- بزاقین روښن‌بیری و خو‌لین هشیارکه‌رى ژ بو که‌سین نوو د بوونه پيشمه‌رگه‌.

- بزاقا هشیارکرنه‌فه‌یا خه‌لکى ژ روویى جفاکى و سیاسى و نه‌ته‌وه‌یى.

ئه‌ف ژى د بیره‌وه‌رییا شه‌هید شاپورى فه‌یروژى دا ره‌نگه‌دایه، به‌حس ل پيشمه‌رگه‌یه‌کى دکه‌ت کو سه‌ربارى کار و ئه‌رکین حزبی و پيشمه‌رگاتیى ده‌رسدیری یا زاروکین گوندی (کاشته‌ر) ل روژه‌لاتى کوردستانى ب ستویى خو‌فه‌ گرت بوو^(۱).

یانى که‌سى کو د بوویه پيشمه‌رگه‌ که‌سین خوه‌دان شیان و زانین و شوږه‌شگه‌ر بوون ب هه‌مى واته‌یان فه. ئه‌گه‌ر نمونه‌یین ماموستاتیى د ده‌مى شوږه‌شان دا بئینینه‌فه، فیرگه‌هین شوږه‌شا ئه‌یلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) مه‌زن و فیرگه‌هین خیفه‌تگه‌هین په‌نابه‌رین ل تورکيا (۱۹۸۸-۱۹۹۱)ى، نمونه‌یین باشن^(۲).

(۱) یادداشت‌های یک پیشمرگ قهرمان، خاطرات فرمانده شهید شاپور فیروزی، به کوشش جلیل گادانی، جلد ۱، لاپه‌ره‌یا ۲۳۰ یی.

(۲) هیفی د روژین ره‌شدا، پیداجو‌نه‌ک ل سه‌ر ره‌وشا په‌نابه‌رین ئه‌نفال کرى ل خیفه‌تگه‌ها می‌ردین ژ ۱۹۸۸/۸/۲۸ هه‌تا ۱۹۹۲/۹/۲۲، به‌ره‌ه‌فکرن: مه‌مود توفی، چاپ‌خانا حاج هاشم - هه‌فلیر ژ وه‌شانتین سپیریژ، سالا ۲۰۰۶ ى، بنیره لاپه‌ره‌یا ۵۳ یی.

فېركارى يا ژيانا چه كدارى و چه كى ژ بو كه سين كو نوو دكهفتن ناف ريزين پيشمه رگه ي دا هه بوو، زور كيم كهس هه بوونه كو د ناف ريزين پيشمه رگه ي دا بزافا خو پيگه هاندن و خو په روه ده كرنى د هه مى لايين ژيانى دا نه بيت ب تايهت ژ لايى چه كدارى فه، كو نه فه نه راسته وخو د بوويه هوكار كو هه ر تاكه ك فيرى بكاربرنا چه كى د ناف شو رشى دا بيت، لهوما ته بيه تمه ندى يا شيان و شيوازي بكاربرنى بو هنده ك كه سان دما فه، هه روه ها ئاماده باشى يا هه رگاف ژ بو هه ر پيشهاته كا چافه رى يان چافه رينه كرى، وه ك ئه م بار كرنا چه ك و خو ارنى، گه شتين هشاركرنه فه يا جفا كى ل ناف گوند و شاران، نه و گه شت هشاركرنه فه يا جفا كى بوون ل رووين پيشهاتين سياسى و رو نكرنه فه يا هه لويس ت و سياسه تا پارتيين شو ره شگه ر ژ بو جفا كى، هنده ك جار ان ژى نمايش كرنا هيژ و چه كى نوو كو دكهفته ده ستى پيشمه رگه ي وه ك بزافه ك ژ بو ووره به رزى يا گه ل، هنده ك جار ان ژى وه ك شه رى ده روونى ل هه مبه ر دوژمنى.

ل باكورى كوردستانى ژى دا هه مان بزاف هه بوونه، لى چ جار ان ده فه ره ك ژ باكور د چه رخوا نوودا، ئازاد و به رده ستى شو ره شگه ران دا نه بوويه كو فى ديتنى ب پراكتيك ب جه بكه ن، لى د ستراتيجيا PPK ئى دا چه كدارى وه ك ئه ركه ك دايه به را خو، د وى چه كدارى دا، سياسى كرن و هشاركرنا جفا كى هه يه، هه روه ها ئابورى ژى وه ك بنه مايه ك ژ بو سياسى كرنا جفا كى و سياسى بوونا جفا كى ژى پيخه مه ت به يژكرنا چه كدارى دبيني ت^(۱).

هه روه ها كار و بزافا رو شنيبرى ژ بو تاك د ناف جفاك و ره فين پيشمه رگه يان هه بوويه و زور كه س سوودمه ندين فى بزافى ژى بوون، وه ك خو لين كادري ن سياسى ئان چه كدارى، نه فه ژى ل ئاستى هنده ك كه سان دا بوويه كو ده رسديرى كرى يه، به لكى د سه ركردايه تيين شو ره شى ژى دا گرنگى دايه ئافا كرنا كه سي تيه ك شو ره شگه ر بو نمونه : پيخه مه ت رى گرتن ژ دوه و كرنى سه ركردايه تى يا شو ره شى ناچار بوو كو ته مه نى ل بار بو پيشمه رگاتى ۱۶ سالى بپه ژرين^(۲)، نه ف ژى ژ به ر كو

(۱) روژنفيسا گه رىلا PPK ئى، پېروژناسكاداش، كو ده سننقيسه و هژمارا روپه لان ديار نه كرى يه كو ئامازھ پى بيته دان.
 (۲) ياساى پيشمه رگه ي له شكرى شو رشگېرى كوردستان (پ د ك ع) به شى دووهم، به ندى دووهم، خالى ۴، سالى ۱۹۸۶، لاپه ره ۵.

گەلەك كەس ھەبوونە كو درۆ دكر د گۆتتا راستى يا تەمەنى خوە^(۱)، ئەف وەك خالەك نەرىنى دەھات ھژمار لەو بریارا ياساى رى ب كەسىن ۱۶ سالى دان كو بن پيشمەرگە.

ئەو گەشتىن ھىشاركەنەفە ژى ب سى لاىان فە مفا دگەھاندە پارتيزانان:

ا- شارەزابوون ل جوگرافى و ديموگرافى يا كوردستانى.

ب- بدەستخستنا زانىاريان ل سەر دوژمن و خوەفرۆشان ژ لايەكى و پيلان و بزاقين دوژمانان ژ لايى ديتەر.

ج- ريكخستن و بلافەكرنا سياسەتا شۆرەشى.

د- پەيدا كرنا دەرۆككىن بدەستخستنا خوارن و چەك و دەرمانان.

ھ- وەرگرتنا كەسىن كو د خواست بىنە پيشمەرگە، يان كەسىن كو دەھاتن ناف ريزين شۆرەشى.

تايبەتمەندى يا سيزدى:

ھەرگاف ئاگادارى رەوش و گھۆرىننن سياسى و جفاككىن دەردۆرا خوە يە:

سەربارى ھەبوونا راگەھاندنا پارتیان و ھاتن و چۆنا پەيامگەھىنان، زۆر ل كەسىن پيشمەرگە خوە ل ھىقىيا وەرگرتنا دەنگوباسان يان شۆفەيىن پاشدەمكى نەدگرت، راديو يەكەم گەيىنەرا دەنگوباسان بوويە ل دەف پيشمەرگەى و ئامپەرەك بوويە كو دەستى زۆر كەسان دا بوويە ھەتا د يەك دەستەيا پارتيزانى ژى دا.

بلى ژ ھەبوونا راديوين ھەرگاف كەسى چەكدارى كورد ب شيوازي وەرگرى يا زانىاريان ژى ل دەردورا خوە ئاگەھى وەرگرتنە و وەك سەرۆچاقىەك ل دەردۆرا خوە مفا وەرگرتىە، بلى ژ ھەبوونا راگەھاندنا چيايى، لى راگەھاندنا چيايى و راديوين ژى گرنگىەك ديتەر ژى ھەبوويە، ئەو ژى زىدەتر مەيلداربوون ب وەرگرى يا زانىاريان بوو، ژ بەر كو ئەو زانىارى و روودائين ھەيى دەست بو دەستى و ژ كەسەكى بو كەسىن ديتەر و ژ دەفەرەكى بو دەفەرەكا ديتەر بوون، لەوما گرنگى يا راديوين ژ بو پيشمەرگەى وەك گرنگى يا بيتەلى بوو، كو ئەف ژى ھۆكارەكە ژ بو زىدەتر خوە پىنگەھاندن و زانىنا

(۱) لە گەل كورد لە پىناوى مانەوەدا، نقيسینا رينىە مۆرىس، وەرگىران ژ بو عەرەبيى جەرجيس فەتھوللا، وەرگىران ژ بو كوردین ئەبوبەكر صالح ئىسماعيل، چاپا ئىككىن سالا ۲۰۰۸ ى، چاپخانەيا دەزگايى موكريانى بو توژينەو و لىكۆلینەفى، لاپەرەيا ۴۱ ى.

روودانین دوه روبره، هر نهفه ژى بوويه هوکار کو کهسې چه کدارې کورد ههست ب هه بوونا پيشهاتان بکه، کو دبوويه نهگهرا هزرکرنا رهوشا ههیی و مفا وهرگرتن ل وى رامانا ههیی ژ وى رهوشې، کو راستهوخو دبوويه هوکارې چاوانی یا بجهکرنا کار و کریارین چه کداری کو هه مان رامان و بیروکه دخستن وارې جیجیکاریې و ب قیان و خوهسته کا خوه ئه رکین خوه پارفه دکرن و ئه رک ل دووف شیان و قیانا وان بوویه، نهک ب سهپاندن، ژ بهر کو وهگرى یا زانیاریان و هزرکرن ل سهر وى زانیاریې و بدهستخستنا نهجامې وى هزرینې، د بوویه بیروکه یهک ب ساناهى ژ بو پراکتیککرنا ههر بیروکه یهکې.

که هاندنا زانیاریین گرنګ و ههستیار ب سهرکردایه تیې وهک کهسین زانیاری وهرگر (Intelligence)، یان نافهندا راگه هاندنا شو رهشې، یانی وهرگرتنا زانیاریې ل نافهندا زانیاریې بو نافهندا راگه یاندنی بو جه ماوه ری ب رییا راگه یاندنا چیاى (بلا فوک، رادیو) ل لایه کی و وهرگرتنا زانیاریې ل نافهندا وهرگرتنا زانیاریې و دانا ب سهرکردایه تیې و وهرگرتنه فهیا ری نومایان ب بیته ل د هاتن گه یاندن.

تایبه تمه ندی یا چاردی:

د چو کار و کریار و ئه رکاندا خه مساریې ناکه ت:

خه مسارنه بوونا پيشمه رگه ی رهنګفه دانه کا پیروژ و مهزن هه بوو، هه تا د روژین ته نگ و رهوشین ئالوژ دا، قى ههستا پیروژ کاریگه ری ل سهر تاکى چه کدار کر بوو، کو ههست ب هه بوونا خو بکهت وهک تاک د ناف دهسته یې دا، زیده تر باوه ری ب خو بوون، کار و بزاقین خو، پشت بهستن ب خو بوویه، کو کهسه کى ئه کتيف بیت.

ژ بهر کو د دهمې بهرگری و هیرشان، به شداری ل شهر و ئاماده بوون ل شه رگه هان حهوجه یی ب هه لوهسته ک میړانی و بریارده ری یا شو ره شگه ری و جانفیدایی هه یه، کو کارایی و چه له نگی یا خوه ب سهلمینیت و ل دوخ و رهوشین ئالوژ، بهرکا خوه ژ ئاقى ده ریخیت، نهفه ژى جانبازیه که ژ باوهر بوون ب دوژ و ریبازا خوه، باوهرداری ب هیژ و شیانا خوه بوونى د ئافریت، کو هه رگاډ پيشکهسه و پيشه نگی نهجامدهر بیت.

خه مسارنه بوون، د ناف ریزین پشمه رگه یان ب وی واته یی دهات کو هه رکه و کریاره ک
چهند ب زه حمت ژی با ب سناهی دیتی یه و بریارا جیجیکاری ژی ب سناهی وه رگرتی یه و هه تا
جانبه خشین ژ بو جیجیکاری یا وی کریاری ب سرؤشتی زانی یه.

تایه تمه ندی یا پانزدی:

ل دوو ف شیانا جهسته یی و ئاستی زانینی ئه رکی وه ردگریت:

رؤحیه یا باوه ری ب خوبوونی ل جه م پشمه رگه ی د ئاسته کئ بلند دا بوویه، لی ب گوره ی
زانینی، هه ر که سه ک د گه ل که سه کئ دی جوداهییئ فسیؤلؤژیکی و سایکؤلؤژیکی هه نه، شیان و
فیان دوو تشتین ژ یه ک جودانه، لی هه رگاف ئه ف بیروکه یا کو دیژیت (فیان تشته که و شیان
تشته کئ دن) ل جه م پشمه رگه ی گرنگی یا خوه هه بوویه و کار پئ هاتیه کرن، هه ر ئه رکه ک ل
دوو ف خواست و فیان هاتیه سپارتن، سه پانندن نه بوویه و باوه ری ب ئه نجامدانا کریاره ک سه پانندن
نه بوویه ل جه م پشمه رگه ی.

ئه ف نازادی یا وه رگرتنا ئه رکه نه ک ب وی واته یی یه کو که سئ پشمه رگه خو قه دزی ژ
ئه نجامدانا ئه رکان ئان خه مساری دکر، به روفاژی خو سپارتن بوو ب بریارین چاره نفیس ساز وه ک
کریاره ک له شکه ری - هه ستان ژ بو ب ده ست خستنا چه ک یان خوارن د هنده ک ده مان دا بریاره ک
چاره نفیس ساز بوویه ژ بو ده سته یه کا پارتیزانان ئو که سه کی خو گوری دکر، لی هه رگاف ژی ل
دوو ف وی ئه رکی دیتن و رامانین ره خه یی یان ژی ده وه له مندکرنا بیروکه یان هه بوونه، یانی هنده ک
جاران ل دژی ئه نجامدانا کریاره کئ ژی راوه ستانه، کو ئه ف ژی ب رامانا نازادی د کار و کریاران دا
جئ دگریت، ئه ف ژی پالنه رکه دیتر بوویه کو که سئ چه کدار د ناف ده سته یی پارتیزانی زیده تر
شیانین خوه ییئ جه سته یی و هزری بکار بیخیت و خوه پشبیخیت.

هه ر ئه ف ژی بوویه کو هه رگاف ده سته یی پارتیزان زیده تر شیانه ده سه کفه تیان ب ده ست
بیخن، ژ بهر کو ب واز ئه رکه وه رگرتنه و ل دوو ف هه له سه نگاننده کا ره وشا هه یی بریارا جیجیکرنا
وی ئه رکی دایه، ئه ف ژی ل وی بیروکه یی هاتیه کو (ب نه ژدلی هه ر کارئ هاتیه ته کرن ژی ب
درستی نه هاتیه کرن و نه هیتنه کرن).

ئه ف تایه تمه ندیه راسته وخو بوویه هوکار کو زووتر که ساتی د ناف ریزین پشمه رگاتین دا
دهرکه فن، بن که سین ژیهاتی و فه رمانده، ژلایه کئ دیتر مفای ل هیژ و شیانین ئیکدو بینن و کاری

گروپى و دەستەيى بىرئقە بەن، ژ بۆ سەلماندا قى راستىي ژى زور جاران كەسەكى بى پلە و پاىە د ناپ رىزىن پىشمەرگەيان دا رولن فەرماندەيى كرنا دەستەيەكى يان كردهيەكا(عملية) چەكدارى كرى يە.

تايبەتمەندى يا شانزدى:

كار ژ بۆ دووبارە نەبوونا شاشيان دكە، بزافا نەھيلانا كىم و كاسيان ددە:

فچ جاران شاشى كرن د ناپ رىزىن پىشمەرگەي ب تاوان و خيانتەت ھژمار نەبوويە، ژ بەر كو ئەو كەس شاشيان دكە يى كارەكى دكە، لى دووبارە بوونا شاشيان ل جەم پىشمەرگەي شەرم بوويە، لەوما ھەرگاف ل دووف وى بىرۆكەيا شۆرەشگەرى كو دىيىت (ئەو كەس شاشىن دكە يى دخەبتىت، ئو پشتى ھەر شكەستەكى بى ئۆمىد نەبىت ل سەرکەفتنى) كار كرى يە.

ژيانا دژوار يا پارتيزانى و چەكدارى، كار و ئركىن گران و پر مەترسى، نەبوونا حەوجەيىن پىندى، گەلەك ھۆكارىن دىتر، دبوونە ھۆكار ژ بو ھەبوونا شاشىن يان خەلەتىن د كرده (عملية)يەكى دا، لى گاڤا ھەست كرن ب وى كىماسىن يان شاشىن بزاف ژ بۆ نەھيلانا و سەرراستكرنا وى كىماسىن يان شاشىن كرى يە، كار ژ بۆ دووبارە نەبوونا وى ھاتىە كرن، ھندەك جاران ژى د شيان دا نەبوويە كو وان كىماسيان نەھيلن و مانە، ژ بەر كو ھەرگاف بەخت يار ناىت و رەوشا چەكدارى ژى ھەرگاف د گەل حەز و داخوازيان ناىت، ھەرۆك ھاتى گۆتن: (قپان تىشتەكە و شيان تىشتەكى دن)، زورجاران بۆ بدەست خستنا پاترييان ژ بۆ رادىويەكى چەند روژ چۆنە و ب دەست نەكەفتىنە، يان د شەرەكى بەرگرىن دا ل چپايەكى بەفرىن خوارنا كەل و گەرم ئامادە ناىت، ھەزاران كىماسىن بى رەنگى، لى ديسان ژى كار ژ بۆ نەھيلانا وان كىماسيان د بەردەوام بوونە.

تايبەتمەندى يا حەقدى:

ل ھەمى دەمان و ل ھەر جەھەكى و د ھەر رەوشەكى دا، كەسىتى يا خۆ دپاريزىت:

شۆرەشگەر پەيقەكە ژ بۆ كەسى كو كار ژ بۆ گھۆرىنان دكە، گھۆرىن ژ نەماقولىن بۆ ماقولىن و ژ باشىن بۆ باشتىن، نە بەرۆفاژى. يانى كەسى شۆرەشگەر كەسى خوەدى كەسىتەك بەيژە، ب شيانە ل دەربرىن و قەدىتتا چارەسەرىيان ژ بۆ پرسگرىكان، رامان و دىتنىن خوە ژ بۆ بەرژھووندى

یا گشتی بکار دبه، کار و بزاف پیخه مهت ئەکتیفکرنا کارئەکنەرین پیشکەفتنا جفاکی یه، یانی هەلوێست وەرگره، لەوما هەرگاف دکەڤیته ناف بەرناشین دژههف، ل دووڤ رهوشا ههیی پیدفی ب راماڤ و ههلوێست و بریاردهری یا ساخلهم ههیه ههتا نهکەڤیته د ناف شاشیان دا، ژ بهر کو هەرگاف دژبهری کیشه یانه، کهسیتی یا شۆره شگه ران د بهر هیرانهک نهخواستی دایه، زۆر جارن بوویه ئەگهرا بێنافی و ژ بهر دلا کهفتنی، ههتا نهک ژ لایئ تاک بتهنی بگره ژ لایئ جفاکی فه ژی، زۆر جارن ههست و قیان و دلسۆژی هه مان بێنافی درست دکهت، ئەفه بوو کو کهسێ شۆره شگه ر ل چیاپین کوردستانی ب ههستیاری و هشیاریقه سه ره ده ری د گه ل کیشه یین هه ی دکر، ئازادی یا کار و کریاران د قی خوه پاریزی و کهسیتی پاراستنی دا رهنگ فه ددا و ددهت، ئەف هه لوێست نیشاندانین ل ئەگهرا کیشه یان نه دبوونه هۆکارین سستی و خافی، لئ هیمایین بهرزین شۆره شگه ری بوون، ئەفه تابه ته ندیهک شۆره شگه ری بوویه ل سه ر تاکئ شۆره شگه ر، کو هەرگاف پیلان ژ بو هاتینه دارپهتن ههتا ژ قی تابه ته ندی بپهته شوشتن، پاراستنا کهسیتی د ناف شۆره شی دا تابه ته ندیهک بوویه ژ رهفتارا د گه ل هه فالین خوه، جفاکی، ههتا د گه ل گرتی و تیخسیران دا ژی، نیشاندانا سینگفره ی و روومه تا کوردانه بوو و بوویه. ئەگه ر ل جهه کی کاره کی نه ژقام ژی هه بیت یان بوویت، نابیه سه ده ما نه بوونا قی خالی د ریزا تابه ته ندی یین کهسێ چه کداری شۆره شگه ری کوردان دا، ژبه ر کو یه ک ژ پیلانین دوژمان هه رتا که سین کریگرتی بوو بو تیکدانا شۆره شی کو خاله ک ژ وی پیلانا نه هیشتنا شۆره شی بێناف و بپه نا نیشاندانا شۆره شگه ران بوو.

هه رکه سێ روژه کی د گه ل شۆره شگه رین کورد ژیا بیت، دزانیت کو کهسێ چه کداری شۆره شگه ری کورد، زیده تر بنه مایین شۆره شگه ری و رهوشتی بکار برنه ههتا ژ ئادیو لوژی و پرۆگرامین پارتیین ئەو د ناف دا، نمونه ژی هه بوونا که سین کومونیسیت و ئولی د یه ک دهسته یا پارتزانی دا، دهسته یین پارتیزانی ئانکو هیزین پيشمه رگه ی ژ پیکهاته یین تیکه له لاین فره ئولی، فره نه ته وه یی، فره ئایدو لوژیکی ژی بوون و هه نه.

هه بوونا کهسیتی به رزا پيشمه رگه یان ژ هه بوونا بنه مایین شۆره شگه ری و رهوشتی بوون، کو تاکئ جفاکی ب هزه تا دیتنا که سه کی پيشمه رگه بیت.

تایبەتمەندی یا هەژدی:

د سەرکەفتنان دا مەغرور و ژ شەكەستان بى هیقى نابن:

ئەفە پەیڤەکا بارزانی نەمرە کو دبیژیت: د سەرکەفتنان دا مەغرور و ژ شەكەستان بى هیقى نەبن. سەرۆچاقیا قى پەیقا بەدار ژ بو شۆرەشگەری، ژ پیلانین ئیک ل دووڤ ئیکین دوژمنی و بەردەوامی یا شۆرەشان ئیک ل دووڤ ئیک ل هەر چوار پارچەیین وەلاتیمە هەى، هاتی یە، ئەف بەردەوامبوون ل شۆرەش پستی ژ ناف چۆنا شۆرەشەکن ب شۆرەشەکا دیت، زیدەتر تاکى کورد ئامادەى خەباتگىری بوویە، ب بیروکەیا "بەردەوام بوون سەرکەفتنە" وەک بنەمایەک شۆرەشگەری کار پێهاتیه کرن.

دەما کۆمەک ب هیقى و بەرچاڤرونی قە بخەبتن ژ بو بدەستخستن و گەهشتن ب ئارمانجەکا دیار و رو، ئەفە نەراستەوخۆ تاک دى ل دوورا وى کۆمى کۆم بن، کو دبیتە ئەگەر خورتبوونا زوو و بەلز یا بزاقا هەیی، کو هەمان بەردەوامبوون ل شۆرەش پستی ل ناف چۆنا شۆرەشەکن، ئەف بیهیقى نەبوون بوویە کو شۆرەش ب ئاویەکن نووتر و ب هیزەکا نووتر و ب ئارمانجەکا رووتر و بگرە مەزتر دکەڤیت روژەڤى، دیروکا شۆرەشین کوردی هەمی میناک و مونهیا قى دیتنى یە.

لى بیهیقى بوونى وەک مەغرور بوونى جەن خوە د ناف شۆرەشگەران دا زیدەتر گرتى یە، ژ بەر کو هەندەك شۆرەش د ئەنجامى مەغرورى یا سەرکەردە یان شۆرەشگەران هەڤرووی شەكەستا یە کجاری بوونە وەک شۆرەشا سەمکۆی شاک، لى چ جارن بى هیقى بوونى ئەو کاریگەری نە بوویە کو ل دووڤ شەكەستەکن شۆرەشەکا دیت پیک نەیی .

هەرچەند مەغرورى د شۆرەشگەری یا باشوور دا کیمتر ب دیار دکەڤیت، وەک پارچەیین دیت، ژ بەر کو دەمى سەرکەفتنا شۆرەشان دا ل باشوور د دەمىن بهیزی یا هیزا پيشمه‌رگه‌ی و لاوازی یا هیزا دوژمنى دا، کوردان چەند پینگاڤین ئەرینیین ئاشتیخووازی هافیتنە، وەک پەچۆنا شۆرەشا ئەیلۆل (۱۹۶۱ - ۱۹۷۵) ى ژ بو راوەستاندا شەری و راگەهاندا ناگرەستى د دەمى شەرى شەش روژى عەرب - ئیسرايلى دا، یان بزاقین ئاشتی یا ناقبەرا شۆرەش و حکومەتا نافین.

ب دیتنەکا دی ئەگەر ل پارچەیین دن ئەو تایبەتمەندی نەکەفت بیت روژەڤا سیاسى و چەكدارى ژى ل جەم تاکى ب سەربۆر، فەرماندە، سیاسى هەمان تایبەتمەندی رەنگ قەه ددا ((چقاس ئەز د هزرا لیدانا دوژمنى دا بووم زیدەتر ئەز د هزرا هندی دا بوم کو زیان ب هیزین مە نەکەڤیت، ژ بەر کو د وی دەمی دا - سەردەمى فەرمانا خومەینی - هەيجانا شۆرەشگەری یا

هه‌فالین مه نهمیی و نه‌بوو بو هه‌ستا شو‌ره‌شگه‌ری، نه‌ئو رو‌حیه هه‌بوو کو ل شکه‌ستان بئ هیقی نه‌بن و ل سه‌رکه‌فتنان مه‌غروور نه‌بن))^(۱).

کو ئه‌فه هه‌ر ل ده‌ستی‌کئی وه‌ک بنه‌مایه‌ک بوویه بو کارین شو‌ره‌شگه‌ری و چه‌کداری یا کورد و هه‌می چه‌کداری کورد ئه‌ف بنه‌ما په‌یره‌و کری یه، لئ هنده‌ک جارن ژئو ئه‌و که‌سین کو د گه‌ه‌شتن ناف ریژین شو‌رشئ، یان ل ده‌ستی‌کا شو‌ره‌شئ ئه‌و بنه‌ما ب سناهی جیگیر نه‌دبوون، یان دره‌نگ جیگیر د بوون، لئ گرنه‌گ ئه‌فه تابه‌تمه‌ندی یا که‌سئ چه‌کداری شو‌ره‌شگه‌ری کورده.

تابه‌تمه‌ندی یا نو‌زدئ:

ریژگری ل دو‌ست و هه‌فالین هه‌ف:

ریژگری د ناف پيشمه‌رگه‌یان دا تابه‌تمه‌ندی‌ک بوویه کو ژ که‌لتورئ کورده‌واری و سه‌ره‌ده‌ری یا جفاکئی کوردان بوویه، ژ به‌ر کو گه‌لئ کورد خوه‌دی که‌لتوره‌ک ده‌وله‌مه‌نده و زی‌ده‌تر گریدایی ب بنه‌مایین خیزان و بنه‌ماله‌یی و ریژگری یا بچووکان بو مه‌زنان و ژنان بو زه‌لامان بوویه، لئ د ناف ده‌سته‌یین پارتیزانی دا ریژگری ده‌وله‌مه‌ندتر ژ فئ یه‌کئ ب خوه‌فه دگرت، وه‌ک: ده‌ما ب ریژ چۆنه ریکه‌کئ ژ که‌فن دا که‌سئ ب ته‌مه‌نتر د پيشدا دبوو، لئ ده‌ما شو‌ره‌شئ دا که‌سئ ب ته‌مه‌ن که‌سئ به‌رپرس، که‌سئ شاره‌زا ل ریوباران، کو ل دوو‌ف ره‌وشا هه‌یی فپيشکه‌تن دیار د بوو، کو ئه‌فه ب خوه‌یه‌ک ژ بنه‌مایین ریژگری بویه ل دوو‌ف ره‌وشا هه‌یی.

جو جارن که‌سئ چه‌کداری شو‌ره‌شگه‌ر هه‌فالئ خوه‌ دبه‌ردا نه‌ده‌یلا، د به‌رداهیلان ب وئ واته‌یا کو هه‌ر ئه‌رک و کاره‌کئ سفک یان گران ب هه‌فپشک ده‌اتنه‌ کرن دوو که‌س یان چه‌ند که‌س یان فه‌به‌شینا کار و ئه‌رکان ل دوو‌ف ته‌مه‌ن و شاره‌زایی، یان ل باتی هه‌ف راپه‌راندنا وان کار و ئه‌رکان، ئه‌فه هه‌می د وئ خانه‌یا ریژگری ژ هه‌ف دا بوویه کو وه‌ک تابه‌تمه‌ندی‌کئ د ناف پيشمه‌رگه‌یان دا ره‌نگ فه‌ ددا.

به‌ر ئه‌مری و ب بریار کارکرن ژئ هه‌ر د هه‌مان خانه‌یا ریژگری دا بوو، ژ به‌ر کو فه‌رمان ژ که‌سئ ب ته‌مه‌ن تر یان ژئ ب په‌ل (درجه) ئو پایه (منصب) بالاتر ده‌ات، ریژگری بوو کو ئه‌ف به‌ر

(۱) یادداشته‌ای یک پيشمرگ قه‌رمان، خاطرات فرمانده شهید شاپور فیروزی، به‌کوشش جلیل گادانی، جلد ۱، لاپه‌ره‌یا ۱۱۵ ئ.

ئەمرى و ژېر بريارى د ئافراندا، بەلگە ژى ژ بو فنى دەربرينى، پېشمەرگاتى ئەرکەكى دلخواز و خۆبەخش بوو نەك ب داواكرى (تجنيد).

بلى ژ ريزگرى وهك كهلتور، گيانى شوره شگهري و خو بخوهدى زانينا ريبازا خوهيا رهوا، بريار و فرمان جييجى دبوون، ((هەرگاف ژ بو جييجى كرنا فرمان و ئركان، بى دودلى و هەرگاف ئاماده بوون بوو، ئهفه وى ناگهيىنيت كو چ جارن پرسیار ل سەر چاوانى و دەمى ئەرک و كریاران نهبيت، هەرگاف پرسین وها ژى هه بوون، راپه راندن و ئه نجامدانا كار و كریارين له شكهري ببوونه عهدهت و وهك داب و نه ریتەك بوون))^(۱).

تایبەتمەندى یا بیستى:

مفا ل ئەزمۆتین سەرکەفتى و هەردگریت و كهلتورى خوهين شوره شگهري د پارېزیت:

دەما بەحس ل ئەزمۆنا سەرکەفتى دەیتە کرن، ب دوو لایەنان دەیتە دابەش کرن:

ا- ئەزمۆنا شوره شگهري یا گه لىن جيهانى.

ب- ئەزمۆنا ژيانا چه كدارى یا كوردان.

شوره شين جيهانى د نيڤا يه كى يا سه دهيا بيستى ب ئارمانچين خوه گه هشتن كو گه لهك ئەزمۆتین سەرکەفتى خستن ناڤ فەرهنهنگا پارتيزانى دا، وهك كو ل كوڤا و فيه تىنامى يان وه لاتين ئه وروپايى ب سەرکەفتين، هه رچەند ئەفه دگه ل كيشه و ئالوزين رهوشا شوره شگهري يا كوردى ب چەند لایەنانقه ژ هه ف د دوورن لى ديسان وه كهه فييان ژى بخوفه دگریت، ل هه ف دوورى يا وهك بى پشتيفانى يا دهره كى ل روويى هيزا مروڤى و چه كدار كرنى، ژ هه ف نزيكى ژى په ناهبرنه بهر شوره شا چه كدارى.

مفا وه رگرتن ژ ئەزمۆتین سەرکەفتى، د هه ر ئاست و ژ بو هه ركه سه كى، بنه مايه كه ژ بو ده ستنيشان كرنا كيم و كاسيان، نه هيلانا سستى و خاقيان، ب مبه ستا ب هيز كرن و ده وله مه ند كرنا بزافا شوره شى، خورتتر كرنا كار و خه باتا هه يى، بو بده ست خستنا ئارمانجان ب سەرکەفتيترين و كورتترين رى و ريباز، كو دگه ل فيان و بهر ژه وه ندى يا گه لى بگونجيت.

(۱) يادداشتهاى يك پيشمرگ قهرمان، خاطرات فرمانده شهيد شاپور فيروزي، به كوشش جليل گادانى، جلد ۱. لاپه ره يا ۱۷۲ يى.

هه‌چهند د زۆر لایین شۆره‌ش دا مفا ژ ئەزمۆنا شۆره‌شین جیهانی هاتیه وه‌رگرتن، لی ب ره‌نگه‌کی بهره‌فره کار ب ئەزمۆنا شۆره‌شگه‌ری یا خو وه‌ک کورد به‌ستی یه، ب فان خالان دی شیین رووی ئەرینی به‌سه‌لمینین:

أ- هزرا چاکسازی یا سازیکرنی ل سهرده‌می شیخ عه‌بدۆلسه‌لامی بارزانی (۱۹۰۸)، یان شۆره‌شین به‌درخانیا (۱۸۷۷-۱۸۷۸)، کو فان شۆره‌شان گه‌وڕینین بنه‌ره‌تی د هزرا شۆره‌شگه‌ری یا کوردی دا چیکرن، ناسیۆنالیزما کوردی وه‌ک شۆره‌ش ئافراند، کو بوونه هۆکاری گه‌وڕینین جفاکی و سیاسیی مه‌زن د رۆژه‌فا کیشه‌یا نه‌ته‌وايه‌تی یا کوردان دا.

ب- تاکتیکی سهربازی خورت و هیژا کو بوونه جی سهرنجا وه‌لاتین جیهانی و که‌ساتی سهربازی جیهانی، وه‌ک چۆنا بارزانی و هه‌فالی و ی بو یه‌کیتی یا سوڤیه‌تا به‌ری د سالا ۱۹۴۷ / ۱۵.

ج- نه‌گرتنه به‌را بزافین ته‌رۆستی ل پشتی شکه‌ستین شۆره‌شان، یان د ده‌ستیکا سهرهلدانا شۆره‌شان وه‌ک سه‌لماندنا شۆره‌شی ژ، ژ لای شۆره‌شگه‌رانقه، به‌روفازی گرتنه‌به‌را ریوشووتین ل بار ژ بو دووباره هه‌لکرنه‌فه‌یا ئاگری شۆره‌شی، ئەف خاله ژ ب شاهدی یا دۆست و دوژمان بوویه وه‌ک راپۆرتا نقیسینگه‌ها به‌رژه‌وه‌ندیین ئەمه‌ریکا ل ئیراقی ل ۱۳ ئی سپتیمبه‌را ۱۹۷۹ ئی، ئاماژی ب نه‌بوونا کیریاین ته‌رۆستی ژ لای شۆره‌شگه‌رین کوردان دکه‌ت^(۱).

ژ ئالیه‌کی دیتر گه‌له‌ک جارن شۆره‌شی ده‌ست گه‌هشتی یه بنگه‌هین سهره‌که‌یین ئابوری یا ئیراقی، وه‌ک کۆمپانیین نه‌فتی، لی چ جارن وه‌ک پلانه‌ک بو لاوازرنا ئیراقی و تیکدانا وان شریکه‌یین نه‌فتی بزاف نه‌کری یه، هه‌رچهند ل سالا ۱۹۶۲ یی بۆریه‌کا نه‌فتی په‌قاند لی ته‌نی ژ بو هشیار کرنی بوو، هه‌روه‌ها گرتنا که‌سین پسپۆر د وان شریکه‌یان دا دپاراستن و ب ریزفه فه‌دگه‌راندن وه‌لاتن وان^(۱).

ئه‌فه سی نمونه‌ه کو بیره‌دۆزی و شۆره‌شگه‌ری یا کوردی د ئاستی سهرکه‌فتی و بگه‌ وه‌ک شۆره‌شین جیهانی بوون.

(۱) عه‌لی ته‌هر: بزافی رزگاریخوای نه‌ته‌وه‌ی کورد له کوردستانی ئیراق، له ساله‌کانی جه‌نگی ئیراق و ئیران دا (۱۹۸۰ - ۱۹۸۸)، لاپه‌ره‌یا ۱۲۲ یی.

(۱) کورد و کوردستان، دیرک کینان، ژ پاچقه‌یا ئنگلیزی د. له‌زگینی ئافده‌ره‌مانی، لاپه‌ره‌یا ۱۱۰ نو ۱۱۷ ئی.

د دەمی بزاف کرن ژ بو مفا وەرگرتن ژ ئەزمۆنن جیهانی ژی، هەرگاف ئەو ئەزمۆن د گەل بنه‌مایین روشتی و جفاکی کوردان گونجاندینه، ب واته‌یه‌کا دیتەر کورداندنه، ئەفنی ژی ئەو سەلماندی یه‌کو شۆره‌شگه‌ری یا کوردی جوداهیه‌ک د گەل بزافین شۆره‌شگه‌ریین جیهانی دا هه‌بیت. لێ د لاین نه‌یینی ژی دا خۆگر بوونه ب هنده‌ک ئەزمۆنن نه‌سه‌رکه‌فتی یین کو د شۆره‌شین کوردان دا هه‌بوون، وه‌ک:

أ- هه‌بوونا هیژا ئاغاتیزمی د ناف شۆره‌شگه‌ری یا کورد، به‌رۆفاژی دیسپلینین شۆره‌شگه‌ری کو د ناف په‌یره‌و و پرۆگرامین پارتیین شۆره‌شگه‌ر هات بوون، ئەفه‌ ژی پیخه‌مه‌ت هه‌بوونا هیژا زۆرا مرۆفی بوویه، کو هنده‌ک جاران د بوویه هۆکار ژ بو سهرکه‌فتنه‌کا ده‌مکی لێ بارا پتر دبوویه شکه‌سته‌کا مه‌زن.

ب- په‌ناهربن ژ بو براکوژین و ده‌رفه‌ته‌دانا چالاکیین به‌ره‌یی، کو نمونه‌یا به‌ره‌ین کوردستانی یا سه‌رکه‌فتی بوو، لێ به‌رده‌وام نه‌بوون و په‌ناهربنه‌فه‌ ژ بو خالا ئەلیفا فنی به‌ندی، کو بوویه‌ف ئەگه‌را دووباره‌ بوونه‌فه‌یا براکوژین ل پشته‌ی سه‌ره‌لدانا ئادارا ۱۹۹۱ ئی یا باشوور.

ج- یه‌که‌ه‌لویت نه‌بوونا سیاسی یا پارتیین شۆره‌شگه‌ر ل هه‌رچوار پارچه‌یان ئانکو د ناف پارچه‌یه‌کی ژی دا، بوویه ئەگه‌را ئافا نه‌بوونا هه‌لویتنه‌ک یه‌کگرتی یا کوردان و گرنگی پیندانا جیهانی وه‌ک لایه‌نی سیاسی ئو ئافا بوونا له‌شکره‌کی یه‌کگرتی وه‌ک لایه‌نی چه‌کداری و سه‌ربازی. ئەفه‌ ژی سی نمونه‌ ژ مفا وەرته‌گرتن ژ ئەزمۆنن تالین گه‌لی مه‌، لێ هه‌رچه‌وا بیت، مفاوه‌رگری ژ ئەزمۆنن پارتیزانی و چه‌کداری زۆر به‌رفه‌تر و مه‌زن تر بوونه ژمفاوه‌رنه‌گری.

تایبه‌تمه‌ندی یا بیست و ئیک:

بزافا خۆپه‌نگه‌هاندن و خورنکرنا شیائین جه‌سته‌یی ده‌ت:

هه‌رچه‌ند کریاراپه‌نگه‌هاندن و په‌روه‌ده‌یا سیاسی و له‌شکه‌ری ب ره‌نگی کرده‌یی نه‌بوو - وه‌ک بنگه‌هه‌کی په‌روه‌ده‌یی - یان وه‌ک فیرگه‌هین نها یین په‌که‌کی مینا ئەکادیمیا شه‌هید بیریتان ل هه‌ریما پاراستنا مه‌دیا.

لئ کۆمبوونین پارتاتیئ ژ لایهکی و بزاقین خوڤینگه یاندنی ژ لایهکی دی ههتا ئاستهکی باش ژ لایئ پارتیزانی دهوله مه ندیهک هه بوو، ب ئاستهکی کو د ئاف شوره شگهران دا بهیته گوتن: ل تشتن نه بووی تشتهکی فیر به^(۱)، ئه و ژ ل بهر سئ رهوشین ژ ههف جدایین:

1. رهوشا سیاسی یا کوردان، کو کورد به رهف چه کداری برب.
2. رهوشا جفاکی یا کوردان، کو پیگیر ب سیستمی عه شیری نه.
3. کهلتوری کوردهواری^(۲).

ههردوو رهوشین دژی ههف ژ بو کوردان ته فافکه ری ئیک بوون د شوره شان دا و خالا سییه مین ژئ پیدا بوویه، کو تاکئ کورد ژ پیژ ژیا نا چه کداری فه بچیت، دقئ بی دودلی مروف ببیژیت کو له تیف هه لمه تی هه لبه ستخان ب دهر برینا هه لبه ستا خوه کو دبیژیت: سهیره زاروکئ کورد ب رهخت و چه کفه ل دایک نابیت، رمانه کا جوان دایه هه م ژ رووی سیاسی و هه م ژ رووی جفاکی.

زورجان پارتیین کوردان ژئ هه فکاری یا هه ف کری یه ژ بو پهروه دیا چه کداری وهک ده ستییکا دهه کین هه شتیان ل سه دسالا بیستی کو - پ د ک ع - هه فکاری یا - پ ک ک - ئی کری، کو وی ده می - پ ک ک - د ده ستییکا ژیا نا چه کداری دا بوو ئو که سین کو دهاتن ئاف ریژین شوره شئ ژئ بهر سیاسه تا بیچه کی یا ل باکور وهک پیدقی شاره زایی د بکار برنا چه کی دا نه بوو ، لئ ئه وه فکاری ژئ نه د وی ئاستی دا بوو کو بنگه هیئ مه شق و پهروه دیا چه کی هه بن.

یان زور جان وه لاتین داگیرکار ژئ د دژ به ریا هه ف دا دهر فه تین پهروه دیا چه کداری دایه پارتیین ولاته کئ هه فسی یئ خوه، وهک هاریکاری یا ئیرانئ د دهه کین هه شتیان دا ژ سه دسالا بیستی و د ماوی شهرئ هه شت سالین نافه را ئیراق - ئیرانئ دا، زور هاریکاریین پهروه دیه ی هه بوون مینا چهک، هه وارچونا ده سپیکی یا پیشکی، ئامیرین په یوه ندیی... هه ت، لئ چ جان ئه وه فکاری د وی ئاستی دا نه بوون کو زانست وزانیا ریهک زیده تر ل شاره زایی یا پیشمه رگاتیئ کو وهک بنه مایهک ژ زانستی نووی سهربازی یان پارتیزانی یان چه کین نیفگران و گران بوو بیت.

(۱) روژنفیسا گه ریا PKK ئی، پیروژناسکاداش، کو ده ستنفیسه و هژمارا روپه لان دیار نه کری یه کو ئاماژه پئ بیته دان.
(۲) ل باشوور وهک ریبازهک ل پ د ک / باشوور مایه کو ب کهلتوری بارزانی نهم د هئ ناسین و ل باکور ژئ ب هه مان رهنگ لئ مفا ژ کهلتوری کوردی تئ وهرگرتن و د روژنفیسا گه ریا PKK ئی، پیروژناسکاداش، کو ده ستنفیسه و هژمارا روپه لان دیار نه کری یه کو ئاماژه پئ بیته دان. ئاماژه پئ هاتیه دان.

د نافع جفاکا کوردی دا فیربوونا بکاربرنا چه کی ل کهسه کی بو کهسے دیتر هاتیه فه گوهاستن، چهک ئیک ل وان ئاموورین بهره دست بوویه، لی شیوازی پارتیزانی و سه رده دیری دگهل ژيانا چه کداری (پارتیزانی یان بهره یی دا) ب دوو لایان بوویه:

۱- شیره تکاری یا کهسین دانعه مر و شاره زا د نافع شوره شی دا:

هه رگاف کهسین شاره زا ودانعه مر د نافع ریژین پیشمه رگه ی دا، خه سله تی ماموستاتی هه بوویه د گه هاندنا هزر و بیروکه یین شوره شی و چه کداری و که لتورین کوردی، بو نمونه د ریروه و کا پارتیزانی دا، بنه مایه کی ریروه یی یا پارتیزانی ئه وه کو ب ریژ و هه رکه س ئاگاداری کهس ل پیش خوه ئو کهس ل دوو ف خوه بیت، ب شیره ته کا دانعه مره کی ئه ز (نقیسه ر) نه راسته وخو فیتری فی بنه مایا پارتیزانی بووم، ده ما کو گوئیته من: هه که تو ل ریچ چوی ته ئاگه ه ل کهس ل پیش خوه ئو پاش خوه هه بیت، تاین ته راشه کی د ریچ دا بوو یی پیش ته دی راگریت هه تا تو دگه هیی و دی راگری هه تا هه فال ل دوو ف ته ده یی و د گه هیت، نه کو ئه و ته راش ب سه ر و چاقیت ته بکه فیت یان ب سه روچاقیت هه فال ته یی کو ل دوو ف ته ده یی، بکه فیت.

ئه گه ر ته راشه ک کریه نمونه کو هه رگاف ئه ز ئاگه ه داری کهس ل پیش و کهس ل پاش خوه بم، یان هه رهند لی زانیی، یان ده برینا وی ئه و بیت و زیده تر ژ وی ده برینی هه بیت و نه گو ت بیت، لی من ب خوه هزر کر کو د ریروه یی یا شه فی یان ل جهی ب ترس هه تا چ ئاست ئه ز هشیاری ده روه بری خوه بم.

ب- مفا ژ ئه زمونا خوه و هه فالین خوه:

ئه زمونا پیشمه رگاتی ژی راسته وخو ئه ف تایبه مهندی یه ب هیز کری یه وه ک:

۱- ریچینگ یی ل چیا و دۆل و جهین ئاسی، ئه فرازو نشی و گه رما و سه رما و برس و تینیتی، هه می ژيانا پیشمه رگاتی وه ک فیرگه هه ک بوویه، بو راهاتن ل وی ژيانا ئالوز و نه خوش، کو راسته وخو وه ک وه رزه شه ک بوویه ژ لایه کی و ژ لای دیتر وه ک راهاتن و په روه رده وه رگری یه کا هه رگافی بوویه و وه ک ئه زمونه کی پارتیزانی و شوره شگه ری، ب هه ر ئاوی هه بیت، پیشمه رگه د مه شق و راهینانه کا بهره دوام دا بوویه، هه ر ئه فه ژی بوویه کو وه ک ئه زمونه ک بیت بو هه رکار و ئه رکن ده یته سپارتن، کوژ بو هه ر جی و ده م و هه ر ره وشه کی، شیوازی تایبه ت ب هاتوچوی و مانه فه یان ب ئه رکن خوه هه ستن هه بوویه و هه یه .

۲- بەردەوام ل بەر گەفا ھېرشا دوژمن و ھزرکرن ل شیوازی خۆپاراستن ل وان ھېرشان ژى ئېک بوویە کو ھەرگاف بزاف بۆ زیدەتر مفا وەرگری ل جوگرافیا سرۆشتی دەوروبەر، کریارین خوەزایین خوە و ھەفالین خوە، ھەمیان ل بەرئیک فەدەت و باشتینى وى ھەلبژیریت ھەتا ب ئارامی بیھنا خوە بدەت یان ب پشتراستیھە ب ئەرکی سپارتی ھەستیت.

۳- تیکەلیین جفاکی و زۆر دەفەرکی یا کەسین چەکدار بەھفرا، وەک کەسین سۆران ل بادینان یان باکۆر ل باشوور یان روژھەلاتی کوردستانى و بەروفاژى، یان عەشیرین جدا جدا، ھەمیان پیکھە بزافەکا جفاکناسی ئافادکر کو ھەر تاکەکی شۆرەشگەری چەکدار شارەزایى کەلتۆر و داب و نەرتین کەسین دیتەر بە، شارەزا بوون ل داب و نەرتین ژ ھەف جدا ژى بخوە فیربوون و پەرورەدەیک بوویە کو ئەو تاکى شۆرەشگەر د رەوشین پیدفی دا ھەم مفاى ژ وى فەریژا جفاکناسی یا خوە وەرگرت و ھەم ل روویى سیاسی و ھەم ژى جفاکی بشیت سەردەری بکەت. ھەر ئەفەژى بوویە سەدەما سەرنەگرتنا پلانا عەزیزە (الخطة العزیزة)، کو ژ لایى ئەفسەری ب پلەیا (الفريق الکن) عەبدۆلەعەزیز ئەلەقیلی (عبدالعزيز العقیلی)، ل سەردەمى رژیما عەبدۆلرەحمان عارفی، ژ بۆ ژ ھەف جودا کرنا بادینان و سۆران، کو بیته ژ ئیک فەقەتیانا گەلن کورد، ئەف پلانا ژ رووباری زییى مەزن ل مووسل دەستپى دکر ھەتا ل گەلیى عەلی بەگ د گەھشت ھیلا ھاملتۆن یا شارپکا سۆران ھەفلیر^(۱).

۴- گوھداری و فەخووندن و پشکداری د کۆمبوونان دا ژى راستەوخۆ کاریگەری ل سەر ئاستى ھشیاری و سیاسى کەسى چەکدار ھەبوویە و وەک بزافەکا پەرورددەیی یا سیاسی و چەکداری رۆلى گرنگ ھەبوویە.

ئەف خالین ل ژۆر د سەلمینن کو ژيانا پېشمەرگاتیی فیگرەھەکا خۆپیکەھاندنئ بوو، یانی د وان سەروربەر و رەوشا ھەیی داھەرکەس د بە شیرەتکار و مامۆستایى خوە.

(۱) گوڤارا مەتین، خولا سببى، ژمارا ۱۱ى، تەباخا ۱۹۹۲ یى، لاپەرا ۲۴.

تایبەتمەندی یا بیست و دوویڤ:

د ئەنجامدانا ئەرکان دا کەسێ ئیکێ و د وەرگری یا ئیمتیازاتان دا دوایین کەسە:

ب هەمی پێشانان، پێشمەرگە هەلگری واتهیا راستین یا نازنافی خوە بوویە، کو مروّف دکاربت ببیژیت شوّرهشگەر، ژ بەر کو هەمی خەسلەتی شوّرهشقایینی ل دەف کەسێ چەکداری کورد هەنە و هەبوونە، د دەمی ئەرکوهەرگری دا ل دوف شیان و زانینی بوویە، لی د تەنگافی و نەخۆشیان دا بزاف کری یە کو کەسێ ئیکەمین بیت، هەرگاف خەبتي یە کو خوە گۆری هەقالین خوە بکە.

ئەفەیه کو ئازادی یا کۆمەکی وەک ئازادی یا کۆمەک ژ تاکان بەرجەستە دیت، لیڤهیه دەستهلەت و بریاردهری و ئازادی یا تاکی د ناف کۆمی دا ب دیار دکەفیت، ژ بەر کو ب فیان و خواستەکا وەکەف گەهشتنە و هەمی وەکەف و چارەنقیس و ئەنجامین وەکەف ل پێشیا وانن، کۆمەک مروّفین هەفبیر و هزر د چەسپاندنا ئازادی یاتاک د ناف کۆمی دا، ل دووف فیانا شوّرهشگەری یا کو د هوندری هەر تاکەکی دا پەروەردە بووی، کو بوویە هۆکاری دەربرینەکا ئازاد، هزر و رامانەکا ئازاد، بریاردهرەکی ئازاد، پەژراندنا هزرا جودایا ئازاد، پەیرهوکرنا وی جوداهزری یا درست و ئازاد، هەر ئەفە ژ ی بوویە هۆکار کو کۆمەک وەکەف و خواستەکا وان یا شوّرهشگەری کو د ئەنجامدانا کار و ئەرک و قوربانیدانی دا کەسین ئیکەم بن و د وەرگرتنا پاداشت و ئیمتیازان دا ژ ی ل دووماهیکی.

رەنگە ئەم وەها بیخین بەرچافین خوە کو وەها نەبیت و زیڤهیبیژی بکار هاتبیت و لیكدانهفەیهکا هزری بیت، ئەگەر ئەم باشوور بیخن بەر تاین ترزووی، راستی یا قی رامانن رووبرووی کەسێ چەکداری شوّرهشگەر بوویەفە و پێشمەرگە ب سەر دو دەستەیین ژ هەف جدا دابەشکری یە، دەستەیا گەهشتی ب ئیمتیاز و دەستهلەتی و دەستەیا بیرچویا لادای ژ ئیمتیازان، کو سوودمەند و زیانمەند ب فی شیوازی لیك قافیڤر بوونە:

1- سوودمەندین شوّرهشی: ئەفە ژ ی ب سەر دوو دەستەیان دا دابەش دبن:

أ- ئەو شوّرهشگەرن کو ب زەحمەت وماندیوون وقوربانیدانی خوە گەهانندی یە ئاستن بەرپرسیارەتین و جیگری (پایە گرتن) کری یە و خوە ب وان کەسان فە بەستی یە کو د کۆپینکا دەستهلەتی دانە.

ب-ئەو كەسنى يېنى كۆ باۋەرى بىنەمايىن شۇرشى نەماي و سازىيونا دەستەھلاتى كرىه جىقەگرى شۇرەشگەرىي و ب خۇقەبەستى ب كەسىن بەرژھوۋەندىخواز قە و بەرژھوۋەندىيىن خوه و پلە و پاىەيىن خوه يىن پاراستىن.

2- زىامەندىن شۇرەشى:

ئەو كەسنى كۆ د شۇرەشا چىاي دا سۆتەك و د قووناغا سەر كەفتىنى دا ژ بىرچۆيى، ئەون يېنى كۆ ھەرگاف د يىگەھا خۇدېتى د شۇرەش و نووخوازي و پىشكەفتىنخوازي و گھورىن و ئافراندىنى دا، لىن سىستەمى عەشپىرەنگەرى و خىزىماتى و ل دووقرا شەرى براكوژى و پىويستى ب ھىزا مروقى و ۋەرگرتنا ھىزا ئاغاتىمىيى، يىگەيا وان سەرب ژىر بوويە.

ئەقەزى نەك تەنى ب زىان و زەرەرا وان شۇرەشگەران بوويە لى زىانا ھەرى مەزىن ب نەتەۋە و نىشتىمانى مە كەفتى يە كۆ دەستەھلاتا ھەرىمى نەشپايە مفاي ل تىگە و يىگەھا وان كەسىن بىرچۆيى ۋەرگىت و شۇرەش ۋەك خۇ يا بەردەوام بىت ژ بۇ باشتىكرنى، رەنگە شەرى نافخۇي زى نەبووبا چ د ناف باشوور يان دا چ د گەل پەكەكى دا.

ئەقە زانستىتەين ناساندنا راستى يا چەكدارى شۇرەشگەرى كوردە.

تايەتمەنى يا بىست و سىيى:

د ئارىشىن جفاكى و كەسۆكى دا لاگر نىه:

د ناف رىزىن شۇرەشگەرىن كوردان دا، ھەر گاف ئارىشە و كىشەيىن كەسۆكى و جفاكى نەبوونە، يان ب رىژھيا كىم ئارىشە ھەبوونە، گىنگ ھەبوونا ئارىشەيان يان نەبوونا ئارىشەيان نىه، گىنگ چاۋانى يا سەردەرى يا د گەل وان ئارىشەيانە، سەردەرى و چارەسەرى يا كىشە و ئالۇزىان، ب زنجىرە ل دووق ئىك ب فان رىيان بوون:

۱- كىرارا ئىكەمىن ژ بۇ نەھىلان و چارەسەرىي رىيىن ل ھەقئىنان و پىكىئىنانەفا كەسىن كىشەدار بوون، ب رىيا گىفتوگۇيان د نافبەرا وان دا.

۲- بزا قىر ژ بۇ پىشكداركنا كەس و لايىن پەيوەندار ۋەك (كەسىن كارىگەر ل سەر لايەنپىن كىشەدار، پىر و بەرپىرسان، كادىرپىن سىياسى و سەربازى).

۳- ب رښا دادوهری یا شوره‌شې کو هه‌رگاف ل ده‌فهرین رزگارگری سې ساریین گرنګ و کارا هه‌بوونه کو رولې دادگه‌ها شوره‌شې پیک د ټینان: لیژنن جفاکی، به‌رپرستین ده‌فهری یین پارتیان، زانایین ټایینی و که‌سین پیر و دادوهر.

لې گرنګ هه‌بوونا گیانې لیبورین و وه‌که‌فیی بوو د ناف شوره‌شې دا، ژ بهر کو تاک و جفاکا ل ده‌فهرین ټازاد کری دژیان هه‌ر ټیک ب ټاواپه‌کی خوه ب سته‌ملیکریې ده‌ستې دوژمنان ددیت، له‌وما وی ټو قه‌ده‌ر هه‌لبژارت بوو کو هه‌رگاف ل دژې سته‌مکاریې د خه‌باتې دا بیت، له‌وما هه‌رگاف ل هه‌مبه‌ر که‌سین کو وه‌که وی بوونه سینگفره، چاره‌سه‌ر، ب به‌خشش بوونه، کو ټه‌فه راسته‌وخو د بوویه ټه‌گه‌را نه‌بوونا ټاریشه‌یان یان ژې زوو چاره‌سه‌ری یا ټاریشه‌یان، ټه‌ف ټایبه‌ټه‌ندیه ژې ل جه‌م هه‌رتاکې شوره‌شگر هه‌بوویه، کو وه‌ک بنه‌مایه‌کا ره‌وشتی کار پیکری یه.

ټه‌گه‌ر فان سې پینگافان بیخینه د چوارچو‌فه‌کې فه‌کولینی د چاره‌سه‌ری یا کیشه‌یان دا، دوو خالین گرنګ ژ ټافا کرنا گیانې لیبورینی و به‌خششی ل جه‌م تاکې ټافا دکه‌ت:

۱- قووناغ ب قووناغ د فان سې پینگافان را ساربوونه‌فه و خاف بوونه‌فه ل رژدی یا ل سه‌ر رکا هه‌بی چیدبیت.

ب- زیدتر د به‌راگوتن و رینمایې کرن ژ بو چاره‌سه‌رکرنا ټاریشه‌یان و جار بو جارې ژې ماییتیکرنا ټاستې بلند تر ریک بو چاره‌سه‌ریه‌کا ب سناهی خو‌ش دکر.

ټه‌فه ټه‌و بزاف بوو کو تاک هزرا خو د بکار برنا چه‌کی دا نه‌که‌ت، بلی ژ ده‌مې به‌رگری و هیرشا ل دژې دوژمنی، کو دبیته هزرا نمونه‌یا شوره‌شگره‌ری.

هه‌ر ټه‌فه بوو کو راستی یا چه‌کداری شوره‌شگره‌ری کورد ل هیزین دیتین چه‌کدار جودا دکه‌ت، کو زانایین چه‌کداری و شه‌رزانې، له‌شکه‌ران ب نه‌زان ل بارې سیاست و پوله‌تیکې دده‌نه ناسین.

ټایبه‌ټه‌ندی یا بیست و چاری:

ټه‌ینی پاریز و ل دوو‌ف فه‌رمانین سه‌رتري خو کار دکه‌ت:

ټه‌ینی پاریزی روله‌کې ټه‌کتیف و گرنګ د ناف شوره‌شې دا هه‌بوویه و هه‌تا کو گه‌هشتیه وی ټاستې کو ژ تاک بو تاک بیت فه‌گوه‌استن - یانی کیم و کاسی و خرابین که‌سه‌کی د هاتن فه‌شارتن و ل ده‌ستیکې ب رښا رینمایې کرنا هه‌فالینی و ل دوو‌ف را ب رښا که‌سین نریک و پاشی د که‌فته

بهر دهستی بهرپرسان نهک نافخراپوون و هه تک کرنا کهسان - ئەفهژی په یوهست بوون و ژیرفرمانی یا سهرتری خوه بوویه، کو هه رگاف بوویه دلگه رمیهک ژ بو پیشمه رگه ی.

ئەزمۆنا نهینی پاریزی د ناف رهقین پارتیزانان دا کریاره کا نه دیارا کاریگه ر بوویه د ئەنجام دانا ئه رک و کرده یین چه کداری دا، د ده مین ئالۆز و شوولی و تهنگافیان دا.

نهینی کار کرن د کرده یین بله ز و پارتیزانی دا گه هشت بویه وی ئاستی کو هیزه کا سهربازی ل به ره یین شهرئ ئیراق - ئیرانی بهیته فه گوهاستن بو ده فه رین هه قسیین پیشمه رگه ی، زیده تر ترس و وه م ل جه م هیزین ئیراقی یان ئیرانی چیبدوو هه تا ل به ره یه کئ شهرئ بی ئەمان یین ل هه مبه ر هه ف.

ئەفهژی فه دگه ریٹ ژ بو نه بوونا زانیاریان ل سهر هیز و چه ک و هژمارا که سین شو ره شگه ر د ناف ده سته یین پارتیزانی دا، کو ب نهینی پاریزی فه یا به نده .

ئەو نهینی پاریزی بو بوویه ستراتیژیه کا شو ره شگه ری ل جه م تاکئ پیشمه رگه، هه ر ئەف نهینی پاراستنه بوویه کو پیشمه رگه وه ک که سین ئەفسانه یی بن و چه ل بارا وان ب درستی نه هیته زانین، کو بینه ئەو که سین ل چه جبه کی نه بن و ل هه می جها بن، ئەفه ئەو راستی یه یا کو وه ک دیسپلینه ک پارتیزانی کار پین دهاته کرن و دوژمنان ژئ حساب بو دکر، لی درست ئەوه کو وی نهینی پاریزی ئەو که ساتی و رهوش ئافرانند بوو کو وه ک ئەفسانه به حسئ پیشمه رگه و چالاکیین سیاسی و سهربازیین وان بهیته کرن، ئەو ئەفسانه یی ب دیتنا چه کداریین نه ته وه یین داگیرکاریین کوردستانئ بوویه زیده تر، هه تا وی ئاستی کو (سه مه دی تأژیکی) سی سهرباز ب ده سته کئ داسئ ئیخسیر کر بوون^(۱).

ته بیه قه ندی یا بیست و پینجئ:

د هه ر پیشهات و گهۆربینین چه کداری و سیاسی و جفاکی دا سهرتری خوه ئاگادار دکهت: یه ک ژ کار و کریاریین شو ره شگه ران ب ده ست خستنا زانیاریان ل سهر هه ر گهۆربینه کا سهربازی، سیاسی، جفاکی، پیلان و روودانین هه یی، سهرتری خوه ئاگه هدار دکر و دکهن، ئەف ژئ

(۱) کتیبنا داستانا عهین زاله (عهینزالا) ل شه فا ۱۹۶۲/۱۰/۱۱ یئ، ل کۆمکرنا وه سفی ردینی، چاپا ئیکئ، چاپخانه یا پاک / هه قلیئ. سالا ۲۰۰۵ ئ لاپه را ۱۳۳ یئ.

بوويه سهروچاقپهكا ب هيژ ژ بو گههشتن و تيگههشتن ل هوكار و دهريئنهجامين وي زانيارين يان گهورين و روودانا ههبي، كو ژ لايهكي فه بووبوويه نهگهركا ب هيژ يا سهردهدريكرنا كهسن چهكداري شورهشگر ل وي رهوشا تن دا، ئو ژ لايهكن ديقه بووبوويه پرا پيگفه بهستنا سهركردايهتي و شورهشگران، د قن نيقبهري دا كهسن شورهشگر بووبوويه دينه مويًا بزاقا ب دهستخستنا زانياريان ژ لايهكي و ژ لايين ديتر فه جييجيكراري ميكانيزما رووبرووبونه فها كيشه و ئالوزيان و چاره سهر كرنا وان، نه فه زي بووبوويه نهگهرا چيوونا پهيوه نديه كا راست و درست يا نافهرا سهركردايهتي د گهله دهسته يين پارتيزان و ريگخستين نهيني ل ناف شاران، مروف دي شيت بيژيت كو فهگهورينا زانياريان و فهرمانان بوويه، نه ف زي وي دگههينيت ههر تشتت ههبي ل دهسته يان بو سهركردايهتي و بهرووفاژي زوو دگههشت جهي مه بهست، ب في ئاوايي ههر تهكهك د ناف شورهش دا وهك كوكماري زانياريان بوويه، لهوما زووتر و ب ههستيايي و ل ژير فهرمانا سهرتل ل خوه سهردهري دگهله رهوشا ههبي دكر.

س: په یقین پېشنیاری:

۱- زه حمه تی و مانی بوونا پېشمه رگاتین ته نی و ته نی جهنگ و ل وی دۆلی بو دولا دیتر و ل وی چپای بو چپایی دیتر نه بوویه، ههروهک ئەم بیژن د ئەزەل ئەف ژ بو کوردان هاتیه نقیسین و پیدفی یه بیته سه ری وان کو بالیف بهر و لیف ئاسمان و دۆشهک ئاخ بیت، ههروهک بهری سه دان سالان د فلکلوری کوردی و ستارنا کوردی دا رهنگفه دایی، یان بیره وه ریین هه ر پېشمه رگه یه کی، زه حمه تکیشی و ماندیوونا پېشمه رگه یین کوردستانی هه ر ئەفه نه بوویه، لئ چ جارن ب سه رخوه فه نه ئینایه و وهک تاکه کی ئاسای جفاکی ژبایه، لهوما فه ره ریژ ل ماندیوونا که سی پېشمه رگه ب یاسا بهیته گرتن، نهک ئەفسه ره کی پۆلیسان بی بریارا دادگه سی گازی بکه ته پېشمه رگه کی خانه نشین و گه فان لئ بکه ت ب نافئ دهسته لاتا هه یی.

ب- هه رده می لافئ کورد روو برووی زۆم و سته ما دوژمان بوویه، تنی په ناهگه ها وی ده فه ریین رزگارکی و په یوه ندیکرن ب هیژین چه کدار بوویه، کو زۆر ژ وان لافان د به ره یین شه ر و کرده یین پارتی زانی دا شه هید بوونه و کهس نه زانی یه کا خزم و دۆست و کهس و کارین وی ل کیری و کینه، بوونه شه هیدین بیناف^(۱).

کو مروّف دکاریت ببیژیت هه ر بوسته کی خوونا شه هیده کی رزگار یخوای کورد لئ رژیایه، هه رگاّف ب خاکسپارتنا پېشمه رگه ی سه نگه را وی یان نزیکترین گورستان بوویه^(۲).

و بلا دانانا تاجه گولینه یا ریژ گرتن ل سه ربازی به رزه ژ هه ر وه فده کی ب دلخوای یا وه فدئ ب خوه بیت و کیری بباش بزنان گورا پېشمه رگه یه کی به رزه یی شو ره شگه ره^(۳).

ج- د ۲۶ ئی نازه رمه ها سال ۱۳۲۴ ئی ده، خه لکی مه هابادی سه ره لدانهک سه ره کفه تی برئ خست و ل ئەنجام باژیرفانی که فته ده ستئ جه ماوه ری سه ره لدایی، هه روه ها ریژیه کا زۆر یا چه ک و که لۆپه لین شه رفانیی که فتن ده ستئ خه لکی و هیزه ک ئافا کر ب نافئ (سو پای ملی)^(۴).

(۱) یادداشتهای یک پیشمرگ قهرمان، جلد ۲، به کوشش جلیل گادانی، لاپهرا ۵۴ ئی، یان هه لبه ستا هه لبه ستفانی مه زن عه بدولا په شیو (سه ربازی وون)
(۲) کتیبداستانا لومان، که فله سنئ ۱۲/۱۲/۱۹۶۱ ئی، ژ کۆمکرنا وه سفی ردینی، چاپا ئیکئ، سال ۲۰۰۹ ئی، چاپخانه یا خانئ / دهوک، لاپهرا ۵۳ ئی.
(۳) وهک هه لبه ستفانی مه زنی کورد عه بدولا په شیو د هه لبه ستا خوه ب نافئ (سه ربازی وون) دا بیژت.
(۴) یادداشتهای یک پیشمرگ قهرمان، جلد ۲، به کوشش جلیل گادانی: بیره وه ریین شه هید شاپۆری فه ریوژی، بنیره لاپه ره یین ۱۵۶ - ۱۵۷ ئی.

ژ بو ریز گرتن ل وی بزافا شوڤه شگه ری یا چه کداری ژ لای پ د ک روژهلالت ئه ف روژه
وهک روژا شهید ل کوردستان راگه هاندی یه، ژ بهر کو ئیکه مین نافی چه کداری ریکهستی کورد
بوویه و مافی ریزگرتنی بو وی خه لکی و وی بزافا ب دیسپلین کرنا چه کداری یا کورد د وی
سه رهلدانی دا ب فهر دینم کو هه مان روژ ببیته روژا پیشمه رگه هنی کوردستان (پیشمه رگه هنی
ساخ + پیشمه رگه هنی شهید) و ژ چارچو فی پارتیتی ده رکه قیت^(۱).

(۱) هه ر چه ند کومه له یا روژهلالتی (ئیران) روژا ۳۱ی جوژه ردانی وهک روژا پیشمه رگه یی کومه لی بناف کری یه، وهک
ریزگرتن و وه فایه ک ژ بو جانبه خشینا به که م پاکره واننی کومه لی (سه عیدی موعینی- ناسیار ب خانه) بوویه.

ل دووماهیکی:

ئەگەر ئەم ئیرو ل باشووری کوردستان، تاییه‌ئەندییێن شۆره‌شگەری و پێشمەرگاتیێن ئەکەینه بنه‌مایێن خزمەتکرێن ب گەل و وه‌لات، پێخه‌مه‌ت به‌رژوه‌ندییێن نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی، ئەفه زۆر ل ده‌ستکه‌فتی و سازییێن مه‌ دی ژ ده‌ستی مه‌ ده‌رکه‌فن و دی مه‌ رووبرووی شۆره‌شکرنه‌فه‌یه‌کا دیتر به‌ت، ژ به‌ر کو جانێ نووخوازی و نووقه‌بوونی د بزاقیێن شۆره‌شگه‌رییێن تاکه‌کی دا دناف جفاکی دا ره‌نگ فه‌دده‌ن و ئازادی یا تاکه‌کو ئازادیا جفاکی دئافرینی، کو هه‌مان ئازادی یا تاک د ناه جفاکی و جفاکا ئازاد د ناه چوارچۆفی وه‌لاته‌کی ئازاد دا، دبیته‌ دینه‌مۆیا ئافابوونا حکومه‌ته‌کا ب سازی- دامه‌زریایی - یا پێشکه‌فتی.

ژ لایه‌کی دی فه‌ ئەگەر ئەم ل باشووری کوردستانێ بزاقا خورت کرنا زانست و رۆشنییری یا سه‌ربازی و چه‌کداری بکه‌ین، ناییت ئەم ئەزمۆن و رۆحیه‌تا پێشمەرگاتیێن ژ بیر بکه‌ین و مفای ژێ نه‌بینین، ئەگەر ئەفا مه‌ هه‌ی یان مه‌ بقییت ده‌ستکه‌فتییێن زیده‌تر مه‌ هه‌بن و بیژیێن دی ب ریا دانوستاندن و دیپلۆماسیێ ب ده‌ست ئیخین، شاشیه‌که و بیی هه‌یه‌کا پرچه‌ک ب زانست و رۆشنییری یا سه‌ربازی و مه‌ترمه‌کری ب جانێ شۆره‌شگه‌ری و پێشمەرگاتیێن، ئەم فان ده‌ستکه‌فتان ژێ نکارین بپاریزین، هه‌تا د که‌ش دیموکراسی و ئازادی ئیراقه‌کا فیدرالیزی ژێ دا و ل سه‌ر میزا دانووستاندنان ژێ ئەم نکارین مافیێن خوه‌ییێن ره‌وا بستینیێن و هه‌فسه‌نگی یا سیاسی راگرین.

له‌وما پیدفی یه‌ کو بزاق به‌یته‌ کرن هه‌یه‌کا دوور ل رۆحیه‌تا پارتایه‌تی و وه‌ک سازه‌کا سه‌ربخویا چه‌کداری به‌یته‌ ئافا کرن، ئەو هه‌یز ب زانست و رۆشنییری یا سه‌ربازی و ب مفا وه‌رگر ژ ئەزمۆن و رۆحیه‌تا پێشمەرگاتی چه‌کدار ببیت، هه‌تا ببیته‌ ئەو هه‌یزا پاراستنا گەل و وه‌لاتی و ببیته‌ هه‌یزا ده‌سته‌به‌رکرنا مافیێن ره‌واییێن گه‌لی مه‌، ببیته‌ هه‌یه‌کا به‌رگریکار ل سه‌روه‌رییێن کورد و کوردستان.

بی بها کرنا پێشمەرگاتیێن شاشی یه:

مروقی کورد ب تاییه‌ت رۆشنییریێن ئەندامیێن پارتییان د ده‌مین ئالۆزییێن سیاسی د نافه‌را پارتییان، یان شه‌ریێن براکوژی، پێشمه‌رگه‌ییێن ئالیێ رکه‌به‌ر گونه‌هه‌بار دکهن ب: نه‌زانی، دژه‌ئاشتی، جاشاتی و خوه‌فرۆشی، عه‌شیره‌تگه‌ری...هتد.

لښ تهغه نه ژ بو كه سين پيشمه رگه يا درسته، لښ ژ بو كادرين سياسي وان دهراقان و برياردەر ب وان پيشمه رگه يان فه دگه رښ، ژ بهر كو كه سښ پيشمه رگه ب بير و باوهر بوو بوويه پيشمه رگه، ب باوهر ب نازادي و خوه سهرى يا كورد و كوردستانښ بوو بوويه پيشمه رگه، د ناف رښين ههر پارتيه كښ ژى دابوويه، باوهر بوون ب وښ رښازښ پيشمه رگه بوويه.

يان تهگه ر شاشيه ك ژى ژ لايښ پيشمه رگه يه كى يان دهسته يه كښ يان هه تا د ناف رښين چه كداريښ پارتى يه كښ ژى دا هه بيت، تهغه نابيته بهلگه كو ته قاييا پيشمه رگه يان نهو شاشى هه بيت.

رهنگه ل بهر يه كښ شهرى شكه ست هه بيت و ل نه نجامښ شاشيه كښ ژى بيت، لښ گرنگ نه نجامښ ب دهسته كه فتښ هه مى بهر و كښ شهرى يه.

پاشقه كښيښين چه كدارى يان وهك تاكتيك يان پيخه مهت نه بوونا زهره رښ گيانى، ژ سهر كه فتنا جهنگى زيده تر مفا هه يه، ب تاييهت د سهرده ميښ پارتيزانى، د ژينا چه كدارى دا پيشان و شوځه ل سهر كه فتنا سوار باشه كى، نه شاره زايى يا سوار يښ يان گرنگى نه دان ب سوار يښ نيه، لښ تهگه رښ دى ژى هه نه، وهك بهر پښنه خوښى يا دهوارى^(۱).

هه بوونا هيزا چه كدار يا بښ كيم و كاسى ل جيهانښ نه بوويه و نابيت ژى، لښ چو هيزښ جيهانى شاشيښ خوه د راگه هاندنښ دا به حس ناكهن، تهگه ر شاشيه كا سياسى ته خلاقى نه بيت، لښ د كور و كوښوونښين سياسى و پلانريژيا سترا تيژيكا سهر بازي دا ل سهر هه مى خالښ نه رښنى - نه يښنى رادوه ستن و پيشان و كښشانا بو دكهن.

لهوما پښدفى يه نه م هه مى وهك نقيسكار عه بدولعه زيز محسن كو د مالپه را نه نستيو تو تا دهوك د بابه ته كى دا د بيژيت، بيژين:

دوهى پيشمه رگه، ته قرو پيشمه رگه، سبه هى پيشمه رگه، هه رگاف پيشمه رگه، بژى پيشمه رگه. ههروه ها تشتن فه ر نهوه كو هنده ك كه س نها پيشمه رگه ي ب ملشيا ب ناف دكن، لښ نهو چو جارى ف بير خو نايښن كو چو جاران كوردان نه گوټى يه: جانښ شوځه شگه رى، نان ژى جانښ وهر زشى، لښ هه رده م ژ بو هه ر كاره كښ زباره يى و خو به خشى گوټى يه: ب جانښ پيشمه رگه گاتيښ.

(۱) گوټنه كا ناپليون بو ناپارته.

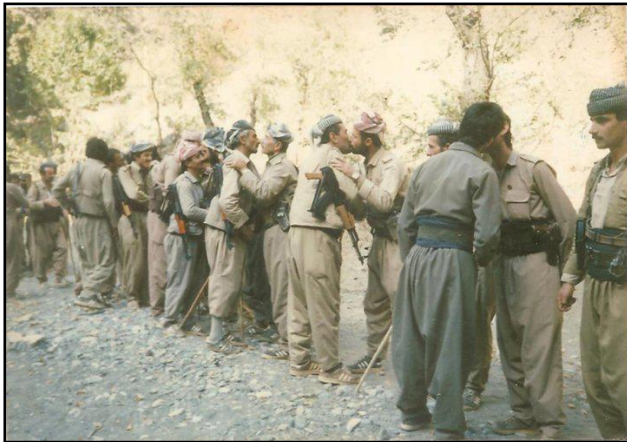
ریزو سوپاسی:

- بۆ تهف ههفالیڻ هیژا یین کو ب په یقه کئی ژی ههفکاری یا من کری، ب تایبته ههفالی هیژا (پیران ئەمیر) کو کتیبخانه یا خو خست بوویه د خزمهتا فی پرۆژهی.
- بۆ ریقه بهر و کارمه ندین کتیبخانه یا د. فیلاردۆ، ل باژیرکی بلی، کو گه لهک زهحمه تی کیشان د گه ل من، ژ بۆ فه دیتنا ژیده ریڻ د فی بواری دا.
- بۆ گه لهک ههفالیڻ من یین فییبوکی، کو هندهک ژ وینه یین ئەلبوما فی کتیبی، من ژ پرۆفایلا وان گرتین.
- ههفال و ههردهم هاریکاری من عهحمه د سه لیم چالی، کو چهند نمونه یهک ژ چاپین چیاپی خستن بهردهستی من وهک ژیده، ب تایبته یاسایا پیشمه رگاتی.
- چ جار دهرحهق چاکی و ماندیوونا هیژا د. لهزگین چالی ده رناکه قم، کو وهک رینقیس و نافه روک، ئەف زهحمه تا من سه ره راست کری و دهوله مند کری ب هزر و تیرینین خوه، زهحمه ته کا مهزن پیقه بر، دی شیم بیژم ئەو نه با، ئەف نقیس نه دبوو.
- سوپاس بۆ خودی کو پشتیفان و ههفکار بوو ژ بۆ تهمام کرنا فی کتیبی ژی.

وینہ دانکا پەرتۆکی

ویئەین نقیسەری پەرتۆکی ل دەمی پیشمەرگەیی ل سالای ۱۹۸۶ی

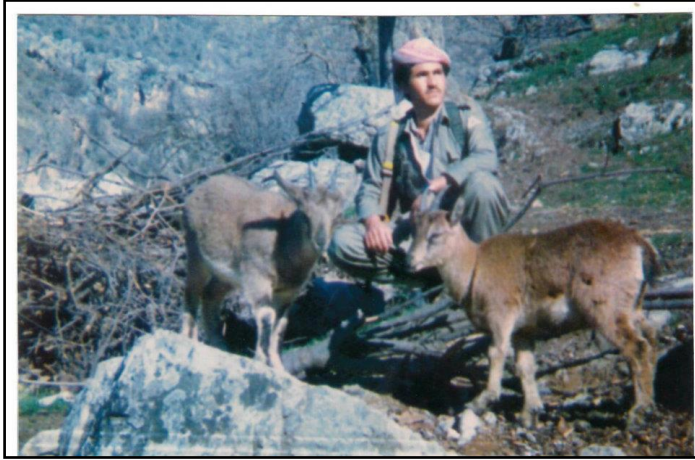
دیەنی خاترخاستنا پیشمەرگەیی ل دەمی چوون بۆ جەنگی

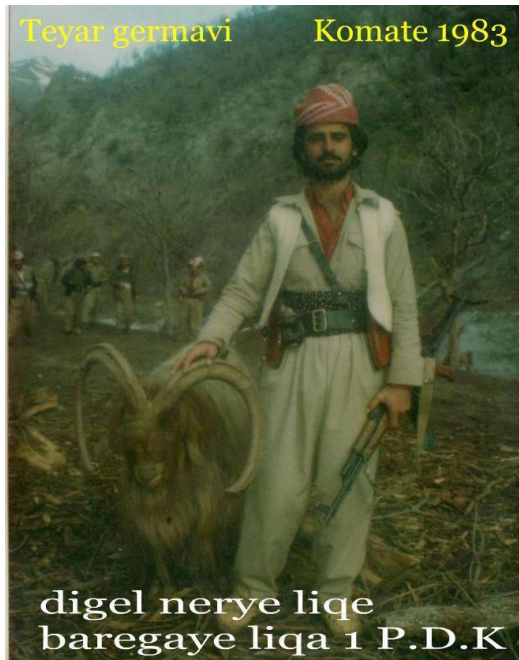
وینه ل قیدیۆ که مینا دهشتا چه قه ل ل ساللا ۱۹۸۶

پیشمه رگه و ژینگه دوستی

پیشمه‌رگه و ژینگه دوستی

پیشمه‌رگه و ژینگه دوستی

بارزانی وهک ره مزا پيشمه رگايه تين

ديمه نهک ژ زه حمه تي و قورباني دانا خيزانين پيشمه رگايه تين

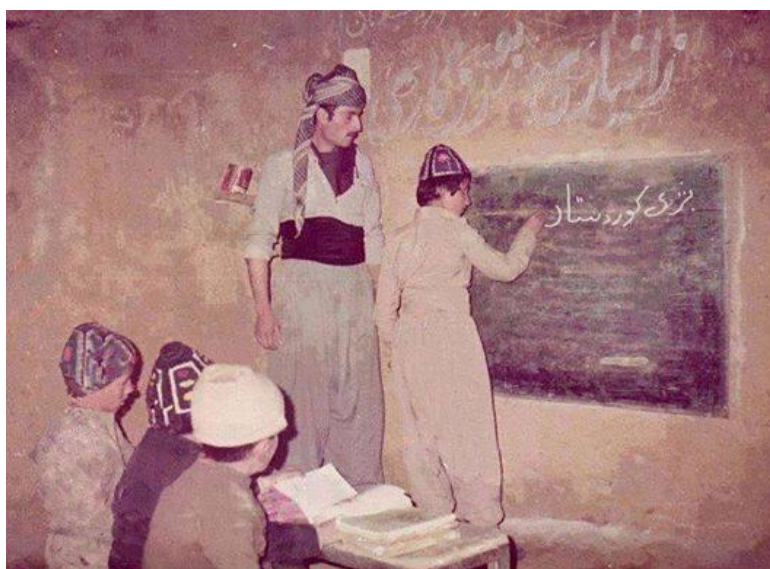
مارگریت نمونه یه ک ژ پيشمه رگه يا ژن

نمونه یه ک ژ پيشمه رگه يا ژن

دیمه نهك ژ مه شق و راهینانین پیشمه رگه ی ل شوره شا ئه یلؤلن

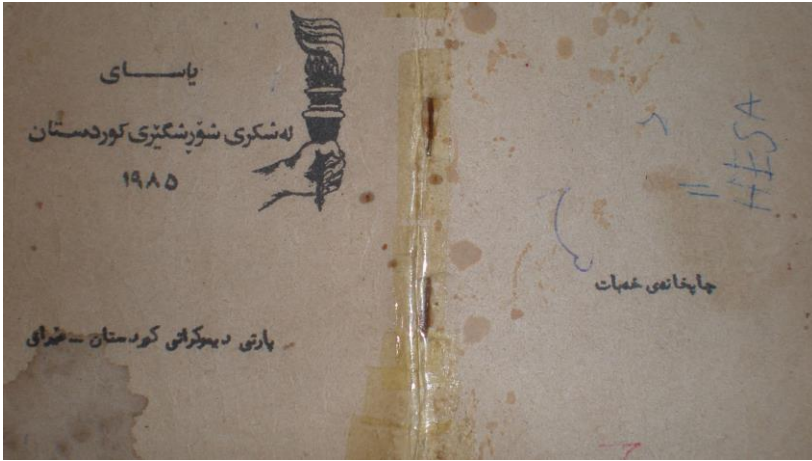
دبستانهك ل ده قهرین رزگارکری

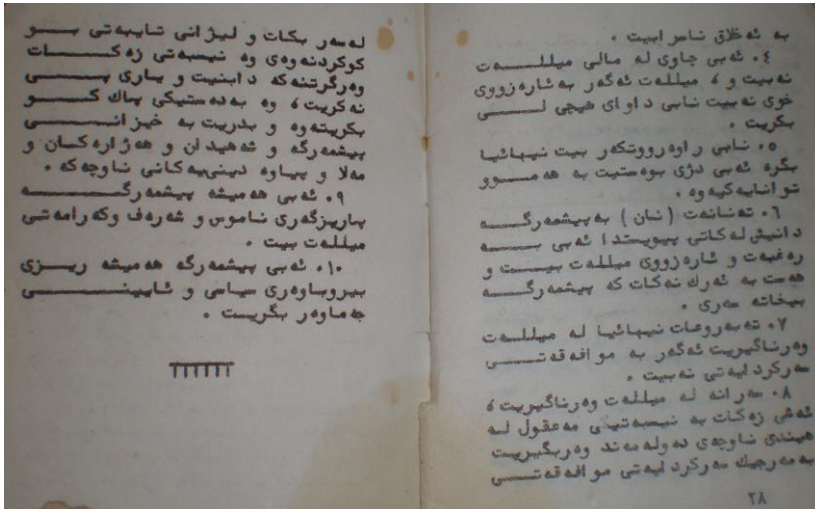
دبستانه ک ل ده‌قه‌رین رزگارگری

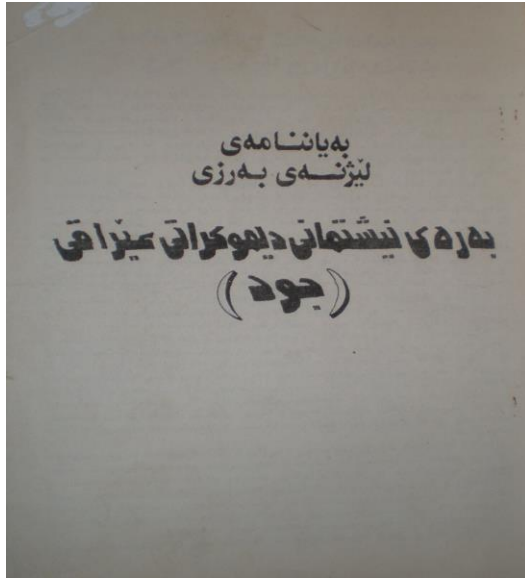
چابخانا شۆره‌شا ئه‌یلۆلی

به‌رگۆ ياسای لهشکری شوره شگيري کوردستان ۱۹۸۵

ويتهك ژ چه‌ند خالين ياساين لهشکری شوره شگير

به‌رگن به بیاننامی

لایه‌رگن ژ به بیاننامه‌یا راگه‌هاندنا به‌رگی کوردستانی

دې هیزه څېره وازو پېشکه و تنخوازه کاشي شاوچه و جېهان
 جو لانه و که مان ه جولا نه وې که لنگه له مېزه زړې لېکرا ووه که لیکي
 بي بدن له مافه مرویې و لېمور کرا نه کاشي ه لېمور شوره بو سلمانندسي
 ساې چاري خو مرویې وک ه مورو که لاني دوتيا شي ده کوش ه شو و له لاسي
 کله شاهي فاعلي چنگ ده که وي برېښي له وېراني و چه وماندنه وولسه
 شاو برېښ و ه هېچ شپوه به که نه که ورو نه بېووکي لي دهرسان ده پسي ه
 به که مان که راندې شي و شاوړو خسات و خوراگرتي قاره ماناسي
 که له که مانو و شاوانه رواکاشي نه رېده سړي ه چاوه نړي شوره شان لي ده که که
 هارکاري بکون و پښتوانی مده له که وي بکون و زياتر شاره ابي خوتسان
 به راحسره به شاوانه کاشي زړمي صبراق دژي که له شاشتيخوازه که مان ده رين
 شپه له کاشي که شو به رې ريزمان هېه بو همورو شو نو کاشي
 به شوره فاعلي پاشي کاره مانه که وي هله بجه له سرانسي دوتيا به زېر ووه و
 پښتوانيان له چه ماوړي که له که مان کردو به زړه شتي شاوانه پر سامه که وي
 زېمېان کرد ه داواشان لي ده که وين دېرزه به سر زړه شتي کردني شو و شاوخوا
 همورو شاوانه کاشي تړي دژي که له که مان بدن که له هملن کات دا شاوانه کاشي
 دژي تېکراسي مرو فاعلي ه .

— يا سپرو سازوړي څېره وازاني روله کاشي همورو که لاني سر شوره زړي
 دژي حتم و چه وماندنه و چنگ و مېنښته تېر کاشي له پښتوانوي
 شاشتي و شاوړي و دانه روه ري کومه لايه شي و پېشکه و تي دا به که گون ه .

١٩٨٨ / ٧ / شاپاري
 به روه کوردستاني صبراق

لپه را داوین ژ به یاناما راگه هاندنا بهرې کوردستانې

شاهي چه مېرمن سره ...
 يکشتي پلورې پلورې لاسو لورې کاشي به ماسر زساندا دې لاسو لورې
 موسولمانان نوريش کاشي (تلمې) پانه به که دوستيان گونو وک مې لورې
 نور الدين نکره نکره نکره بوابه پيشيانان لمان کرد چولکه هارولان
 بهرامتي شايخي شم نوانه بپون که سرخاري راسته قينده شم دېنه
 بپون. بزانه رجمعتي خوي لي بن شم نوانه بهندو کردن له قلم شم نکره شي
 چا نکره شي که پېچولنه اي (فلا توکوا انفسکم هو اعلم بن الناس) (تلمې)
 راته پاکتي خزان مکتم خوي گوره زانتره بهوي که کن له خوا نکره شين.

شاهي چه مېرمن سره ...
 شم ورشيه زلروري مور نه دکاشي شعرايان رشتوه پاشان کس
 پيش سرگ نکور لوري تاکي نه مه لايکت نه پېچه مېرانيش (عظيم
 انسان) پيش سرگ نکور لورې تاکي ناکون خوي گوره به مېرمنوي: «فلساذا
 جاء انجيلم لا يسخرون ساعه ولا يفسدوا» راته: که کاشي ديارې کرد
 هات که نکره يي نيمي پيش خشتي نيه، ليري نوره شم ورشيه پېچولنه اي
 اقرانان لورې موده پېچمېر (ب) به مېرمنوي: «من تشبه بقوم فهو منهم
 » نکره خوي بشويو پيش به کاشي نوره لورانه، وه بکاشي هيتايي مچا هيد
 بې موسولمانان به کاشي وه بې نکره يي موسولمانان پيش سره ياري شيتان نه
 موسولمانان کاشي به کاشي و مسلف بکريش بې زرين کردنه و حقاو شون
 کورتوي له لاف و شون کورتوي. نکره شي که ده لمان: پيشمېرگه نيسلام
 به مېرمنوي: «من تشبه بقوم فهو منهم» (تلمې) که له لورېان

صيفي ذاتي صيفي فيله ثابت کاتيک له کاشان خوي گوره کسه
 نکات به تايه شي قوتان مادم لعرخي مچيلله، لعرخي محظ لعه لفي
 موريش سر لمان لکون شم هشتا کتر رکه (به هشت و چه مېرمنوي
 عمرش و کورسي و تادويي)

شاهي چه مېرمن سره ...
 زرد موسولمان ليري بن تاکي ليري وه بن تاکي ليري ليري ليري
 شم ناره بې خوي گوره بکاشي دېنه به لمان شم ناره له لاسلدا ناري (خوي
 مچوسيانان).

شاهي چه مېرمن سره ...
 شيش مابوري (رجمعتي خوي لي بېر) له «فيش القير» (١٥٧٤) به
 به مېرمنوي: (ي لعل سميته) (ب) القدره لعموس هذه الامه: (لان اضافه
 القدره لي الله و لشر لغيره يشبه اضافه لعموس الكواش لي الهين احمدما:
 يزدان و الاخر: عزم و منه الشن) (١٥) راته: بويه قهر مېرمنان پېچمېر (ب)
 ناري لينا مچوسسي شم نومهته «چولکه قهر مېرمنان شلېن خيتر خوي
 گوره نروستي نکاشي شريش نکره يي خوا راته وروستي خوي گوره نيا
 نکره له مچوسيانان که چن که لکين له کاشان کاشي زوريدا لور خوا هان
 بکاشي يزدانه لوري تر هورمه که خوي شري.

وینه که ژ په لافوکه گا گروپین رادیکالین ئیسلامی دژي نافی پيشمهرگی

